

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:41



Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2018:41

Liikuntatoimi tilastojen valossa

Perustilastot vuodelta 2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN PDF: 978-952-263-608-9

Kansikuva: © Robert Kneschke /Mostphotos

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö		31.12.2018
Julkaisun nimi	Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2017		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:41		
Diaarinumero		Teema	liikunta
ISBN PDF	978-952-263-608-9	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-608-9		
Sivumäärä	110	Kieli	suomi
Asiasanat	liikunta, urheilu, liikuntatoimi, liikuntatoimen tilastot		
Tiivistelmä <p>Liikuntatoimi tilastojen valossa -julkaisuun kootaan opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja. Tähän julkaisuun on koottu tiedot vuodelta 2017.</p> <p>Julkaisussa ilmenee talousarviossa olevien liikuntatoimen määrärahojen kohdennus ja käyttö. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, valtakunnallisille liikuntajärjestöille ja liikunnan aluejärjestöille, liikuntaa edistäville järjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämäntavan eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, soveltavaan liikuntaan, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, antidopingtoimintaan ja liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.</p>			
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/ myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet		31.12.2018
Publikationens titel	Idrottsverksamheten i statistikens ljus; Grundläggande statistik från 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:xx		
Diarienummer		Tema	idrott
ISBN PDF	978-952-263-608-9	ISSN PDF	1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-608-9		
Sidantal	110	Språk	finska
Nyckelord	idrott, motion, idrottsverksamhet, statistik över idrottsverksamhet		
Referat <p>Idrottsverksamheten i statistikens ljus är en sammanställning av grundläggande statistik inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde för idrott. Publikationen innehåller uppgifter från 2017.</p> <p>Av publikationen framgår hur anslagen för idrottsverksamhet i statsbudgeten har riktats och använts. Undervisnings- och kulturministeriet anvisar statsunderstöd för det kommunala idrottsväsendet, byggande av kommunala idrottsanläggningar, verksamhetsbidrag för riksomfattande och regionala idrottsutbildningscentra och riksförbund för främjande av idrott och motion, för utveckling av föreningsverksamhet, för projekt som stöder ett rörligt liv i olika livsskeden, för utveckling av elitidrott, för idrottsvetenskap och idrottsvetenskaplig informationsspridning, antidopningsverksamhet och etisk verksamhet på idrottens område och för internationell verksamhet på idrottens område.</p>			
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture		31.12.2018
Title of publication	Sports Services in the Light of Statistics; Bacis statistics for 2017		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2018:xx		
Register number		Subject	Sport
ISBN PDF	978-952-263-608-9	ISSN (PD F)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-608-9		
Pages	110	Language	Finnish
Keywords	physical activity, sports, sports services, statistics on sports services		
Abstract <p>This publication, Sports Services in Light of Statistics, includes a compilation of basic statistics on issues within the area of responsibility of the Division for Sport at the Ministry of Education and Culture. The statistics contained in this publication concern the year 2017.</p> <p>The publication provides information on the allocation and use of the budget appropriations for sports services. The Ministry of Education and Culture allocates state funds for municipal sports services, construction of sports facilities, operation of national and regional sports institutes, national and regional sports and physical activity organisations, organisations promoting sports and physical activity, promotion of sports club activities, projects promoting an active way of living during all stages of life, development of performance sports, adapted physical activity, sport and health sciences and dissemination of information on sports and health sciences, anti-doping activities and other ethical activities, and international activities in the field of sports and physical activity.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Lukijalle	11
1 Rahapelitoiminnan tuotot	13
2 Valtion liikuntamäärärahat	16
2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2008–2017	18
2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017	20
2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2018	23
3 Kuntien liikuntatoiminta	27
3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset	28
3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous	30
3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin	32
4 Liikuntapaikkarakentaminen	35
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet	37
4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	41
5 Liikunnan koulutuskeskukset	43
5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	44
5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	46
5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset	48
5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus	50
5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät	52
5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta	56
6 Liikunnan kansalaistoiminta	56
6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset	57
6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2017	65
6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2017	71
6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2017	71
7 Liikuntatiede	73
7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	74
7.2 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset	75
7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta	76
7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen	77

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta	79
8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö	80
8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa	81
8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille.	81
8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin	82
9 Huippu-urheilu	84
9.1 Urheilijoiden apurahat	88
10 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta	90
10.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan	91
10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping	95
11 Liikunnallinen elämäntapa	96
12 Liikunnan yhdenvertaisuus	100
12.1 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta	101
13 Soveltava liikunta ja vammaisurheilu	103
14 Valtion liikuntaneuvosto	107
Lähteet	109
Taulukkuuettelo	
Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2008–2017 (milj. €), indeksikorjaamaton	14
Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	17
Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	17
Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2015–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.	20
Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017.	22
Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2018.	24
Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikuntapaikkarakentamiseen vuosina 2008–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.	29
Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2017.	29
Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen vuosina 2008–2017 (1 000€), indeksikorjaamaton.	30
Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen vuosina 2008–2017 (1 000€), indeksikorjaamaton.	31

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuosina 2008–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	33
Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannuksien keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2008–2017 (€/asukas), indeksikorjaamaton.	34
Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2017.	34
Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty valtionavustukset vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.	36
Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2016–2017 (1 000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.	39
Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2016–2017.	40
Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyytit vuosina 2008–2017 (lkm).	40
Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetty valtionavustukset teemoittain vuosina 2014–2017.	42
Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.	45
Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2017.	46
Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2008–2017. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.	47
Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2017.	48
Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2008–2017 indeksikorjattu RKI 2005=100.	49
Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.	51
Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.	52
Taulukko 26. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2017.	53
Taulukko 27. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2017.	54
Taulukko 28. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2017.	55
Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100 (ei sisällä Valo ry:n eikä Olympiakomitean avustuksia vuosina 2008–2016).	58
Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2015–2017, indeksikorjaamaton	58
Taulukko 31. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2008–2017 (lkm).	59
Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2016–2017 (€). Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.	61
Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€). Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt.	63
Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€). Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.	63

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH	63
Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton	64
Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt	64
Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017.	
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt (€), indeksikorjaamaton	65
Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€). Liikuntajärjestöt: Lajiliitot	66
Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	68
Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt	68
Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	69
Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt	69
Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt	70
Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).	
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt	70
Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2017 (€)	71
Taulukko 47. Seuratukihakemukset ja myönnettyt tuet vuosina 2013–2017	72
Taulukko 48. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2015–2017	74
Taulukko 49. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2013–2017	77
Taulukko 50. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.	82
Taulukko 51. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2013–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	86
Taulukko 52. Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan myönnetty määrärahat vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	92
Taulukko 53. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2017.	94
Taulukko 54. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2017.....	94
Taulukko 55. Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmiin sekä liikunnallisen elämäntavan kehittämishankkeille myönnetty määrärahat vuosina 2015–2017	97
Taulukko 56. Aluehallintovirastojen kautta jaettaviin Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnetty avustukset vuosina 2013–2017, indeksikorjaamaton.	102
Taulukko 57. OKM:n soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentamat määrärahat vuonna 2017	105

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuskien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2008–2017.....	14
Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.....	18
Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017.	21
Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2018	23
Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.....	36
Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2017.....	37
Kuvio 7. AVlen myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2017..	38
Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2008–2017.....	45
Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2008–2017.	48
Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.....	50
Kuvio 11. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.....	51
Kuvio 12. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.....	52
Kuvio 13. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2017.	59
Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2008–2017.	75
Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100	83
Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.....	86
Kuvio 17. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2017.....	89
Kuvio 18. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.	93
Kuvio 19. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2008–2017. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.	95
Kuvio 20. Arvio toimintarajotteisten määrästä fyysisen ja kognitiivisen toimintakyvyn perusteella vuonna 2016.....	103

LUKIJALLE

Liikuntatoimi tilastojen valossa 2017-julkaisuun on koottu opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastualueen toimialaan kuuluvia perustilastoja vuodelta 2017.

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista sekä valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Veikkaus Oy:n rahapeli tuotot ovat valtiontalouden kehyyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapeli tuotoista perustuu arpajaislakiin (1047/2001). Vuonna 2017 valtion liikuntamäärärahat olivat lisätalousarvioiden jälkeen yhteensä 179,4 miljoonaa euroa, josta 5,3 miljoonaa euroa katettiin budjettivaroin. Lisäarvoa liikuntabudjettiin toi myös hallituksen kärkihankerahoitus 7 miljoonaa euroa Liikkuva koulu-ohjelmaan.

Liikuntatoimen budjetista osoitetaan valtion tukea kuntien liikuntatoimintaan, liikuntapaikkarakentamiseen, valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan, liikuntaa edistävälle valtakunnallisille liitoille ja aluejärjestöille, seuratoiminnan kehittämiseen, liikunnallisen elämäntavan hankkeisiin elämäntulon eri vaiheissa, huippu-urheilun kehittämiseen, liikuntatieteeseen ja liikuntatieteelliseen tiedonvälitystoimintaan, liikunnan eettiseen toimintaan sekä liikunta-alan kansainväliseen toimintaan.

Koska opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa avustuksina veikkausvoittovarojen tuottoa, talouden yleinen tilanne ei samassa määrin heijastu liikuntatoiminnan rahoitukseen kuin esimerkiksi kuntatason liikuntatoiminnassa.

Julkaisussa pyritään jatkuvuuteen, jotta vertailu aikaisempiin vuosiin olisi mahdollista. Vuosittaisia muutoksia tehdään sen mukaan, miten valtion talousarviossa on liikuntatoiminnan tavoitteita uudelleen määritetty tai käsitteitä muutettu. Tässä tilastokirjassa on uusittu luku 12 Liikunnan yhdenvertaisuus. Samaan lukuun on nyt koottuna selvemmin näkyväksi rahoitus liikunnan yhdenvertaisuutta edistäviin toimiin.

Tilastojulkaisun on laatinut liikuntayksikössä korkeakouluharjoittelunsa syksyllä 2018 suorittanut Ella Launonen. Työn ohjaajana on toiminut ylitarkastaja Sari Virta.

Helsingissä 29.11.2018

johtaja Tiina Kivisaari

ylitarkastaja Sari Virta

1 Rahapelitoiminnan tuotot

Merkittävä osa suomalaisen kulttuurin tuesta rahoitetaan Veikkaus Oy:n tuotoista kertyvillä rahapelitoiminnan tuotoilla, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa tieteelle, taiteelle, liikunnalle ja nuorisotyöhön. Vuonna 2017 ministeriö jakoi rahapelitoiminnan tuottoja yhteensä 558,7 miljoonaa euroa.

Sisäministeriö asetti vuonna 2015 selvityshankkeen rahapeliyhteisöjen Veikkaus Oy:n, Fintoto Oy:n ja Raha-automaattiyhdistyksen rahapelitoimintojen yhdistämiseksi. Hankkeen lopputuloksena syntyi uusi rahapeliyhtiö Veikkaus Oy, joka aloitti toimintansa 1.1.2017. Täten tässä tilastokirjassa käsiteltävät vuoden 2017 valtionavustukset ovat ensimmäiset uuden Veikkaus Oy:n rahapelitoiminnan tuotoista jaetut. Yhdistymisen myötä rahapelitoiminnan tuottoja on jakamassa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sosiaali- ja terveysministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. Arpajaislain (1047/2001) mukaan Veikkaus Oy:n tuotoista 53 prosenttia menee opetus- ja kulttuuriministeriölle, 43 prosenttia sosiaali- ja terveysministeriölle ja 4 prosenttia maa- ja metsätalousministeriölle edunsaajille jaettavaksi.

Arpajaislaki (1047/2001) sisältää keskeiset säädökset arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen valvonnasta. Arpajaislain yhteyteen säädettiin aikanaan myös niin kutsuttu jakosuhdelaki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä (1054/2001). Sen mukaan veikkaus- ja vedonlyöntipelien sekä raha-arpajaisten tuotot tulee käyttää eri edunsaajien tukemiseen seuraavasti: 25 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 prosenttia nuorisotyön edistämiseen, 17,5 prosenttia tieteen edistämiseen ja 38,5 prosenttia taiteen edistämiseen. Lisäksi jäljelle jäävä 10 prosenttia jaetaan samoille edunsaajille valtion talousarviossa vuosittain tarkemmin päätettävällä tavalla. Jakosuhdelaki kumottiin 1.1.2017 voimaan tulleella lailla (1288/2016), mutta prosenttiosuudet siirtyivät uudistettuun arpajaislakiin (1286/2016) ja opetus- ja kulttuuriministeriön osuus rahapelitoiminnan tuotoista jaetaan edelleen niiden mukaisesti.

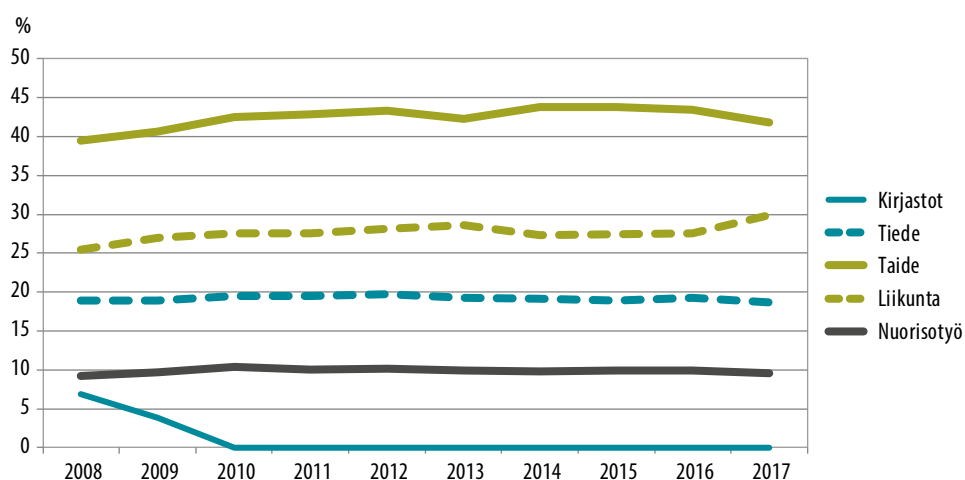
Urheilu ja liikuntakasvatus ovat alkuperäiset veikkausvoittovarojen edunsaajat vuodelta 1940. Vuosikymmenten kuluessa veikkausvoittovarojen jakosuhteissa on ollut erilaisia jako-osuuksia liikunnan osuuden vaihdellen 21–60 prosentin välillä. Vuonna 2017

liikuntatoimen osuus opetus- ja kulttuuriministeriön jaettavista rahapelitoiminnan tuotoista oli 29,9 prosenttia, taiteen 41,8 prosenttia, tieteen 18,7 prosenttia ja nuorisotyön 9,6 prosenttia. Edunsaajille vuosina 2008–2017 jaetut määrärahat veikkausvoittovaroista esitetään taulukossa 1 ja edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys kuviossa 1. Taulukossa näkyy myös kunnallisen kirjastotoimen rahoitus vuosilta 2008–2009, joka tuoloin katettiin veikkausvoittovaroista. Kirjastotoimen rahoitus veikkausvoittovaroista päättyi jakosuhdelain (1054/2001) mukaan vuonna 2009.

Taulukko 1. Edunsaajien määrärahat veikkausvoittovaroista vuosina 2008–2017 (milj. €), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Kirjastot	Tiede	Taide	Liikunta	Nuorisotyö	Yhteensä
2008	28,2	77,0	161,0	104,0	37,4	407,6
2009	17,6	86,9	186,8	124,3	44,7	460,4
2010	0,0	95,8	209,3	135,8	51,3	492,3
2011	0,0	100,3	220,4	141,9	51,5	514,1
2012	0,0	101,2	222,6	144,5	52,0	520,3
2013	0,0	102,2	224,8	152,4	52,6	532,0
2014	0,0	103,2	237,1	147,4	53,1	540,8
2015	0,0	102,6	237,0	148,2	53,4	541,2
2016	0,0	103,4	233,3	147,6	53,1	537,4
2017	0,0	104,4	233,6	167,1	53,6	558,7

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito



Kuvio 1. Edunsaajien määrärahojen prosenttiosuuksien kehitys veikkausvoittovaroista vuosina 2008–2017.

Rahapelitoiminnan tuotoista urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen kohdennettiin vuonna 2017 noin 167,1 miljoonaa euroa. Se oli lähes 20 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna tehden kasvusta poikkeuksellisen suuren. Lukuun ottamatta vuoden 2016 pienehköä notkahdusta, liikunnan määrärahat ovat kasvaneet joka vuosi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Taiteen osuus vuoden 2017 veikkausvoittovaroista oli edellisten vuosien tapaan suurin, yhteensä noin 234 miljoonaa euroa.

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Asetus raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Laki arpajaislain muuttamisesta 1286/2016.

Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.

Laki raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain kumoamisesta 1288/2016.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarat.

Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahaitus/veikkausvoittovarat/?lang=fi.

Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

2 Valtion liikuntamäärärahat

Valtion liikuntamäärärahat osoitetaan rahapelitoiminnan tuotoista ja valtion yleiskatteisista budjettivaroista. Rahapelitoiminnan tuotot ovat valtiontalouden kehyksen ulkopuolista tuloa. Liikuntatoimen rahoitus rahapelitoiminnan tuotoilla perustuu arpajaislakiin (1047/2001).

Varsinaisista valtiontalouden kehykseen kuuluvista budjettivaroista, eli niin sanotuista yleiskatteisista budjettivaroista, katetaan liikuntatoimen osalta vapaan sivistystyön valtionosuuksia valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille sekä liikuntatieteellisten tutkimuksien arviointikustannuksia. Vuonna 2017 valtion liikuntamäärärahat olivat lisätaloustarvioiden jälkeen yhteensä noin 179,4 miljoonaa euroa, joista rahapelitoiminnan tuotot kattoivat valtaosan. Määrärahoista 5,3 miljoonaa euroa katettiin budjettivarin. On huomioitava, että valtion liikuntamäärärahojen kokonaissummassa näkyy myös Liikkuva koulu -ohjelmalle kohdennettu hallituksen (2015–2019) 7 miljoonan euron suuruinen kärkihanke-rahasto. Koska kyseessä on hallituksen myöntämä erillinen määräraha, sitä ei tarkastella muissa tämän kirjan kappaleissa.

Taulukossa 2 esitetään valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2008–2017. Budjettivarojen osuutta vuosittaisista budjetoiduista valtion liikuntamäärärahoista samalta ajanjaksoilta on tarkasteltu taulukossa 3. Budjettivarojen osuus vuosittaisista valtion liikuntamäärärahoista on vaihdellut huomattavasti. Muutokset budjettivarojen määrissä johtuvat osittain valtion talousarvioissa tehdyistä kohdennuksista ja säästöistä, joiden johdosta liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusmomentilta on jouduttu kohdentamaan yleiskatteisia budjettivaroja rahapelitoiminnan tuotoilla katettavaksi. Vuonna 2017 budjettivarojen määrä oli poikkeuksellisen suuri, sillä hallitus myönsi 3,5 miljoonan euron budjettivaroista katetun erillisavustuksen KymiRing Oy:n rakentamishankkeeseen.

Liikuntatoimelle myönnettiin vuonna 2017 yhteensä 16,5 miljoonaa euroa lisää määrärahoja alkuperäiseen talousarvioesitykseen valtion lisätalousarvioissa I ja III. Ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin edellä mainitun KymiRing Oy:n 3,5 miljoonan euron lisäksi kuusi miljoonaa euroa jakamattomista veikkausvoittovaroista Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeeseen. Kolmannessa lisätalousarviossa myönnettiin vielä seitsemän miljoonaa euroa Tampereen monitoimiareenan rakentamiseen. Summasta kolme miljoonaa euroa

katettiin jakamattomista veikkausvoittovaroista ja loput neljä miljoonaa opetus- ja kulttuuriministeriölle palautuneista käyttämättömistä veikkausvoittovaroista.

Tässä luvussa esitetyt tiedot valtion liikuntamäärärahoista perustuvat valtion talousarvio- ja tilinpäätöstietoihin. Talousarviotiedoissa on huomioitu alkuperäisten talousarviomäärärahojen lisäksi lisätalousarvioissa myönnetty määrärahat. Tilinpäätöstiedot puolestaan kertovat lopulliset jaettujen määrärahojen summat.

Taulukko 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Talousarvio	Tilinpäätös	Indeksikorjatut määrärahat
2008	106 818 000	106 703 530	117 985 803
2009	127 746 000	127 631 087	138 886 033
2010	137 861 000	137 670 192	147 341 732
2011	143 883 000	142 501 238	148 268 573
2012	153 194 000	153 611 979	155 247 487
2013	152 397 000	151 721 935	151 231 719
2014	187 558 000	187 402 344	184 413 471
2015	188 751 000	188 549 424	185 099 435
2016	155 446 000	154 944 326	152 230 333
2017	179 423 000	178 561 525	178 561 525

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito, Valtion talousarvioesitykset

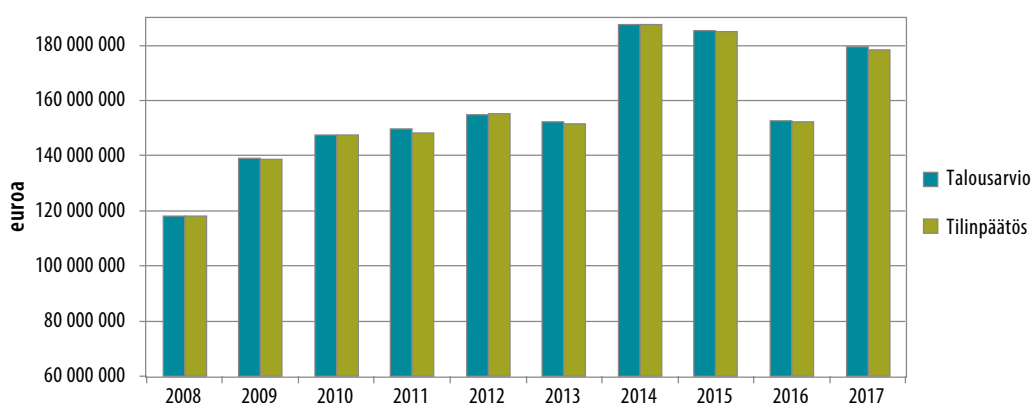
Taulukko 3. Liikuntamäärärahoihin sisältyvät budjettivarat vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Budjettivarat	Indeksikorjatut budjettivarat	Osuus
2008	2 753 000	3 044 088	2,6 %
2009	3 331 000	3 624 739	2,6 %
2010	1 840 000	1 969 263	1,3 %
2011	597 000	621 162	0,4 %
2012	2 752 000	2 781 301	1,8 %
2013	109 000	108 648	0,07 %
2014	110 000	108 246	0,06 %
2015	557 000	546 808	0,3 %
2016	824 000	809 567	0,5 %
2017*	5 326 000	5 326 000	3,0 %

*2017 mukana KymiRing Oy:lle budjettivaroista myönnetty avustus omalta momentiltaan 29.90.55

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Vuosien 2008–2017 määrärahat on muutettu taulukoissa 2 ja 3 vuoden 2017 rahan arvoon julkisten menojen hintaindeksin (JMHI) 2005=100 mukaan. Indeksikorjauksen avulla huomioidaan palvelujen ja materiaalien kallistuminen sekä rahan arvon muutokset. Indeksikorjatut luvut osoittavat liikunnan määrärahojen reaalikasvun. Valtion liikuntamäärärahojen indeksikorjattu kehitys vuosina 2008–2017 esitetään kuviossa 2.



Kuvio 2. Valtion liikuntamäärärahojen kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100

2.1 Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen ja kehitys vuosina 2008–2017

Liikuntatoimen tilijaottelua uudistettiin valtion talousarviossa vuodelle 2015, ja sen vuoksi tässä tilastokirjassa esitellään vain keskenään vertailukelpoiset vuodet 2015–2017. Näiden vuosien liikuntamäärärahojen jakautuminen on esitelty taulukossa 4. Aiempien vuosien vertailukelpoiset tiedot löytyvät muun muassa vuonna 2015 julkaistusta tilastokirjasta. Tilastokirjan kokonaisuutta tarkastellessa on tärkeää huomioida, että samoja määrärahoja ja lukuja käsitellään useassa eri kappaleessa.

Esitetyt luvut on indeksikorjattu käyttäen julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI) 2005=100. JMHI:n käytössä sovelletaan omia kertoimiaan riippuen, onko käsittelyssä valtiontalouden vai kuntatalouden piiriin kuuluva menojen hintakehityksen tarkastelu. Liikuntapaikkarakentamisessa ja liikunnan koulutuskeskusten rakentamisavustusten käsittelyssä käytetään hintakehityksen kuvaamisen apuna rakennuskustannusindeksiä (RKI) 2005=100.

Kuntien liikuntatoiminnan momenttiin sisältyvät rahapelitoiminnan tuotoista kunnille osoitetut valtionosuudet. Kuntien valtionosuuksia ja harkinnanvaraisia valtionavustuksia,

kuten kunnille myönnettyjä määrärahoja liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin, käsitellään tarkemmin luvussa 3. Luvussa tarkastellaan myös kuntien liikuntatoiminnan käyttötulouden lukuja sekä niiden jakautumista kuntaryhmittäin.

Liikunnan yhdenvertaisuus pitää sisällään liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen kohdistetut määrärahat. Valtaosa näistä määrärahoista osoitetaan liikuntapaikkojen perustamis- ja parannushankkeisiin, joita käsitellään kappaleessa 4, liikuntapaikkarakentaminen. Samassa luvussa käsitellään myös liikuntapaikkarakentamiseen liittyvää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Liikunnan yhdenvertaisen saavutettavuuden tavoitteeseen kuuluvat myös liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatiilojen avustukset, joita käsitellään kappaleessa 5, sekä liikunnan yhdenvertaisuuteen myönnetty avustukset, joita käsitellään kappaleessa 12.

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjä määrärahoja käsitellään luvussa 5. Niiden osalta yleisavustuksiin kuuluvat rahapelitoiminnan tuotoista alueellisille ja valtakunnallisille koulutuskeskuksille osoitetut valtionosuudet vapaan sivistystyön koulutukseen, sekä koulutuskeskusten saamat rakentamis- ja kehittämisavustukset ja opintoteliavustukset. Lisäksi kohtaan kuuluu valtion yleiskatteisista budjettivaroista liikunnan koulutuskeskuksille jaettava valtionosuus.

Valtion liikuntamäärärahojen erittelyssä liikunnan kansalaistoiminta sisältää lajiliittojen ja muiden liikuntajärjestöjen yleisavustukset sekä seuratoiminnan kehittämisavustukset. Määrärahat ovat suurimmaksi osaksi liikuntajärjestöjen yleisavustuksia ja hankkeille myönnettyjä erityisavustuksia. Liikunnan kansalaistoiminnan avustuksia käsitellään kappaleessa 6.

Liikuntatieteen momentti sisältää liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin, Suomen Akatemialle tieteellisen tason arviointiin, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen sekä liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen kohdistetut määrärahat. Tähän osioon sisältyy myös valtion yleiskatteisista budjettivaroista kohdistetut varat Suomen Akatemialle liikuntatieteellisten tutkimusten arvioinnin hallintokustannuksiin. Liikuntatieteen määrärahoja käsitellään luvussa 7.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöille sekä koulutustoimintaan osoitetut määrärahat jakautuvat neljälle eri osa-alueelle. Tieteelliset, tiedonvälitys- ja kehittämisyhdistykset saavat valtaosan määrärahoista. Osansa saavat myös urheiluoikeuden professuuri, Suomen Urheilumuseosäätiö ja tieteelliset kansainväliset kongressit. Näiden tiedot hajautuvat tilastokirjan eri kappaleisiin.

Huippu-urheilun määrärahat jakautuvat Suomen Olympiakomitean organisoimalle huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemioiden, urheilijoiden ammatinedistämssäätiölle, ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin. Vuonna 2017 aiemmin tutkimus- ja

kehitysyhteisöjen sekä koulutustoiminnan alla ollut valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen erillishanke yhdistettiin osaksi huippu-urheiluyksikön toimintaa. Huippu-urheilun kokonaisuutta käsitellään luvussa 9.

Liikunnallisen elämäntavan ja sen kehittämisen alla määrärahat ohjautuvat suurimmaksi osaksi valtakunnallisiin hankkeisiin ja ohjelmiin. Ensimmäinen niistä on hallituksen (2015–2019) kärkihankkeenakin oleva Liikkuva koulu –ohjelma ja toinen on Kunnossa kaiken ikää –ohjelma. Loput määrärahoista jaetaan Liikunta elämäntapa -hanketukiin. Liikunnallista elämäntapaa ja rahoitusta käsitellään kappaleessa 11.

Tilijaottelun kohtaan ”muut momentit” sisältyvät liikunnan ja urheilun suurtapahtumat, eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö sekä aluehallinnon toiminta. Tähän sisältyvät myös valtion liikuntaneuvoston toimintaan ja opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetut varat. Näitä käyttövaralistan avustuksia käsitellään useassa kappaleessa, sillä niitä osoitetaan eri tarkoituksiin.

Taulukko 4. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuosina 2015–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Määrärahojen jakautuminen*	2015	2016	2017
Kuntien liikuntatoiminta	18 848 687	19 060 191	19 500 000
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	27 978 520	29 298 658	48 171 000
Liikunnan koulutuskeskukset	18 735 792	18 814 570	18 667 000
Liikunnan kansalaistoiminta	44 895 217	43 513 237	44 500 000
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 740 286	3 743 264	3 810 000
Tutkimus ja kehitysyhteisöt	4 210 522	3 860 180	3 720 000
Huippu-urheilu	11 544 821	11 357 516	13 615 000
Liikunnallinen elämäntapa	8 609 531	8 616 385	8 800 000
Muut momentit	46 733 946	14 459 218	18 640 000
Yhteensä	185 297 322 €	152 723 220 €	179 423 000 €

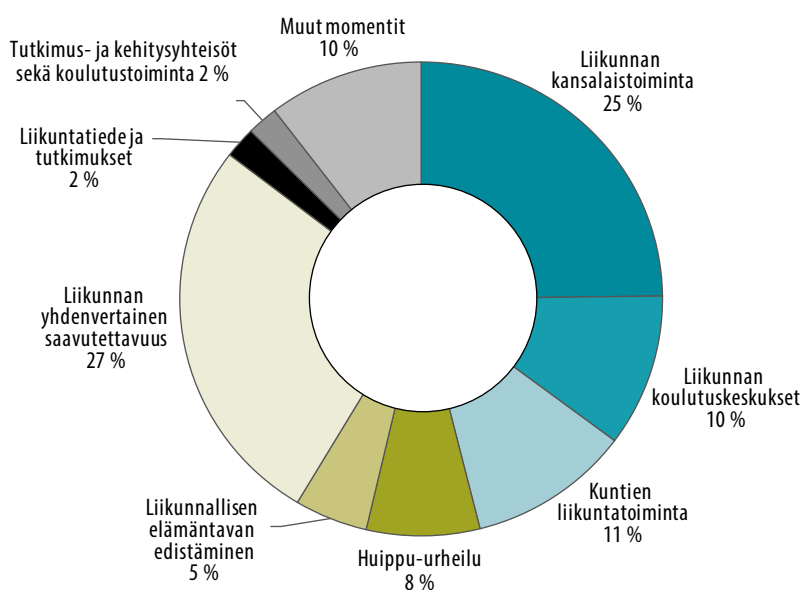
*Vuonna 2015 uudistuneen liikuntatoimen tilijaottelun vuoksi on vertailtu vain vuosia 2015 ja 2017
Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

2.2 Valtion talousarvion tilijaottelun mukainen liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017

Kuviossa 3 ja taulukossa 5 on esitetty vuoden 2017 liikuntamäärärahojen jakautuminen valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti. Eniten varoja on osoitettu liikunnan

yhdenvertaiseen saavutettavuuteen, jonka osuus liikuntamäärärahoista on 28,8 prosenttia sekä liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus on 24,8 prosenttia määrärahoista. Kuntien liikuntatoimintaan on osoitettu 10,9 prosenttia, ja liikunnan koulutuskeskuksille 10,4 prosenttia määrärahoista. Muiden tilijaottelun mukaisten momenttien osuudet olivat kukin alle 10 prosenttia.

Edellisvuoteen verrattuna eniten on kasvanut liikunnan yhdenvertaisen saavutettavuuden osuus (+9,8 %), mikä selittyy liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin varattujen määrärahojen kasvulla. Olympiastadionin peruskorjaukseen varattiin vuoden 2017 alkuperäisessä talousarviossa viiden miljoonan euron lisäavustus. Myös lisätalousarvioissa myönnetty avustukset Olympiastadionille, Tampereen monitoimiareenan rakennushankkeelle ja KymiRing Oy:lle budjettivaroista myönnetty tuki kuuluvat näihin määrärahoihin. Liikunnan yhdenvertaisen saavutettavuuden lisäksi vain huippu-urheilun (+0,6 %) ja liikuntatieteen ja tutkimusten (+0,1 %) osuudet ovat kasvaneet hieman. Suurin prosentuaalinen lasku vuodesta 2016 on liikunnan kansalaistoiminnan osuudessa (-4,2 %).



Kuvio 3. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito.

Taulukko 5. Valtion liikuntamäärärahojen jakautuminen vuonna 2017.

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	44 500 000	24,8
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin Seuratukeen	40 500 000 4 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 500 000	10,9
Huippu-urheilu	13 615 000	7,6
Huippu-urheiluyksikölle	7 200 000	
Urheilijoiden apurahoihin	2 200 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	3 915 000	
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -tunnustuspalkintoihin	300 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	18 667 000	10,4
Valtionosuudet valtakunnallisille koulutuskeskuksille	15 949 000	
Valtionosuudet alueellisiin koulutuskeskuksille	572 000	
Valtionosuudet budjettivaroista**	1 746 000	
Opintototeutuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	400 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 720 000	2,1
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	8 800 000	4,9
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 700 000	
Liikunta elämäntavalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	48 171 000	26,8
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin*	43 921 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoimien avustuksiin	2 500 000	
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 750 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000	2,1
Liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle	30 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	500 000	
Liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen ja kehittämiseen	700 000	
Suomen akatemialle hallintokustannuksiin**	80 000	
Muut momentit	18 640 000	10,4
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 900 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 500 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	457 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 430 000	
KymiRing Oy:n rakennushanke**	3 500 000	
Avustus Liikkuva Koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)	7 000 000	
Yhteensä	179 423 000	100,0

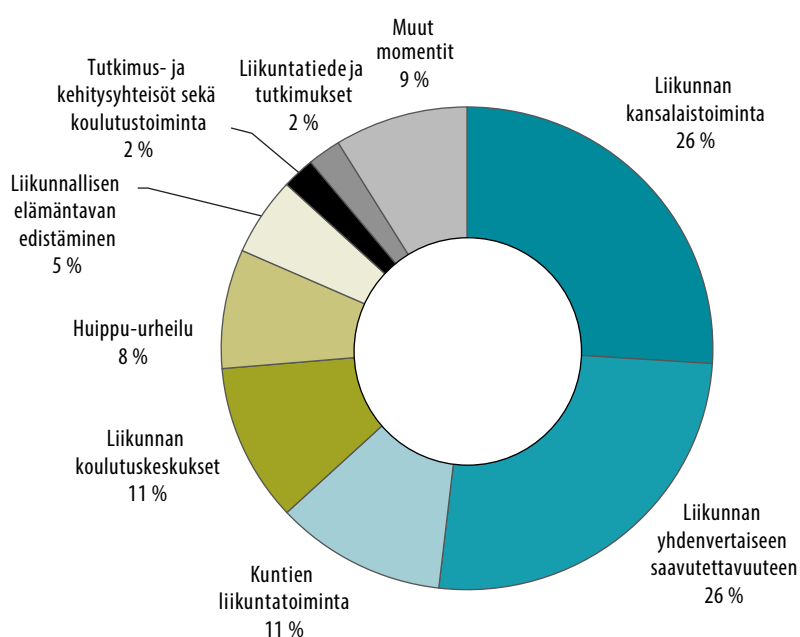
* Summasta 13 miljoonaa lisätalousarvioista; ** Budjettirahoituksen osuus liikuntamäärärahoista on 5 326 000 euroa: Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille, liikuntatieteellisen tutkimuksen arvioinnin hallinto-kustannuksiin sekä KymiRing Oy:lle.

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

2.3 Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2018

Määrärahojen kehityksen vertailemiseksi tässä kappaleessa esitellään vuodelle 2018 liikuntaan budjetoidut määrärahat. Valtion tilinpäätös-, kuntatalouden ja muiden tietojen saamisen vuoksi tilastokirjan tuottaminen venyy aina seuraavan kalenterivuoden loppuun, jolloin on aiheellista tuoda esille kuluvan vuoden budjettitiedot.

Valtion liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2018 ovat 173 433 000 euroa. Laskua vuoden 2017 lopulliseen talousarvioon on noin 6 miljoonaa euroa. Summa on kuitenkin vuoden 2017 alkuperäistä talousarviota yli 10 miljoonaa euroa suurempi. On huomioitava, että budjetoitujen määrärahojen kokonaissumma voi muuttua tarkasteluvuoden aikana mahdollisten lisätalousarvioiden myötä merkittävästikin, kuten tapahtui vuonna 2017. Suoraan valtion budjetista tulevien varojen määrä vuodelle 2018 oli 1 494 000 euroa, mikä on noin 330 000 euroa vähemmän kuin vuoden 2017 alkuperäisessä talousarviossa. Kuviossa 4 ja taulukossa 6 esitetään liikuntamäärärahat vuodelle 2018 valtion talousarvion tilijaottelun mukaisesti.



Kuvio 4. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuonna 2018

Lähde: Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2018

Taulukko 6. Liikuntaan budjetoidut määrärahat vuodelle 2018

	euroa	%
Liikunnan kansalaistoiminta	45 100 000	26,0
Liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin	41 100 000	
Seuratoiminnan kehittämiseen	4 000 000	
Kuntien liikuntatoiminta	19 515 000	11,3
Huippu-urheilu	13 835 000	8,0
Huippu-urheiluyksikölle	7 370 000	
Urheilijoiden apurahoihin	2 200 000	
Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, Urheiluakatemiaa ja Urheilijoiden ammatinedistämissäätiölle	3 965 000	
Ylimääräisiin urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu -palkintoihin	300 000	
Liikunnan koulutuskeskukset	18 335 000	10,6
Valtionosuudet valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille	15 957 000	
Valtionosuudet alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille	572 000	
Valtionosuus budjettivaroista valtakunnallisille koulutuskeskuksille*	1 414 000	
Opintototeutuksiin, harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä laatu- ja kehittämishankkeisiin	392 000	
Tutkimus- ja kehitysyhteisöt sekä koulutustoiminta	3 720 000	2,1
Tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämissyhteisöille	3 100 000	
Urheiluoikeuden professuuriin	70 000	
Suomen Urheilumuseosäätiölle	400 000	
Tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin	150 000	
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen	9 100 000	5,2
Liikkuva koulu -ohjelmaan	2 700 000	
Liikunta elämäntavalla -hanketukiin	3 800 000	
Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan	2 300 000	
Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen	44 800 000	25,8
Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin	40 800 000	
Liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatoihin	2 500 000	
Liikunnan yhdenvertaisuuteen	1 500 000	
Liikuntatiede ja tutkimukset	3 810 000	2,2
Tutkimusprojekteihin	2 500 000	
Tieteellisen tason arviointiin Suomen akatemialle	30 000	
Tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin budjettivaroista*	80 000	
Liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen	1 200 000	
Muut momentit	15 218 000	8,8
Liikunnan ja urheilun suurtahtumiin	1 900 000	
Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan	3 600 000	
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	410 000	
Kansainväliseen yhteistyöhön	480 000	
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000	
Avustus Liikkuva koulu -ohjelmaan (siirtomääräraha 3 v.)	7 000 000	
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 348 000	
Yhteensä	173 433 000	100,0

*Valtiovarainministeriön maksuperusteisesti budjetoitu määräraha.

Lähde: Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2018.

Suurin osuus valtion liikuntamäärärahoista vuonna 2018 on budjetoitu liikunnan kansalaistoimintaan, jonka osuus talousarviossa on 45,1 miljoonaa euroa. Määräraha jakautuu liikuntajärjestöjen yleisavustuksiin ja seuratoiminnan kehittämistukeen. Liikunnan yhdenvertaiseen saavutettavuuteen on budjetoitu vain hieman pienempi summa, 44,8 miljoonaa euroa, josta suurin osa on suunnattu liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin. Momenttiin sisältyvät lisäksi liikunnan koulutuskeskusten liikunta- ja vapaa-aikatojen rakentamiseen sekä liikunnan yhdenvertaisuushankkeisiin suunnatut avustukset. Yhdessä nämä kaksi momenttia kattavat yli puolet liikuntatoimen määrärahoista.

Valtionosuudet kuntien liikuntatoimintaan ovat pysyneet vuodesta 2008 lukien noin 19,5 miljoonassa eurossa ja vuonna 2018 valtionosuus oli edellisvuosien tapaan samassa suuruusluokassa.

Huippu-urheilulle osoitetut 13,8 miljoonaa euroa jakautuvat Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle, urheilijoiden apurahoihin, urheilijaeläkkeisiin ja Pro Urheilu-tunnustuspalkintoihin. Lisäksi huippu-urheilun määrärahoihin kuuluvat kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle, urheiluakatemoille ja Urheilijoiden ammatinedistämistätiölle osoitetut varat.

Liikunnan koulutuskeskuksille on osoitettu yhteensä 18,3 miljoonaa euroa, josta 1 414 000 euroa muodostuu valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista. Rahapelitoiminnan tuottojen osalta tämä momentti jakautuu valtakunnallisten ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten toimintaan myönnettäviin vapaan sivistystyön valtionosuuksiin sekä harkinnanvaraisiin avustuksiin, laatu- ja kehittämishankkeisiin ja opintoseteleihin.

Tutkimus- ja kehitysyhteisöjen sekä koulutustoiminnan momentille on vuodelle 2018 osoitettu 3,7 miljoonaa euroa. Summa jakautuu tieteellisille yhteisöille, tiedonvälitysyhteisöille ja kehittämis-yhteisöille, urheilu-oikeuden professuuriin, Suomen Urheilumuseosäätiölle sekä tieteellisiin kansainvälisiin kongresseihin myönnettäviin avustuksiin.

Liikuntatieteen ja tutkimuksen momentti sisältää liikuntatieteelliset tutkimusprojektit, liikuntapaikkarakentamisen tutkimuksen ja kehittämisen, liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämisen sekä osuuden tieteellisen tason arviointiin Suomen Akatemialle. Momentille on osoitettu yhteensä 3,7 miljoonan euron määräraha. Valtion budjettivaroista myönnettävistä valtionosuuksista on lisäksi osoitettu 80 000 euroa tieteellisen tason arvioinnin hallintokustannuksiin.

Liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi vuoden 2018 talousarviossa osoitetaan yhteensä 9,1 miljoonaa euroa. Tämä sisältää Liikkuva koulu -ohjelmalle, Liikunta elämäntaalla -hanketukiin ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmalle myönnettävät avustukset.

Muita valtion talousarvion tilijaotteluun vuodelle 2018 sisältyviä liikuntatoimen momentteja ovat liikunnan ja urheilun suurtaapahtumat, liikunnan ja urheilun eettinen toiminta, kansainvälinen yhteistyö, liikunnan aluehallinnon toiminta, valtion liikuntaneuvoston toiminta ja opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi osoitettu osuus. Näiden momenttien yhteissumma on noin 15,2 miljoonaa euroa. Muihin momentteihin sisältyy hallituksen kärkihankkeeseen, Liikkuva koulu -ohjelmaan, budjetoitu 7 miljoonan euron avustus (3 v. siirtomääräraha).

Lähteitä

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala.

Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.

Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2017. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion talousarvion tilijaottelu vuodelle 2018. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.

Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talousjohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpäätös.

3 Kuntien liikuntatoiminta

Kunnat ovat merkittäviä liikuntapalvelujen tuottajia ja liikunnan toimintaedellytysten luojia. Kuntien tehtävät liikunnan edellytysten luomisessa on määritelty liikuntalaissa (390/2015), jonka mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Tämä tarkoittaa liikuntapalvelujen järjestämistä erityisryhmät huomioon ottaen, kansalaistoiminnan tukemista sekä liikuntapaikkojen rakentamista ja ylläpitämistä.

Tässä luvussa esitetyt tilastot kunnallisen liikuntatoiminnan käyttötaloudesta perustuvat Tilastokeskuksen keräämiin kuntien talouden ja toiminnan tunnuslukuihin. Tarkastelussa ovat vain Manner-Suomen kunnat. Tilastokeskuksen tuottamat kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden tunnusluvut eivät sisällä kuntien liikelaitosten tulo- ja menoeriä. Lisäksi kuntien liikuntatoiminnasta esitettyjä tilastoja tarkasteltaessa tulee huomioida, että kunnallisten palveluiden tuotantotavoissa voi paikkakuntakohtaisesti olla merkittäviäkin eroja. Viime vuosina toteutettujen kuntaliitosten ja yhteistoiminta-alueiden perustamisten yhteydessä on kunnissa ryhdytty uudistamaan myös vanhoja hallinto- ja palvelurakenteita. Edellä mainituista syistä johtuen tässä tilastojulkaisussa esitettyjä keskiarvotietoja kuntien liikuntatoiminnan taloudesta voidaan siis pitää vain suuntaa antavina.

Vuonna 2017 kuntien liikuntatoimintaan osoitettiin valtion liikuntamäärärahoista 19,5 miljoonaa euroa. Valtionosuutta liikuntatoimintaan sai yhteensä 295 kuntaa. Valtionosuudet kattoivat noin 2,7 prosenttia kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista. Kunnat osoittavat kunnallisveroista keräämiään varoja liikuntaan ja urheiluun vuosittain noin 600–700 miljoonaa euroa. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävien valtionavustusten osuus oli kaikista tukea saaneiden rakentamishankkeiden kokonaiskustannuksista 20,8 prosenttia. Valtionosuuden merkitys kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin vaihtelee suhteessa kuntien asukaslukuun, kuten taulukosta 8 käy ilmi.

3.1 Valtionosuus kuntien liikuntatoimintaan ja harkinnanvaraiset valtionavustukset

Kunnille myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin kunnan asukasmäärään ja valtion talousarviossa määritellyn asukaskohtaiseen yksikköhintaan perustuen. Valtionosuus kattaa lasketusta kuntakohtaisesta euromäärästä 29,7 prosenttia. Vuonna 2008 yksikköhinta oli 10,90 euroa. Vuodesta 2009 yksikköhinta on ollut 12,00 euroa. Valtionosuuden perustana toimii laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Liikuntalain mukaisesti kuntien tulee käyttää valtionosuutensa liikunnan edellytysten luomiseen paikallistasolla. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö tukee harkinnanvaraisilla avustuksilla kuntien liikuntapaikkojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamishankkeita, joita käsitellään tarkemmin luvussa 4. Harkinnanvaraisia avustuksia voidaan myöntää myös paikallisen liikuntatoiminnan kehittämiseen sekä muihin liikuntaa edistäviin hankkeisiin, kuten terveyttä edistävän liikunnan projekteihin. Myöhemmissä luvuissa tarkemmin käsiteltävät liikunnallisen elämäntavan sekä maahanmuuttajien liikunnan tukeminen tapahtuu kuntien ja aluehallintovirastojen kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama liikuntapaikkarakentamisen tutkimus sekä Jyväskylän yliopiston ylläpitämä suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki LIPAS (liikuntapaikat.fi) palvelevat niin ikään kunnallista liikuntahallintoa.

Taulukossa 7 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet sekä liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset ja niiden kokonaiskustannukset vuosina 2008–2017. Tilastokeskuksen aineistosta kootut kuntien liikuntatoiminnan vuosittaiset käyttökustannukset ja investointimenot eivät sisällä kuntien liikelaitosten menoeria. Vastaavasti investointeihin liittyvien valtionavustusten kohdalla luvut sisältävät kunnille liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myönnetty määrärahat, mutta eivät kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille tai muille yhteisöille myönnettyjä hankeavustuksia. Tarkastelussa on huomioitu vain kyseisiin määrärahoihin oikeutetut Manner-Suomen kunnat.

Taulukossa 8 esitetään Manner-Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuudet kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2017. Pääsääntöisesti valtionosuuden prosentuaalinen osuus kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista kasvaa kuntakoon supistuessa. Tämän prosentuaalisen osuuden kuntakohtainen vaihtelu on suurempaa asukasluvultaan pienten kuntien joukossa. Taulukossa esitetään myös kuntaryhmän sisällä esiintyvä valtionosuuden ja käyttökustannusten suhteen prosenttiosuuden vaihteluväli sekä vaihteluvälin keskiarvo ryhmittäin.

Taulukko 7. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset, valtionosuudet sekä investoinnit liikunta-
paikkarakentamiseen vuosina 2008–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Vuosi	Vos- peruste €/as	Valtion- osuus	Liikunta- toimen käyttö- kustannukset	Vos / Käyttökust. (%)	Liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin valtion avustusta saaneiden kokonaiskustannukset	Valtion- avustukset liikuntapaikkojen perustamis- hankkeisiin	Valtion- avustukset / Inv. (%)
2008	10,9	18 620	591 379	3,1	111 500	12 693	11,5
2009	12,0	20 285	608 917	3,3	108 103	18 436	17,1
2010	12,0	20 017	609 029	3,3	116 109	15 555	13,4
2011	12,0	19 574	611 900	3,2	114 311	16 110	14,1
2012	12,0	19 516	631 184	3,1	126 863	13 608	10,7
2013	12,0	18 918	651 620	2,9	126 434	15 668	12,4
2014	12,0	18 984	652 682	2,9	35 083	7 040	20,1
2015	12,0	19 556	689 518	2,8	135 272	16 880	12,5
2016	12,0	19 540	722 549	2,7	127 596	17 410	13,6
2017	12,0	19 543	729 882	2,7	105 095	21 900	20,8

Huom. Sarakkeissa Vos / Käyttökust. ja Valtionavustukset / Inv. huomioidaan vain kyseisiin määrärahoihin
oikeutettujen Manner-Suomen kuntien käyttökustannukset ja investointimenot.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, SALAMA, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Taulukko 8. Kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja valtionosuus kuntien asukasluvun
mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2017.

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Kuntien lukumäärä	Asukasluku yhteensä	Käyttö- kustannukset yhteensä (1 000 €)	Valtionosuus yhteensä (1 000€)	Vos/käyttö- kustannuk- set (%)	Vaihteluväli (%) VOS/ Käyttökust	Keskiarvo (%) VOS/ Käyttökust
Alle 2 000	34	49 775	5 055	177	3,50	1,7–14,9	4,5
2 000–6 000	105	383 425	37 671	1 367	3,63	0,4–17,9	4,8
6 001–10 000	58	456 905	51 751	1 628	3,15	1,0–10,6	4,1
10 001–20 000	42	610 114	71 712	2 174	3,03	1,6–7,2	3,5
20 001–40 000	30	821 947	99 991	2 929	2,93	1,8–6,7	3,2
40 001–100 000	17	1 014 830	139 797	3 617	2,59	2,0–4,1	2,8
Yli 100 000	9	2 146 645	323 905	7 651	2,36	2,1–2,9	2,4
Koko maa	295	5 483 641	729 882	19 543	2,68	0,4–17,9	3,6

Valtionosuudet laskettu perustuen lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä kuntien
asukaslukuun 31.12.2017.

Lähteet: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta, Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

3.2 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalous

Taulukossa 9 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakaantuminen vuosina 2008–2017. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenot muodostuvat (a) henkilöstömenoista kuten palkoista, palkkioista ja henkilösivukuluista, (b) ulkoisista ja sisäisistä vuokrista, (c) asiakas- ja muiden palveluiden ostoista, (d) avustuksista, (e) materiaalikustannuksista sekä (f) muista käyttömenoista. Toimintamenoihin eivät sisälly poistot ja arvonalentumiset tai vyörytyserät, jotka kuitenkin lasketaan mukaan kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin.

Vuonna 2017 kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista suurin osuus noin 245 miljoonalla eurolla oli vuokrat, joiden osuus menoista oli noin 38 prosenttia. Henkilöstömenoihin kului yhteensä reilut 163 miljoonaa euroa eli 24,9 prosenttia toimintamenoista. Ostopalveluihin kului 138,4 miljoonaa euroa ja materiaalikustannuksiin 50,3 miljoonaa euroa. Avustuksiin kunnat käyttivät 50,5 miljoonaa euroa eli tasan kahdeksan prosenttia toimintamenoistaan. Muiden käyttömenojen osuus kuntien liikuntatoiminnan toimintamenoista oli hieman alle neljä miljoonaa euroa.

Taulukko 9. Kuntien liikuntatoiminnan toimintamenojen jakautuminen vuosina 2008–2017 (1 000€), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Henkilöstömenot		Vuokrat		Ostopalvelut		Avustukset		Materiaalikustannukset		Muut käyttömenot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2008	156 777	32,0	153 394	31,3	90 699	18,5	42 603	8,7	43 987	9,0	3 136	0,6	490 596	100,0
2009	154 810	30,1	171 510	33,3	94 982	18,4	47 715	9,3	43 448	8,4	2 406	0,5	514 871	100,0
2010	154 694	29,4	178 750	34,0	99 625	19,0	45 303	8,6	44 052	8,4	3 092	0,6	525 516	100,0
2011	158 215	28,9	188 578	34,5	105 491	19,3	46 366	8,5	45 647	8,3	2 728	0,5	547 025	100,0
2012	163 271	28,3	201 834	34,9	116 051	20,1	48 422	8,4	44 499	7,7	3 674	0,6	577 751	100,0
2013	163 890	27,3	215 819	35,9	120 579	20,0	51 016	8,5	46 320	7,7	3 803	0,6	601 427	100,0
2014	161 997	26,5	227 581	37,2	120 380	19,7	51 606	8,4	46 414	7,6	4 255	0,7	612 234	100,0
2015	165 694	26,4	234 504	37,3	122 873	19,6	50 747	8,1	49 767	7,9	4 672	0,7	628 257	100,0
2016	164 861	25,3	245 114	37,6	136 405	20,9	50 408	7,7	50 592	7,8	4 431	0,7	651 811	100,0
2017	163 625	24,9	248 101	37,8	138 410	21,1	52 548	8,0	50 304	7,7	3 992	0,6	656 980	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 10. Kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakautuminen vuosina 2008–2017 (1 000€), indeksikorjaamaton.

Vuosi	Maksut		Myyntitulot		Vuokratulot		Tuet ja avustukset		Muut tulot		Yhteensä	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
2008	36 866	38,0	33 497	34,5	19 085	19,7	3 866	4,0	3 742	3,9	97 056	100,0
2009	37 204	37,5	34 530	34,8	19 324	19,5	4 364	4,4	3 773	3,8	99 195	100,0
2010	36 672	35,6	36 904	35,8	20 888	20,3	4 796	4,7	3 749	3,6	103 009	100,0
2011	37 830	35,3	39 367	36,7	21 080	19,6	5 008	4,7	4 008	3,7	107 293	100,0
2012	40 393	34,9	43 275	37,4	22 534	19,5	5 587	4,8	3 944	3,4	115 733	100,0
2013	44 071	35,1	44 437	35,4	26 486	21,1	7 026	5,6	3 551	2,8	125 571	100,0
2014	46 094	35,7	46 635	36,1	26 940	20,8	6 414	5,0	3 187	2,5	129 270	100,0
2015	48 515	36,6	45 934	34,7	28 133	21,3	5 258	4,0	4 539	3,4	132 379	100,0
2016	48 750	35,6	47 712	34,9	29 246	21,4	6 132	4,5	5 045	3,7	136 885	100,0
2017	49 470	34,4	51 941	36,1	30 706	21,3	7 076	4,9	4 769	3,3	143 962	100,0

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 10 on esitetty kuntien liikuntatoiminnan toimintatulojen jakaantuminen vuosina 2008–2017. Taulukossa esitetyt kuntien liikuntatoiminnan toimintatulot koostuvat (a) maksuista, (b) sisäisistä ja ulkoisista myyntituloista, (c) sisäisistä ja ulkoisista vuokratuloista, (d) tuista ja avustuksista sekä (e) muista tuloista. Toimintatuloihin ei ole laskettu mukaan valmistevarastojen muutoksesta, omaan käyttöön valmistuksesta tai vyörytyseristä aiheutuvia tuottoja, jotka kuitenkin sisältyvät kuntien liikuntatoiminnan käyttötuottoihin.

Vuonna 2017 kuntien liikuntatoiminnan toimintatuloista 36,1 prosenttia eli noin 51,9 miljoonaa euroa muodostui myyntituotoista. Toiseksi suurin osuus oli maksut, joita kertyi 49,4 miljoonaa euroa. Vuokrasta kunnille kertyi reilu viidesosa toimintatuloista, 30,7 miljoonaa euroa, ja avustuksista noin 7,1 miljoonaa euroa. Muiden tulojen osuus oli vajaat 4,8 miljoonaa euroa. Toimintatulojen kehityssuuntia tarkasteltaessa voidaan todeta, että suhteessa maksujen määrä on vähentynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana samalla, kun myyntitulot ovat lisääntyneet.

Taulukkoja 9 ja 10 tarkasteltaessa on otettava huomioon, että taulukot ovat indeksikorjaamattomia. Vuosien välistä vertailua voidaan kuitenkin tehdä prosenttilukuja vertailemalla.

3.3 Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin

Tilastokeskus käyttää kuntien käyttötalouden tunnuslukujen esittämiseksi hyväkseen kuntaryhmitystä, jonka mukaisesti kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Kaupunkimaisia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman asukasluku on vähintään 15 000. Taajaan asuttuja kuntia ovat ne, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on vähintään 4 000, mutta alle 15 000. Maaseutumaisia ovat kunnat, joissa väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman asukasluku on alle 4 000.

Vuonna 2017 Manner-Suomessa oli 295 kuntaa, joista kaupunkimaisia oli 57, taajaan asuttuja 63 ja maaseutumaisia 175. Kaupunkimaisissa kunnissa asui vuoden lopun tilanteen mukaan 3 915 877 henkeä, taajaan asutuissa 839 229 henkeä ja maaseutumaisissa kunnissa 683 535 henkeä.

Taulukossa 11 esitetään kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannusten, -tuottojen ja asukaskohtaisten nettokustannusten jakautuminen kaupunkimaisuutta kuvaaviin kuntaryhmiin eriteltyinä sekä asukaskohtaisten nettokustannusten prosentuaalinen muutos edellisvuoteen verrattuna. Liikuntatoiminnan käyttökustannukset ja -tuotot sekä nettokustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suurimmat kaupunkimaisissa kunnissa ja pienimmät maaseutumaisissa kunnissa. Vuonna 2017 kaupunkimaisten kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannukset muodostivat 77,5 prosenttia kaikkien Suomen kuntien liikuntatoiminnan käyttökustannuksista, taajaan asuttujen kuntien osuuden ollessa 12,6 prosenttia ja maaseutumaisten kuntien 9,8 prosenttia.

Taulukko 11. Kuntien liikuntatoimen käyttötalouden jakautuminen kuntaryhmittäin vuosina 2008–2017 (1 000 €), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Kaupunkimaiset kunnat				Taajaan asutut kunnat				Maaseutumaiset kunnat				Yhteensä	
	Käyttökust.	Käyttöt.	Nettokust. €/as	Muutos % nettokust. /asukas	Käyttökust.	Käyttöt.	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttöt.	Nettokust. €/as	Muutos %	Käyttökust.	Käyttöt.
2008	407 013	85 850	92,0	3,4 %	67 706	11 397	66,0	8,2 %	65 070	10 629	55,0	7,8 %	591 379	118 186
2009	435 067	81 082	97,0	5,4 %	68 501	11 264	68,0	3,0 %	60 590	10 419	58,0	5,5 %	608 917	104 457
2010	440 404	83 997	97,0	0,0 %	72 746	12 147	71,0	4,4 %	61 443	10 791	60,0	3,4 %	609 029	113 344
2011	456 401	88 044	100,0	3,1 %	77 850	13 293	74,0	4,2 %	64 270	11 598	63,0	5,0 %	617 474	116 511
2012	486 175	97 784	104,0	4,0 %	81 001	13 691	78,0	5,4 %	68 791	12 654	67,0	6,3 %	636 481	124 229
2013	504 414	105 566	106,0	1,9 %	86 663	14 549	81,0	3,8 %	68 487	13 145	69,0	3,0 %	651 668	131 665
2014	516 580	106 459	108,0	1,9 %	84 887	14 222	80,0	-1,2 %	70 358	14 426	69,0	0,0 %	657 486	132 223
2015	536 666	112 671	106,9	-1,0 %	82 844	14 951	83,7	4,6 %	73 104	13 867	65,0	-5,8 %	676 227	138 141
2016	553 987	121 514	108,0	1,0 %	88 854	15 408	89,1	6,5 %	73 365	14 253	79,8	22,8 %	698 710	147 482
2017	565 925	128 739	111,6	3,3 %	92 130	16 250	90,4	1,5 %	71 827	12 806	81,0	1,5 %	729 882	157 795

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukossa 12 esitetään kuntien liikuntatoiminnan nettokäyttökustannukset asukasta kohden kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2008–2017. Nettokäyttökustannukset asukasta kohden ovat keskimäärin suuremmat asukasluvultaan suuremmissa kunnissa. Suhteellisesti eniten nettokäyttökustannukset ovat kasvaneet asukasluvultaan pienempien kuntien ryhmissä, mitä osaltaan selittävät niissä tapahtuneet kuntaliitokset ja sulautuminen osaksi suurempia kuntakokonaisuuksia.

Kaikkein pienimmät nettokustannukset asukasta kohden ovat 2 000–6 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa kunnat ovat käyttäneet liikuntatoimintaan keskimäärin 80,3 euroa asukasta kohden. Suurimmat nettokustannukset asukasta kohden ovat maan suurimmissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä keskimääräiset nettokustannukset ovat 113,5 euroa asukasta kohden. Vertailukohtana voidaan pitää esimerkiksi koko maan nettokustannusten keskiarvoa, joka on 96,8 euroa.

Toimintakate kertoo käyttökustannusten ja käyttötuottojen suhteesta. Lähes poikkeuksetta kuntien toimintakate on liikuntatoiminnan osalta negatiivinen. Liikuntatoiminnan käyttötuotot muodostuvat suurelta osin liikuntapaikka- ja sisäänpääsymaksuista. Suhteessa suurimmat käyttötuotot ovat yli 100 000 asukkaan kuntaryhmässä, jossa käyttötuotot ovat 31,5 prosenttia käyttökustannuksista. Selvästi alhaisin suhde on alle 2 000 asukkaan kunnissa, joissa käyttötuotot ovat keskimäärin vain 13,7 prosenttia käyttökustannuksista. Muissa kuntaryhmissä suhdeluku osuu 20 ja 30 prosentin välille. Kuntien keskimääräiset toimintakatteet ja käyttökustannusten ja -tuottojen suhteet asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä esitetään taulukossa 13.

Taulukko 12. Kuntien liikuntatoiminnan käyttötalouden nettokustannuksien keskiarvo kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuosina 2008–2017 (€/asukas), indeksikorjaamaton.

Kuntaryhmä (as.)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Muutos %, 2008–2017
Alle 2 000	55,3	65,6	70,0	74,1	69,2	79,5	77,0	88,4	91,2	92,0	66,4
2 000–6 000	50,6	54,1	56,1	61,0	63,7	64,3	63,2	69,9	75,2	80,3	58,6
6 001–10 000	65,3	66,1	68,0	68,5	74,0	79,9	82,3	86,1	90,2	93,4	43,1
10 001–20 000	74,3	74,7	77,9	80,8	85,7	87,9	87,7	91,5	92,9	96,0	29,3
20 001–40 000	77,8	73,3	73,5	76,2	81,4	81,7	85,2	88,7	94,7	96,0	23,4
40 001–100 000	88,0	96,3	94,3	92,9	99,6	102,0	106,5	104,6	106,1	106,6	21,1
Yli 100 000	101,5	107,2	107,5	102,0	105,0	114,6	113,2	114,5	112,2	113,5	11,9
Koko maa	73,3	76,8	78,2	79,4	82,7	87,1	87,9	92,0	94,6	96,8	32,2

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Taulukko 13. Kuntien liikuntatoiminnan toimintakatteeseen vaikuttavia muuttujia kuntien asukasluvun mukaisissa kuntaryhmissä vuonna 2017.

Kuntaryhmä (Manner-Suomi)	Käyttötuotot ryhmässä yhteensä (1 000 €)	Nettokustannukset ryhmän keskiarvo (€/as.)	Toimintakate (1 000 €)	Käyttötuottojen osuus käyttö-kustannuksista (%)
Alle 2 000	629	92	-3 950 300	13,7
2 000–6 000	7 235	80	-23 439 000	23,6
6 001–10 000	8 729	93	-33 763 165	20,5
10 001–20 000	13 018	96	-45 552 944	22,2
20 001–40 000	22 484	96	-56 422 912	28,5
40 001–100 000	28 561	107	-80 025 810	26,3
Yli 100 000	77 143	114	-167 574 530	31,5
Yhteensä	157 799	97	-373 330 800	29,7

Lähde: Tilastokeskus, Kuntien talous ja toiminta

Lähteitä

Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.

Saatavilla: <http://www.netra.fi>.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2017. Saatavilla:

<http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.

Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Helsinki.

4 Liikuntapaikkarakentaminen

Kattavilla liikunnan olosuhteilla on keskeinen merkitys liikunnallisen elämäntavan edistämisessä. Suomessa on reilut 37 000 liikuntapaikkaa, joista noin 75 prosenttia on kuntien rakentamia ja ylläpitämiä. Lopuistakin liikuntapaikoista merkittävä osa on kuntien määräämisvallassa olevien osakeyhtiöiden ja yhteisöjen hallinnassa tai kuntien osittaisessa omistuksessa. Täysin yksityisiä liikuntapaikkoja on muodostunut lähinnä suuriin kaupunkeihin ja taajamiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää rahapelitoiminnan tuotoista vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatiilojen rakentamiseen. Avustuksia myönnetään liikuntalain (390/2015) 13 §:n mukaisesti kunnille tai kuntayhtymille sekä kunnan tai kuntayhtymän määräämisvallassa oleville yhteisöille. Lain mukaan avustuksia voidaan myöntää erityisestä syystä myös muuhun liikuntapaikkarakentamiseen. Vuonna 2017 liikuntapaikkarakentamisen avustuspäätökset tehtiin toista kertaa vuonna 2015 voimaan astuneen liikuntalain mukaisesti.

Valtion liikuntamäärärahoista tuettiin liikuntapaikkarakentamista vuonna 2017 yhteensä 44 621 000 eurolla. Summa kattaa liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustukset 43 921 000 euroa ja liikuntapaikkarakentamiseen myönnetty kehittämis- ja tutkimusavustukset 700 000 euroa. Taulukossa 14 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin ja liikuntapaikkarakentamisen kehittämis- ja tutkimustoimintaan myönnetty avustukset vuosina 2008–2017. Pelkkien liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen avustusten kehitys samalta kymmenen vuoden jaksolta esitetään kuviossa 5.

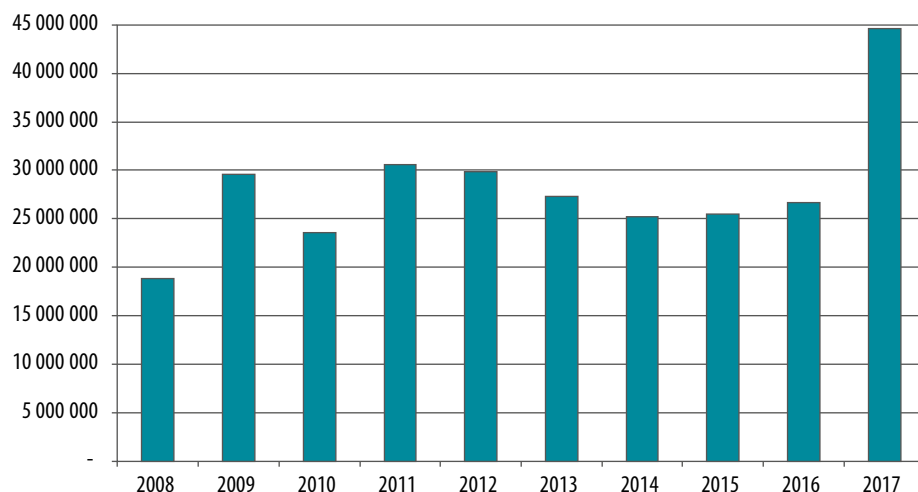
On huomioitava, että tässä kappaleessa tarkastellaan vain rahapelitoiminnan tuotoista myönnettyjä liikuntapaikkarakentamisen avustuksia vuonna 2017. Niiden lisäksi valtio myönsi budjettivaroista KymiRing Oy:lle 3,5 miljoonan euron avustuksen moottoriurheilukeskuksen rakentamiseen, mikä näkyy liikuntatoimen talousarviossa, mutta ei tämän kappaleen taulukoissa ja kuvioissa.

Taulukko 14. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyt valtionavustukset vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100 ja RKI 2005=100.

Vuosi	Perustamishankkeet		Kehittämisen- ja tutkimustoiminta		Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjatut
	Avustukset	Indeksikorjatut (RKI)	Avustukset	Indeksikorjatut (JMHI)		
2008	16 500 000	18 044 392	750 000	829 301	17 250 000	18 873 693
2009	25 983 000	28 726 889	765 000	832 460	26 748 000	29 559 350
2010	20 750 000	22 696 164	800 000	856 201	21 550 000	23 552 366
2011	28 080 000	29 721 966	800 000	832 378	28 880 000	30 554 344
2012	28 106 000	29 050 310	800 000	808 518	28 906 000	29 858 827
2013	25 898 000	26 502 746	800 000	797 415	26 698 000	27 300 162
2014	24 110 000	24 426 825	800 000	787 241	24 910 000	25 214 066
2015	24 600 000	24 798 547	700 000	687 192	25 300 000	25 485 739
2016	25 921 000	25 995 928	700 000	687 739	26 621 000	26 683 667
2017	43 921 000	43 921 000	700 000	700 000	44 621 000	44 621 000

Lisäksi myönnetty budjettivaroja 3 500 000 euroa KymiRing Oy:lle omalta momentiltaan 29.90.55

Lähde: SALAMA



Kuvio 5. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

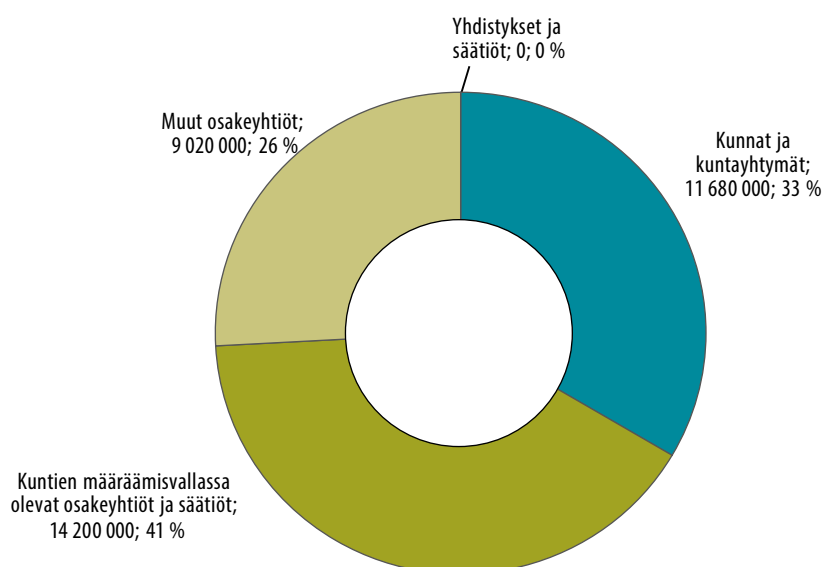
Lähde: SALAMA

Valtion liikuntapaikkojen avustuspolitiikkaa linjataan valtion liikuntaneuvoston laatimassa *Liikuntapaikkarakentamisen suunta* -asiakirjassa (Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4). Suunta-asiakirjassa määritellään säädöksiin, määräyksiin ja ohjeisiin pohjautuvat avustamisen ehdot, avustamista puoltavat kriteerit ja resurssipainotukset. Avustuspolitiikassa painotetaan laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia hankkeita, tarveperustelua, esteettömyyttä,

energiatehokkuutta, tasa-arvoa, suunnitelmallisuutta ja ennakoivuutta sekä yhteistoimintaa. Liikuntapaikkarakentamisen laadun kehittämisen tarkastelussa korostuvat liikuntapaikkojen toiminnallisuuden ohella terveellisuuden, taloudellisuuden, turvallisuuden, ekologisuuden sekä esteettisyyden näkökulmat. Liikuntapaikkojen rakentamispoliitiikan painopistealueet on johdettu yleisten rakentamispoliittisten tavoitteiden ohella hallitusohjelman perusteella määritellyistä liikunnan toimintapoliittisista tavoitteista.

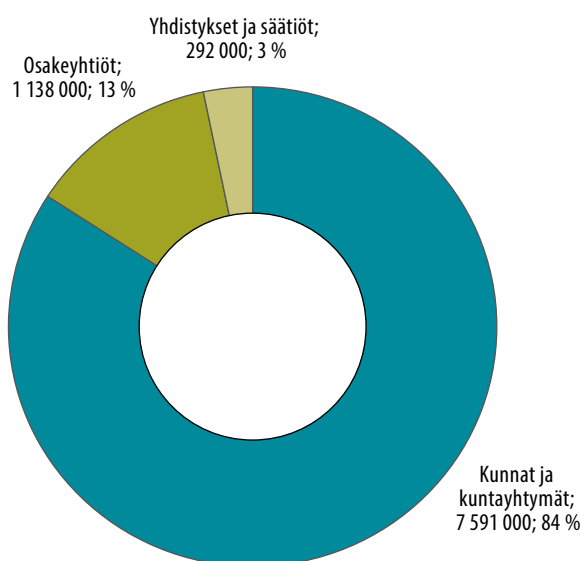
4.1 Liikuntapaikkojen perustamishankkeet

Vuonna 2017 valtio avusti liikuntapaikkojen perustamishankkeita yhteensä 43 921 000 eurolla. Valtionavustukset kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö. Aluehallintovirastot toimivat puolestaan valtionapuviranomaisina kustannusarvioltaan korkeintaan 700 000 euron (alv 0 %) liikuntapaikkahankkeissa. Kuviossa 6 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen hakijayhteisöittäin vuonna 2017. Valtionavustuksista 33 prosenttia osoitettiin kunnille ja kuntayhtymille, 26 prosenttia osakeyhtiöille ja 41 prosenttia kuntien määräämisvallassa oleville osakeyhtiöille ja säätiöille. Aluehallintovirastojen (AVI) myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen on esitetty kuviossa 7. Aluehallintoviraston myöntämistä valtionavustuksista kunnille ja kuntayhtymille osoitettiin selkeästi suurin osuus, yhteensä 84 prosenttia.



Kuvio 6. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin myöntämien valtionavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2017.

Lähde: SALAMA



Kuvio 7. AVlen myöntämien liikuntapaikkojen perustamisavustusten jakautuminen yhteisöryhmittäin vuonna 2017.

Lähde: SALAMA

Vuonna 2017 aluehallintovirastojen jakamien valtionavustusten osuus valtion liikuntapaikkarakentamisen määrärahoista oli hieman yli 9 miljoonaa euroa, opetus- ja kulttuuriministeriön jakaessa suoraan edunsaajille 34 900 000 euroa. Aluehallinnon myöntämien avustusten indeksikorjattu arvo nousi edellisvuodesta noin 485 000 euroa, opetus- ja kulttuuriministeriön osuuden puolestaan lähes tuplaantuessa nousun ollen yli 17 miljoonaa euroa.

Nousua selittävät avustukset valtakunnallisesti merkittävälle rakennushankkeille: Olympiastadionin perusparannukseen ja uudistamiseen sekä Tampereen Monitoimiareenalle. Olympiastadionille myönnettiin vuonna 2017 yhteensä 11 miljoonaa euroa valtionavustusta, joista kuusi miljoonaa ensimmäisessä lisätalousarviossa. Lisätalousarviossa määriteltiin, että valtio sitoutuu Olympiastadionin perusparannus- ja uudistamishankkeeseen vuosina 2018–2027 aiempien päätösten lisäksi yhteensä enintään 20 miljoonalla eurolla. Tampereen Monitoimiareenan rakentamiseen puolestaan myönnettiin seitsemän miljoonaa euroa vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa, jossa määriteltiin, että valtio voi osallistua areenan rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin vuosina 2017–2019 yhteensä enintään 18 miljoonalla eurolla. Sekä opetus- ja kulttuuriministeriön että aluehallinnon jakamat liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2016–2017 on esitetty taulukossa 15.

Taulukko 15. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustukset AVI-alueittain vuosina 2016–2017 (1 000 €), indeksikorjattu RKI 2005=100.

AVI	2016			2017		
	OKM	AVI	Yht.	OKM	AVI	Yht.
Etelä-Suomi	4 563 152 €	3 460 976 €	8 024 128	6 320 000 €	3 511 000 €	9 831 000
Länsi- ja Sisä-Suomi	3 169 134 €	1 885 434 €	5 054 569	4 020 000 €	2 300 000 €	6 320 000
Lounais-Suomi	2 467 111 €	872 515 €	3 339 626	1 870 000 €	720 000 €	2 590 000
Itä-Suomi	2 366 822 €	852 457 €	3 219 279	2 040 000 €	720 000 €	2 760 000
Pohjois-Suomi	2 637 602 €	932 688 €	3 570 291	1 150 000 €	1 200 000 €	2 350 000
Lappi	250 723 €	531 532 €	782 255	1 500 000 €	570 000 €	2 070 000
Valtakunnalliset	2 005 781 €	0 €	2 005 781	18 000 000 €	0 €	18 000 000
Yhteensä	17 460 326	8 535 602	25 995 928	34 900 000	9 021 000	43 921 000

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen vuonna 2016 ja 2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimassa ja vuosittain päivitettävässä liikuntapaikkojen rahoitussuunnitelmassa nimetään ennakoivasti hankkeet, joita valtio varautuu avustamaan seuraavan neljän vuoden aikana edellyttäen, että liikuntapaikkarakentamisen rahoitus säilyy vähintään arvioidun suuruisena. Lisäksi valtion liikuntaneuvosto ja asianomaiset aluehallintovirastot antavat lausuntonsa avustettavista hankkeista. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden valtionavustuksia säädellään lailla opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009).

Taulukossa 16 on esitetty liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2016–2017. Vuonna 2017 aluehallintovirastojen päätösvallassa olleista avustushakemuksista myönteisen päätöksen sai 72 prosenttia hakijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön osalta vastaava luku oli 43 prosenttia.

Taulukko 16. Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärät vuosina 2016–2017.

AVI-alue	2016						2017					
	AVI			OKM			AVI			OKM		
	Hake-mukset	Myönnöt	%	Hake-mukset	Myönnöt	%	Hake-mukset	Myönnöt	%	Hake-mukset	Myönnöt	%
Etelä-Suomi	76	58	57	22	7	32	85	58	68	26	9	35
Länsi- ja Sisä-Suomi	43	34	79	13	6	46	58	42	72	20	7	35
Lounais-Suomi	19	13	68	9	4	44	12	10	83	6	3	50
Itä-Suomi	28	18	64	6	4	67	15	12	80	8	4	50
Pohjois-Suomi	17	13	76	6	4	67	26	18	69	4	2	50
Lappi	22	15	68	2	1	50	15	11	73	3	3	100
Valtakunnalliset	0	0		3	1	33	0	0		2	2	100
Yhteensä	205	151	74	61	27	44	211	151	72	69	30	43

Lähde: Liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustaminen, esittelymuistiot 2016–2017.

Taulukko 17. Kustannusarvioltaan yli 700 000 € liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa useimmin esiintyvät liikuntapaikkatyypit vuosina 2008–2017 (lkm).

Liikuntapaikkatyyppi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Uimahallit	10	7	8	9	2	4	5	9	3	8
Jäähallit	16	17	9	13	6	8	8	3	9	11
Liikuntahallit	21	13	18	30	8	17	14	28	18	22
Kentät	4	3	8	12	28	5	0	6	8	5
Muut	18	31	36	14	13	31	19	8	23	23
Yhteensä	69	71	79	78	57	65	46	54	61	69

Lähde: Liikuntapaikkarakentamisen avustushakemukset vuosina 2008–2017; isot hankkeet, esittelymuistiot.

Taulukossa 17 esitetään opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallassa olleiden, kustannusarvioltaan yli 700 000 euron liikuntapaikkojen perustamishankkeiden avustushakemuksissa yleisimmin esiintyneet liikuntapaikkatyypit vuosina 2008–2017. Merkittävimmäksi ryhmäksi taulukossa nousee ”muut liikuntapaikat” 23 hakemuksella. Tähän ryhmään sisältyvät kaikki yksittäisiä liikuntalajeja palvelevat erikoistilat, kuten jalkapallohallit, keilahallit, tennishallit ja salibandyhallit. Muita tähän kategoriaan kuuluvia ovat muun muassa ratsastusmaneesit, ampumaurheilukeskukset, urheilutalot (sisältävät useita erilaisia liikuntatiloja) ja liikuntapaikkojen katsomoiden korjauksia koskevat hakemukset. Niukasti toiselle sijalle jäi liikuntahallien ryhmä 22 hakemuksella.

4.2 Liikuntapaikkarakentamiseen liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta

Rakentamisavustusten lisäksi valtion liikuntamäärärahoista myönnetään vuosittain avustuksia liikuntapaikkojen rakentamiseen, ylläpitoon tai käyttöön kohdistuvaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Avustettavien tutkimushankkeiden tavoitteena on lisätä liikuntapaikkarakentamisen laatua sekä liikuntapaikkojen saavutettavuutta, turvallisuutta, esteettömyyttä ja monikäyttöisyyttä. Tätä tutkimus- ja kehittämistyötä tekevät etenkin tutkimuslaitokset ja korkeakoulut.

Vuonna 2017 liikuntapaikkarakentamiseen liittyvään tutkimukseen myönnettiin avustuksia yhteensä 700 000 euroa. Hakemuksia tuli yhteensä 29 kappaletta, joista avustus myönnettiin 19 hankkeelle. Hankeavustusten mediaani oli 40 000 euroa. Suurimman avustuksen sai edellisen vuoden tavoin Jyväskylän yliopiston hallinnoima [LIPAS/liikuntapaikat.fi](https://lipas.helsinki.fi/) -hanke, joka kokoaa yhteen tietoja suomalaisista liikuntapaikoista. Vuonna 2017 hankkeelle myönnettiin avustusta yhteensä 123 000 euroa. Toiseksi suurin avustus, 67 000 euroa, osoitettiin Oulun yliopistolle Liikuntaan kannustavien elinympäristöjen LIIKE-tutkimukseen.

Taulukossa 18 on esitetty liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnettyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2014–2017. Vuonna 2017 myönnettyistä avustuksista eniten osoitettiin rakennustekniikkaa, taloutta ja välineistöä koskevaan tutkimukseen, yhteensä 30 prosenttia kokonaisavustuksista. Toiseksi suurin teema oli tietojärjestelmiin liittyvät tutkimus- ja kehittämishankkeet, joille myönnettiin 27,4 prosenttia kokonaisavustuksista.

Taulukko 18. Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeisiin myönnetyt valtionavustukset teemoittain vuosina 2014–2017.

Teema	2014			2015			2016			2017		
	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%	Lkm	€	%
Yhdyskuntasuunnittelu	1	42 400	5,3	1	70 000	10,0	3	102 000	14,6	1	67 000	9,6
Lähi- ja arkiliikuntapaikat	3	57 800	7,2	0	0	0,0	0	0	0,0	2	69 000	9,9
Rakennustekniikka, talous ja välineistö	11	390 000	48,7	6	156 000	22,3	8	222 000	31,7	7	210 000	30,0
Turvallisuus	0	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	1	60 000	8,6
Ympäristö ja kestävä kehitys	2	70 000	8,8	4	160 000	22,9	3	130 000	18,6	0	0	0,0
Erityisryhmät ja tasa-arvo	1	48 800	6,1	1	17 000	2,4	0	0	0,0	1	27 000	3,9
Liikuntapaikkojen käyttö, kysyntä ja tarjonta	1	30 000	3,8	2	50 000	7,1	1	30 000	4,3	0	0	0,0
Tietojärjestelmät	2	161 000	20,1	2	205 000	29,3	3	186 000	26,6	4	192 000	27,4
Muut tutkimukset	0	0	0,0	2	42 000	6,0	1	30 000	4,3	3	75 000	10,7
Yhteensä	21	800 000	100,0	18	700 000	100,0	19	700 000	100,0	19	700 000	100

Lähde: Liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeiden avustushakemukset, esittelymuistiot

Lähteitä

Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2008–2017.

Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2014:4.

Helsinki: Opetusministeriö.

Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

5 Liikunnan koulutuskeskukset

Suomessa on 11 valtakunnallista ja kolme alueellista liikunnan koulutuskeskusta. Liikunnan koulutuskeskuksissa toteutettava liikunta-alan koulutus ja muu toiminta ryhmitellään koulutustehtävittäin vapaaseen sivistystyöhön, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Vapaan sivistystyön koulutuksen osalta liikunnan koulutuskeskukset järjestävät muun muassa urheilijoiden valmennukseen liittyvää koulutusta sekä urheiluseurojen ohjaajien, valmentajien ja seurahenkilöstön koulutusta yhteistyössä liikuntajärjestöjen kanssa. Samalla liikunnan koulutuskeskukset toimivat koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveysliikunnan koulutuskeskuksina.

Liikunnan koulutuskeskusten lakisääteisiä valtionosuuksia katetaan sekä veikkausvoittovaroista että yleisistä budjettivaroista. Liikunnan koulutuskeskukset saavat vapaan sivistystyön koulutustoimintaan suoriteperusteista valtionosuutta, joka rahoitetaan pääosin valtion liikuntabudjetin veikkausvoittovaroista. Tästä valtionosuudesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Lisäksi pieni osa valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksista rahoitetaan yleisistä budjettivaroista. Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan valtionosuuden laskentaperusteena valtakunnallisilla liikunnan koulutuskeskuksilla on opiskelijavuorokausi ja alueellisilla liikunnan koulutuskeskuksilla opiskelijapäivä, sekä niille määrättävä yksikköhinta. Valtionosuusprosentti on 65.

Liikunnan koulutuskeskukset saavat koulutustehtävänsä perusteella valtion rahoitusta myös usean muun lain nojalla. Koulutusta ja sen rahoitusta ohjaavat valtionavustuslaki (688/2001), laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä niihin liittyvät asetukset.

Liikunnan koulutuskeskuksilla on lainsäädännön puitteissa mahdollisuus järjestää valtionosuuskelpoisen koulutuksen lisäksi myös maksullista palvelutoimintaa. Siihen sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulun ostama tutkintotavoitteinen koulutus, työvoimapolitiittinen koulutus, oppisopimuskoulutus, työnantajien tilaama henkilöstökoulutus sekä urheiluseurojen, liikuntajärjestöjen ja muu järjestetty koulutus, joka ei täytä

valtionavustuslain vähimmäisvaatimuksia valtionosuuskelpoiselle koulutukselle. Lisäksi koulutuskeskukset järjestävät ammatillista perus- ja lisäkoulutusta.

5.1 Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset

Vuonna 2017 valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä noin 16,73 miljoonaa euroa. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausia niissä kertyi 403 708 kappaletta.

Vapaassa sivistystyössä opiskelijavuorokausi on valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena oleva suorite. Opiskelijavuorokaudella tarkoitetaan yhden opiskelijan vuorokauden mittaista opiskelujaksoa, jonka aikana hän on saanut ohjattua opetusta keskimäärin vähintään viisi tuntia. Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa vuosittain kullekin oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijavuorokausien määrän. Vapaan sivistystyön koulutuksessa valtionosuuteen oikeuttavan koulutuksen vähimmäistuntimäärä on kymmenen tuntia.

Valtion talousarviossa valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismääräksi vuonna 2017 oli vahvistettu 279 900. Yhtä valtionapukelpoista opiskelijavuorokautta valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa tuettiin vuonna 2017 keskimäärin 41,45 eurolla.

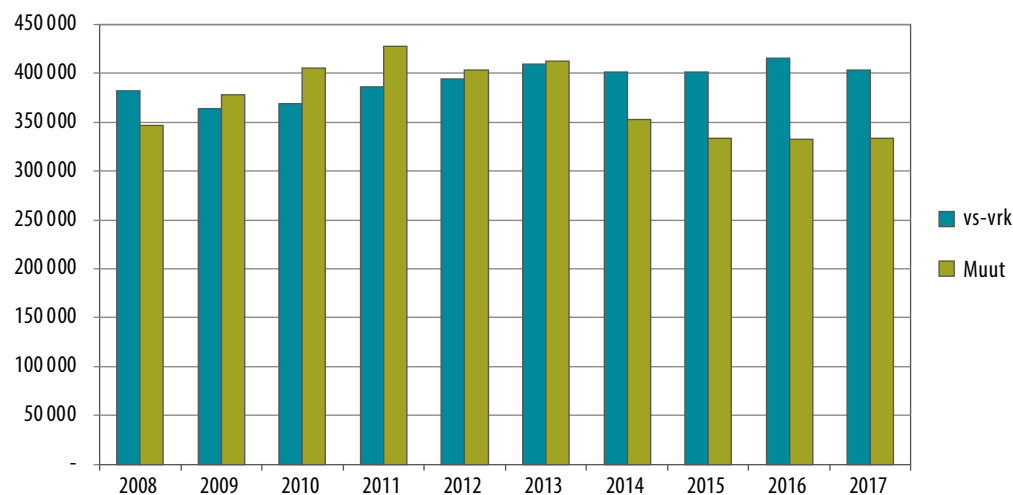
Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokauden yksikköhinta laskeaan jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä kalenterivuonna keskusten toiminnasta aiheutuneet käyttökustannukset saman kalenterivuoden toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä. Vuonna 2017 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonlisäveroton yksikköhinta opiskelijavuorokautta kohden oli 89,47 euroa, arvonlisäverollinen 97,75 euroa. Kuviossa 8 on esitetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuskelpoisten ja muiden opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2008–2017.

Taulukossa 19 esitetään valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijavuorokaudet ja muut opiskelijavuorokaudet, vapaan sivistystyön opiskelijavuorokauden saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijavuorokausien osuus kaikista vuorokausista vuosina 2008–2017.

Taulukko 19. Valtionosuudet valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijavuorokaudet vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijavuorokaudet			Toteutuneet vs-vrk		vs-vrk %-osuus kaikista
	Milj. €	Indeksi-korjattu	vs-vrk	Muut	Yht.	€/vs-vrk	Indeksi-korjattu	
2008	14,77	16,33	382 382	346 458	728 840	39	43	52
2009	15,63	17,01	364 026	378 101	742 127	43	47	49
2010	16,03	17,16	368 806	404 901	773 707	43	47	48
2011	17,95	18,68	386 014	427 715	813 729	47	48	47
2012	17,20	17,38	394 519	402 838	797 357	44	44	49
2013	17,20	17,14	409 773	412 180	821 953	42	42	50
2014	17,20	16,93	400 693	352 968	753 661	43	42	53
2015	17,10	16,79	401 365	332 996	734 361	43	42	55
2016	17,60	17,29	415 146	332 527	747 673	42	42	56
2017	16,73	16,73	403 708	333 672	737 380	41	41	55

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.



Kuvio 8. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijavuorokausien kehitys vuosina 2008–2017.

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2008-2017. SALAMA.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus oli vuonna 2017 yhteensä 20 595 135 euroa, joka on vajaat puoli miljoonaa vähemmän, kuin edellisvuoden kokonaisrahoitus. Summaan sisältyvät suoriteperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet, myönnetty rakentamisavustukset sekä kehittämis-, laatu- ja opinto-seteliavustukset.

Valtion vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet valtakunnallisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2017 on esitetty taulukossa 20.

Taulukko 20. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijavuorokaudet vuonna 2017.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Opiskelijavuorokaudet						
		OKM:n päätös			Toteutuneet			
		Suoriteperusteinen vs-vos (€)	vs-vrk	€/vs-vrk	vs-vrk	€/vs-vrk	muut vrk	kaikki vrk
Eerikkilän Urheiluopisto	3 128 947	2 189 947	41 212	53	62 226	35	22 327	84 553
Kisakallion Urheiluopisto	2 002 762	1 952 762	37 397	52	58 985	33	49 551	108 536
Kuortaneen Urheiluopisto	2 185 719	2 137 719	35 893	60	60 063	36	36 547	96 610
Lapin Urheiluopisto	881 689	868 689	14 724	59	16 878	51	36 503	53 381
Liikuntakeskus Pajulahti	3 006 716	2 665 716	39 680	67	59 394	45	37 957	97 351
Solvalla Idrottsinstitut	1 272 649	552 649	8 008	69	10 085	55	12 745	22 830
Suomen Urheiluopisto	2 505 294	2 364 294	34 590	68	45 516	52	48 212	93 728
Tanhuvaaran Urheiluopisto	1 366 356	1 296 356	18 363	71	27 068	48	18 417	45 485
Urheiluopisto Kisakeskus	805 853	748 853	10 120	74	15 059	50	2 598	17 657
Varalan Urheiluopisto	868 294	833 294	12 696	66	17 563	47	54 689	72 252
Vuokatin Urheiluopisto	2 570 856	2 084 856	27 217	77	30 871	68	14 126	44 997
Yhteensä	20 595 135	17 695 135	279 900		403 708		333 672	737 380
Keskiarvo				65,0		47,2		

Lähde: SALAMA Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.

5.2 Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset

Alueellisille liikunnan koulutuskeskuksille maksettiin vuonna 2017 vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin perustuvaa valtionosuutta yhteensä 571 870 euroa. Toisin kuin valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa, alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien laskentaperusteena käytetään opiskelijapäivää. Opiskelijapäivään sisältyy yhden opiskelijan vähintään neljän tunnin mittainen päiväkohtainen opiskelujakso. Toteutuneita vapaan sivistystyön opiskelijapäiviä alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa kertyi vuonna 2017 yhteensä 93 217 kappaletta.

Opiskelijapäivän yksikköhinta määritetään vuosittain valtion talousarviossa olevan määrärahan rajoissa. Vuonna 2017 yksikköhinta säilyi edellisvuosien tasolla, 16,60 eurossa. Valtion talousarviossa määritetään myös alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön opiskelijapäivien enimmäismäärä, joka vuonna 2017 oli 53 000 kappaletta. Taulukossa 21 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten saama suoriteperusteinen valtionosuus, toteutuneet vapaan sivistystyön opiskelijapäivät ja muut opiskelijapäivät, vapaan sivistystyön opiskelijapäivän saama tuki sekä vapaan sivistystyön opiskelijapäivien osuus kaikista opiskelijapäivistä vuosina 2008–2017. Kuviossa 9 on esitetty alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2008–2017.

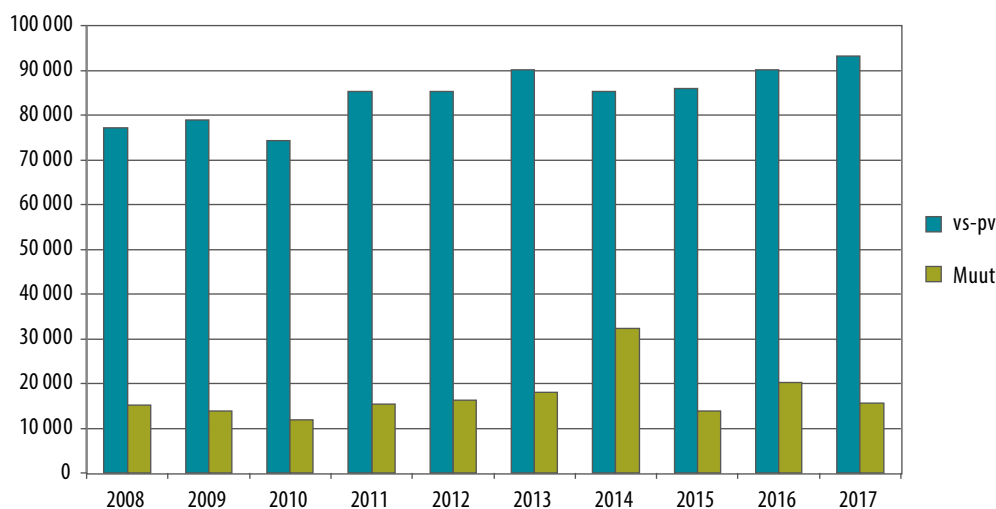
Vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa vuonna 2017 on esitetty taulukossa 22.

Taulukko 21. Valtionosuus alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin ja opiskelijapäivät vuosina 2008–2017. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Suoriteperusteinen vapaan sivistystyön valtionosuus		Toteutuneet opiskelijapäivät			Toteutuneet vs-päivät		vs-pv %-osuus kaikista
	€	Indeksikorjattu	vs-pv	muut	Yhteensä	€/vs-pv	Indeksikorjattu	
2008	550 290	608 475	77 238	15 179	92 417	7	8	84
2009	550 290	598 816	78 846	13 915	92 761	7	8	85
2010	561 080	600 497	74 243	11 932	86 175	8	8	86
2011	561 080	583 788	85 381	15 373	100 754	7	7	85
2012	571 870	577 959	85 347	16 242	101 589	7	7	84
2013	571 870	570 022	90 201	17 973	108 174	6	6	83
2014	571 881	562 760	85 237	32 409	117 646	7	7	72
2015	571 870	561 406	86 033	13 906	99 939	7	6	86
2016	571 871	561 854	90 138	20 274	110 412	6	6	82
2017	571 870	571 870	93 217	15 543	108 760	6	6	86

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Lähde: SALAMA Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.



Kuvio 9. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien kehitys vuosina 2008–2017.

Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.

Taulukko 22. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön kokonaisrahoitus, vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus sekä opiskelijapäivät vuonna 2017.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus vapaaseen sivistystyöhön (€) *	Suoriteperusteinen vs-vos (€)	Opiskelijapäivät					
			OKM:n päätös		Toteutuneet			
			vs-pv	€/vs-pv	vs-pv	€/vs-pv	muut pv	kaikki pv
Itä-Suomen liikuntaopisto	210 404	210 404	17 921	11,7	32 955	6,4	14 408	47 363
Norrvallda Idrottsinstitut	216 026	216 026	28 163	7,7	50 193	4,3	0	50 193
Virpiniemen liikuntaopisto	145 440	145 440	6 916	21,0	10 069	14,4	1 135	11 204
Yhteensä	571 870	571 870	53 000		93 217		15 543	108 760
Keskiarvo				13,5		8,4		

* Sis. Suoritusperusteiset vapaan sivistystyön valtionosuudet sekä myönnettyt kehittämisavustukset ja rakentamisavustukset. Vs-pv = vapaan sivistystyön opiskelijapäivä, vs-vos = vapaan sivistystyön valtionosuus.

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta vuonna 2017. SALAMA

5.3 Liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraiset valtionavustukset

Valtionosuuden lisäksi liikunnan koulutuskeskukset voivat saada harkinnanvaraista kehittämisavustusta, valtionavustusta liikuntapaikkarakentamiseen, laatu- ja kehittämishankkeisiin sekä opintotietoliavustusta.

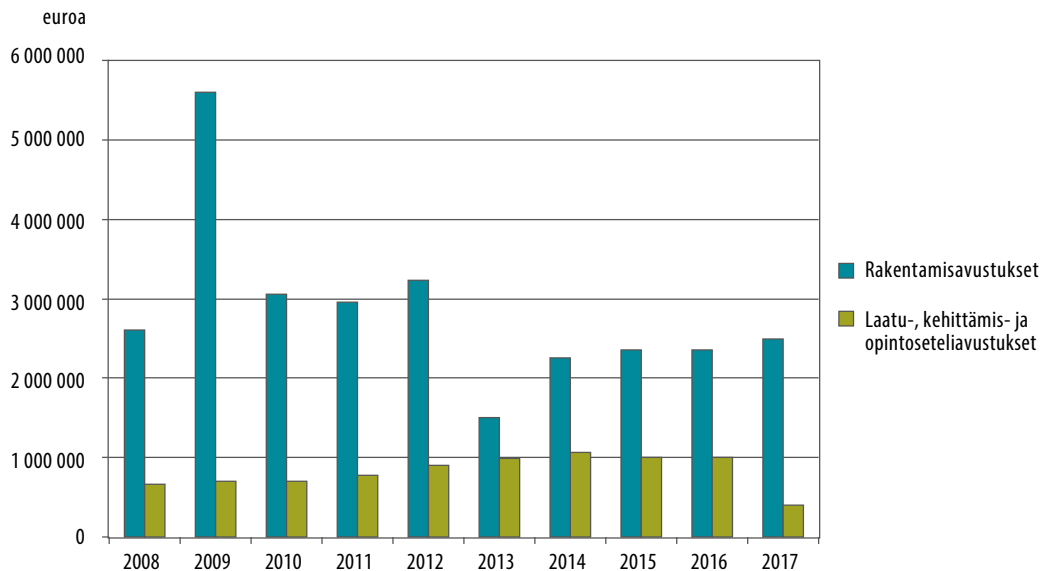
Rakentamisavustuksia myönnetään liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatiilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen, hankkimiseen ja varustamiseen. Vuonna 2017 liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnettiin yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Suurimmat avustukset kohdistuivat Eerikkilän opistorakennuksen peruskorjaukseen (939 000 euroa), Solvallen kampuksen toisen osan rakennushankkeeseen (700 000 euroa) sekä Vuokatin urheilupuiston vastaanotto- ja majoitustilojen peruskorjaukseen (486 000 euroa). Taulukossa 23 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten rakentamishankkeisiin myönnetty valtionavustukset vuosina 2008–2017.

Taulukko 23. Liikunnan koulutuskeskuksille myönnetty rakentamisavustukset vuosina 2008–2017 indeksikorjattu RKI 2005=100.

Vuosi	Avustukset	Indeksikorjatut avustukset
2008	2 381 000	2 603 860
2009	5 070 000	5 605 409
2010	2 800 000	3 062 615
2011	2 800 000	2 963 729
2012	3 200 000	3 307 514
2013	1 516 000	1 551 400
2014	2 290 000	2 320 092
2015	2 400 000	2 419 370
2016	2 400 000	2 406 938
2017	2 500 000	2 500 000

Lähde: Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito

Liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyillä opintoseteli-, laatu- ja kehittämisavustuksilla vahvistetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamista ja asiantuntemusta sekä verkostoyhteistyötä, ja lisäksi tuetaan koulutusta aliedustetuissa kohderyhmissä (maahanmuuttajat ja pitkäaikaistyöttömät). Kehittämisavustuksia myönnettiin kaikkiaan 14 hankkeelle, avustusten yhteismäärän ollen 400 000 euroa. Tämä oli huomattavasti vähemmän, kuin vuonna 2016 myönnetty 1 020 000 euroa. Suuri tasomuutos johtuu siitä, että koulutuskeskusten valmennuskeskustoimintaan suuntautuneet kehittämisavustukset, n. 600 000 euroa/ vuosi, siirrettiin vuonna 2017 jaettavaksi huippu-urheiluperusteisesti erilliseltä momentilta.



Kuvio 10. Liikunnan koulutuskeskusten rakentamis- ja kehittämisavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu RKI 2005=100 ja JMHI 2005=100.

Kuviossa 10 on esitetty liikunnan koulutuskeskuksille myönnettyjen harkinnanvaraisten valtionavustusten kokonaiskehitys vuosina 2008–2017.

5.4 Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus

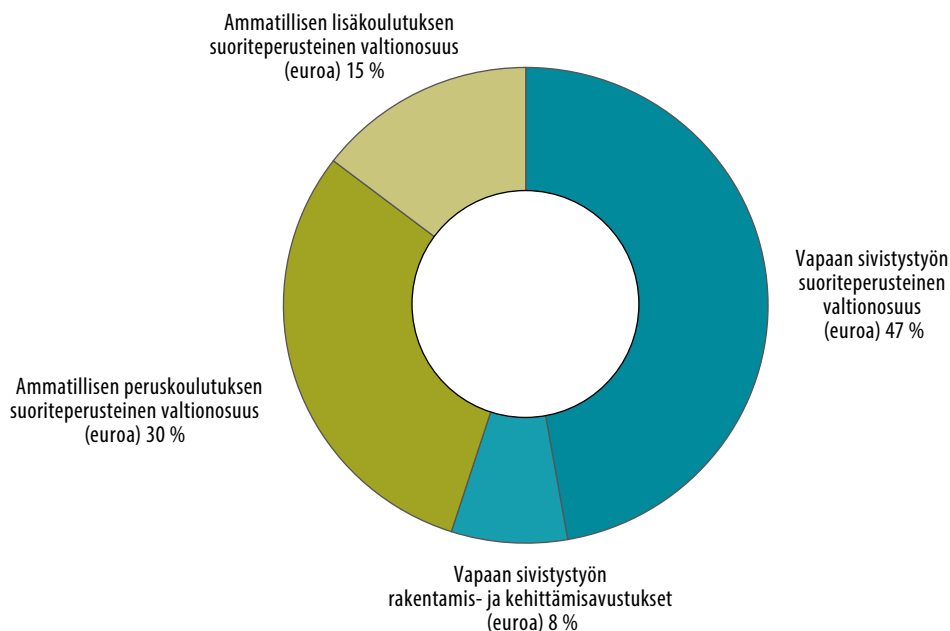
Liikunnan koulutuskeskusten kokonaisrahoitus muodostuu vapaan sivistystyön suoriteperusteisten valtionosuuksien sekä rakentamis-, kehittämis-, laatu- ja opintoseteliavustusten lisäksi myös suoriteperusteisista ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen valtionosuuksista. Vuonna 2017 valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus oli noin 37 miljoonaa euroa ja alueellisten koulutuskeskusten 1,4 miljoonaa euroa. Liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017 on esitetty taulukoissa 24 ja 25.

Kuvioissa 11 ja 12 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten saaman valtion kokonaisrahoituksen jakautuminen vuonna 2017. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta vapaan sivistystyön osuus kokonaisrahoituksesta oli 47 prosenttia ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten osalta 50 prosenttia.

Taulukko 24. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Eerikkilän Urheiluopisto	3 619 374	2 189 947	939 000	-	490 427
Kisakallion Urheiluopisto	3 620 187	1 952 762	50 000	1 538 510	78 915
Kuortaneen Urheiluopisto	3 956 123	2 137 719	48 000	1 120 440	649 964
Lapin Urheiluopisto	4 246 840	868 689	13 000	1 405 922	1 959 229
Liikuntakeskus Pajulahti	4 649 724	2 665 716	341 000	1 318 924	324 084
Solvalla Idrottsinstitut	2 841 692	552 649	720 000	1 318 667	250 376
Suomen Urheiluopisto	5 336 439	2 364 294	141 000	1 901 637	929 508
Tanhuvaaran Urheiluopisto	2 408 286	1 296 356	70 000	989 330	52 600
Urheiluopisto Kisakeskus	851 498	748 853	57 000	-	45 645
Varalan Urheiluopisto	2 092 693	833 294	35 000	1 084 111	140 288
Vuokatin Urheiluopisto	3 843 392	2 084 856	486 000	722 190	550 346
Yhteensä	37 466 248	17 695 135	2 900 000	11 399 731	5 471 382

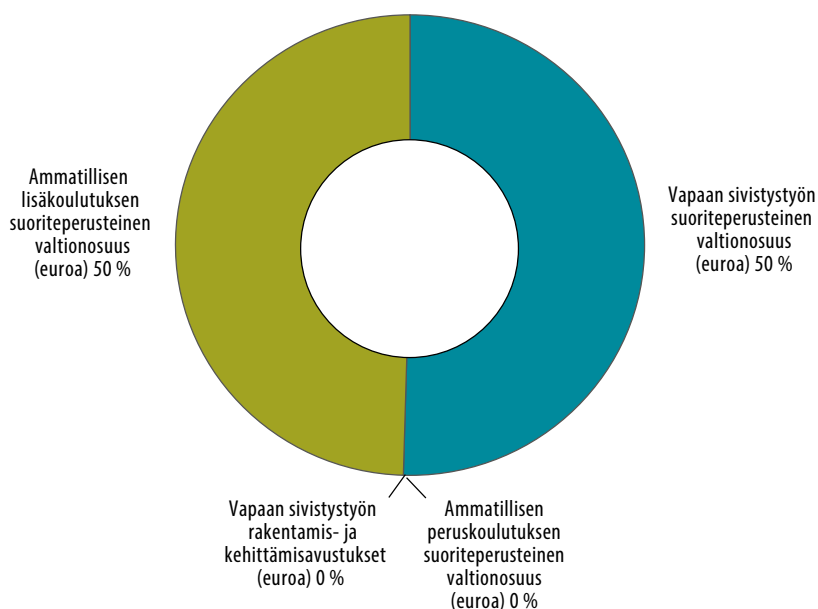
Lähde: SALAMA Opetushallitus


Kuvio 11. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.

Taulukko 25. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.

Alueelliset liikunnan koulutuskeskukset	Valtion kokonaisrahoitus (€)	Vapaan sivistystyön suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Vapaan sivistystyön rakentamis- ja kehittämisavustukset (€)	Ammatillisen peruskoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)	Ammatillisen lisäkoulutuksen suoriteperusteinen valtionosuus (€)
Itä-Suomen liikuntaopisto	771 997	210 404	-	-	561 593
Norralla Idrottsinstitut	216 026	216 026	-	-	-
Virpiniemen liikuntaopisto	145 440	145 440	-	-	-
Yhteensä	1 133 463	571 870	0	0	561 593

Lähde: SALAMA Opetushallitus

**Kuvio 12.** Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yhteenlaskettu valtion kokonaisrahoitus vuonna 2017.

Valtionapuviranomainen liikunnan koulutuskeskusten käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevissa asioissa, laatu- ja kehittämisavustuksissa sekä opintotietoliavustuksissa on opetus- ja kulttuuriministeriö. Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) uudistui 1.1.2010 sekä 1.1.2015.

5.5 Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät

Liikunnan koulutuskeskusten järjestämä koulutus voidaan jaotella neljään ryhmään: vapaan sivistystyön koulutukseen, ammatilliseen peruskoulutukseen, ammatilliseen

lisäkoulutukseen sekä maksulliseen palvelutoimintaan. Näistä merkittävimmän osan muodostaa vapaan sivistystyön koulutus. Vuonna 2017 valtakunnallisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 60,4 prosenttia ja alueellisten koulutuskeskusten järjestämään koulutukseen osallistuneista 89,9 prosenttia opiskeli vapaan sivistystyön koulutuksissa. Toisen merkittävän osa-alueen muodostaa maksullinen palvelutoiminta, jonka prosenttiosuudet opiskelijoiden kokonaismäärästä olivat valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa 38,7 ja alueellisissa koulutuskeskuksissa 9,8 prosenttia.

Vuonna 2014 vapaan sivistystyön koulutuksen luokittelu muuttui edellisvuosiin verrattuna. Uusiksi koulutuksen osa-alueiksi asetettiin liikuntaharrastusta edistävä koulutus, valmentaja- ja ohjaajakoulutus, huippu-urheilu, muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus sekä muu koulutus. Vuonna 2017 lukumäärällisesti eniten opiskelijoita oli huippu-urheiluun keskittyvässä koulutuksessa, liikuntaharrastusta edistävän koulutuksen jäädessä niukasti toiseksi. Taulukossa 26 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2017.

Taulukko 26. Liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutusaloittain vuonna 2017.

Koulutuksen osa-alue	Valtakunnalliset koulutuskeskukset		Alueelliset koulutuskeskukset	
	n	%	n	%
Vapaan sivistystyön koulutus	153 499	60,4 %	28 208	89,9 %
- liikuntaharrastusta edistävä koulutus	61 861		18 690	
- valmentaja- ja ohjaajakoulutus	6 054		1 061	
- huippu-urheilu	81 469		4 273	
- muu kansalaisjärjestötoimintaa edistävä koulutus	1 142		3 785	
- muu koulutus	2 973		399	
Ammatillinen peruskoulutus (valtion rahoittama)	1 038	0,4 %	0	0 %
- liikunnanohjauksen perustutkinto	1 038		0	
- vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus	0		0	
Ammatillinen lisäkoulutus	1 276	0,5 %	90	0,3 %
- tutkintoon tähtäävä koulutus	1 161		73	
- muu pitkäkestoinen lisäkoulutus	0		17	
- lyhytkestoinen ammatillinen täydennyskoulutus	115		0	
Maksullinen palvelutoiminta	98 363	38,7 %	3 067	9,8 %
- ammattikorkeakoulun tutkintotavoitteiden koulutus	23		0	
- työvoimapoliittinen koulutus	0		0	
- oppisopimuskoulutus/teoriakurssit	538		0	
- työnantajan tilaama koulutus	33 895		751	
- muu ammatillinen koulutus	123		532	
- urheiluseurojen ja liikuntajärjestöjen koulutus	27 294		1 631	
- muun lainsäädännön perusteella toteutettava koulutus	1 332		0	
- muut	35 158		153	
Yhteensä	254 176	100 %	31 365	100 %

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta vuonna 2017
Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017

Valtakunnallisissa koulutuskeskuksissa liikunnanohjauksen perustutkintoon tai vammaisten valmentavaan ja kuntouttavaan opetukseen pätevöittävän ammatillisen peruskoulutuksen osuus opiskelijamäärästä oli 0,4 prosenttia, mutta koulutuksen keston vuoksi opiskelijavuorokausissa mitattuna osuus on huomattavasti suurempi. Liikunta-alan ammatilliseen lisäkoulutukseen kuuluvat liikunnan ammattitutkinto, liikuntapaikkojen hoitajan ammattitutkinto, valmentajan ammattitutkinto, valmentajan erikoisammattitutkinto ja liikuntapaikkamestarin erikoisammattitutkinto. Lisäkoulutuksen osuus opiskelijamääristä oli 0,5 prosenttia.

Taulukoissa 27 ja 28 on esitetty liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutus-tehtävittäin ja sukupuolittain. Sekä valtakunnallisissa että alueellisissa liikunnan koulutuskeskuksissa naisopiskelijat muodostavat niukan enemmistön. Kaikista valtakunnallisista ja alueellisista liikunnan koulutuskeskusten opiskelijoista miesten osuus oli noin 49 ja naisten noin 51 prosenttia.

Taulukko 27. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2017.

Liikunnan koulutuskeskukset	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		Kaikki
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	
Eerikkilän Urheiluopisto	18 098	7 615	0	0	110	59	11 224	6 245	29 432	13 919	43 351
Kisakallion Urheiluopisto	9 400	21 979	54	60	45	38	4 553	18 963	14 052	41 040	55 092
Kuortaneen Urheiluopisto	10 176	10 265	50	70	116	77	3 536	3 441	13 878	13 853	27 731
Lapin Urheiluopisto	3 078	2 066	76	70	145	89	0	0	3 299	2 225	5 524
Liikuntakeskus Pajulahti	11 485	10 403	89	63	51	37	1 926	1 098	13 551	11 601	25 152
Solvalla Idrottsinstitut	1 759	1 416	67	55	6	5	0	0	1 832	1 476	3 308
Suomen Urheiluopisto	8 628	8 882	63	90	197	87	960	262	9 848	9 321	19 169
Tanhuvaaran Urheiluopisto	3 862	5 200	32	41	8	30	5 202	5 040	9 104	10 311	19 415
Urheiluopisto Kisakeskus	1 979	4 000	0	0	2	13	420	496	2 401	4 509	6 910
Varalan Urheiluopisto	2 154	2 988	44	43	27	34	17 998	16 867	20 223	19 932	40 155
Vuokatin Urheiluopisto	4 338	3 728	35	36	34	66	0	0	4 407	3 830	8 237
Yhteensä	74 957	78 542	510	528	741	535	45 819	52 412	122 027	132 017	254 044
%-osuus	48,8 %	51,2 %	49,1 %	50,9 %	58,1 %	41,9 %	46,6 %	53,4 %	48,0 %	52,0 %	100,0 %

Lähde: Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.

Taulukko 28. Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijamäärät koulutustehtävittäin vuonna 2017.

Liikunnan koulutuskeskus	Vapaa sivistystyö		Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus		Muu maksullinen palvelutoiminta		Yhteensä		Kaikki
	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	miehet	naiset	
Itä-Suomen Liikuntaopisto	7 033	6 802	0	0	78	85	969	940	8 080	7 827	15 907
Norrvalle Idrottsinstitut	4 617	4 545	0	0	0	0	0	0	4 617	4 545	9 162
Virpinen Liikuntaopisto	2 793	3 202	0	0	0	0	526	632	3 319	3 834	7 153
Yhteensä	14 443	14 549	0	0	78	85	1 495	1 572	16 016	16 206	32 222
%-osuus	49,8 %	50,2 %	0,0 %	0,0 %	47,9 %	52,1 %	48,7 %	51,3 %	49,7 %	50,3 %	100 %

Lähde: Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten ilmoitukset toteutuneesta opetuksesta 2017.

Vuonna 2017 naisia oli enemmistö kaikissa koulutustehtävissä lukuun ottamatta valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ammatillista lisäkoulutusta, jossa miehiä oli selkeä enemmistö. Koulutuskeskusten välillä on kuitenkin suuriakin eroja naisten ja miesten osuuksissa, kuten taulukoista 27 ja 28 voi nähdä. Naisia on osallistunut enemmän maksullisen palvelutoiminnan koulutuksiin ammatillisen peruskoulutuksen jakautuessa lähes tasan miesten ja naisten välillä.

5.6 Muu liikunta-alan koulutustoiminta

Suomen Urheiluliikuntopisto on ilmailun harrastajien opisto, joka toimii Räyskälän ilmailukeskuksessa Lopen kunnassa. Opiston päätoimintoina ovat eri lajitaitoja ja osaamista kehittävät kurssit sekä ilmailulajien opettajakurssit. Opisto järjestää kursseja ja tapahtumia ympäri Suomea sekä tarvittaessa myös Euroopassa. Aiemmin opisto sai harkinnanvaraista yleisavustusta omalta momentiltaan, kunnes avustus siirtyi vuonna 2016 osaksi Suomen ilmailuliiton yleisavustusta, joka vuonna 2017 oli 338 000 euroa. Ministeriö tukee myös Suomen Urheilumuseosätiön toimintaa. Avustuksen määrä vuonna 2017 oli 400 000 euroa.

Lähteitä

Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705.

Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.

Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti.

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.

6 Liikunnan kansalaistoiminta

Suomalainen liikunta perustuu merkittävässä määrin vapaaehtoiseen järjestö- ja kansalaistoimintaan. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (ATH 2015) mukaan 29 prosenttia yli 20-vuotiaista osallistuu aktiivisesti vähintään kerran viikossa liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan.

Kokonaisuudessaan seurojen ja järjestöjen organisoimaan liikuntatoimintaan osallistuu yli miljoona suomalaista lasta, nuorta, aikuista ja ikääntyvää ihmistä. Vaikka tiedot kansalaistoiminnassa mukana olevien kansalaisten ja urheiluseurojen määristä ovat osin puutteellisia (Lehtonen & Hakonen 2013), voidaan liikunnan kansalaistoiminta silti todeta Suomen suurimmaksi kansanliikkeeksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa osan liikuntaa edistävien järjestöjen menoista myöntämällä niille vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia, joiden myöntämisestä säädetään liikuntalain (390/2015) 10 §:ssä. Jotta valtionavustusta voi saada, sen käyttötarkoituksen on oltava yhteiskunnallisesti hyväksyttävää. Tarve tulee osoittaa hankkeen tai toiminnan laatuun, laajuuteen ja muihin tukiin nähden. Liikuntalain määritelmään liikuntaa edistävistä järjestöistä kuuluvat valtakunnalliset ja alueelliset liikuntajärjestöt. Yleisavustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää järjestöille erityisavustuksia erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Liikuntaa edistävät järjestöt järjestävät koulutus-, valmennus- ja kilpailutoimintaa jäsenyhdistyksilleen sekä paikallisille seuroille, mutta eivät voi ilman opetus- ja kulttuuriministeriön lupaa delegoida saamaansa valtionavustusta edelleen. Liikuntalain mukaan kuntien tulee tukea paikallisten seurojen toimintaa. Ne voivat tähän tarkoitukseen käyttää niiden liikuntatoimintaan osoitettuja valtionosuuksia, joita tarkastellaan lähemmin luvussa 3. Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö jakoi neljä miljoonaa euroa seuratoiminnan kehittämistukea, jota käsitellään tarkemmin tämän luvun lopussa.

Liikunta-asetuksen (550/2015) mukaan valtionapukelvolliseksi liikuntaa edistäväksi järjestöksi voidaan hyväksyä järjestö, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestöllä on

vähintään 30 jäsenyhdistystä, joissa on yhteensä vähintään tuhat jäsentä tai harrastajaa. Kyseisistä edellytyksistä voidaan poiketa, jos järjestön toiminta palvelee liikuntapoliittisesti ja toiminnallisesti merkittävää erityisryhmää. Lajiliitoista avustettaviksi voidaan hyväksyä vain yksi valtakunnallinen liitto kustakin lajista. Hyväksymisen edellytyksenä on, että lajiliitolla on kansainvälinen organisaatio tai kilpailujärjestelmä taikka laji on kansallisesti merkittävä.

Vuoden 2017 valtionavustuksia myönnettäessä otettiin huomioon liikuntaa edistävien järjestöjen toiminnan laajuus, laatu ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus sekä avustuksen tarve. Avustuksen määrää harkittaessa huomioitiin myös Suomea sitovien kansainvälisten säännösten noudattaminen. Toiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta arvioinnin painopiste oli yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteuttaminen. Liikuntaa edistäviltä järjestöiltä edellytetään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa oman toimintansa osalta. Lisäksi arviointikriteereinä oli paikallisen toiminnan tukeminen, kuten koulutuksen järjestäminen. Lajiliitoilla ja muilla kansainvälistä kilpailutoimintaa järjestävillä järjestöillä huippu-urheilun osalta arvioitiin valmentajakoulutuksen määrää suhteessa järjestön kilpailutoiminnan laajuuteen sekä lajin kansainvälistä menestystä suhteessa osallistuvien maiden määrään.

6.1 Liikuntajärjestöille myönnetty valtionavustukset

Taulukossa 29 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyjen valtionavustusten kokonaissummat vuosina 2008–2017. Lisäksi taulukkoon on merkitty myönnettyjen avustusten osuudet järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista. On huomioitava, että vuosien 2008–2016 ajalta taulukossa ei ole Olympiakomitean ja entisten kattojärjestöjen Valo ry:n ja SLU:n avustuksia lainkaan. Tämä johtuu järjestöyhdistymisiin liittyvistä syistä. Vuonna 2017 Olympiakomitean avustukset on otettu mukaan, sillä Valon ja Olympiakomitean yhdistymisprosessi tuli päätökseen 1.1.2017 perustetun uuden Olympiakomitean myötä.

Taulukossa 30 on esitetty liikuntajärjestöjen valtionavustusten jakautuminen järjestöryhmittäin vuosina 2015–2017 ja kuviossa 13 valtionavustusten järjestöryhmäkohtaiset prosenttiosuudet vuonna 2017. Vuonna 2017 valtion liikuntamäärärahoista liikuntajärjestöjen avustamiseen osoitettiin yhteensä 40,5 miljoonaa euroa. Vuoteen 2015 verrattuna liikuntajärjestöjen valtionavustukset laskivat vuonna 2016 576 000 euroa eli 1,4 prosenttia. Vuonna 2017 avustussumma nousi jälleen 241 000 eurolla eli noin kuudella prosentilla.

Taulukko 29. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100 (ei sisällä Valo ry:n eikä Olympiakomitean avustuksia vuosina 2008–2016).

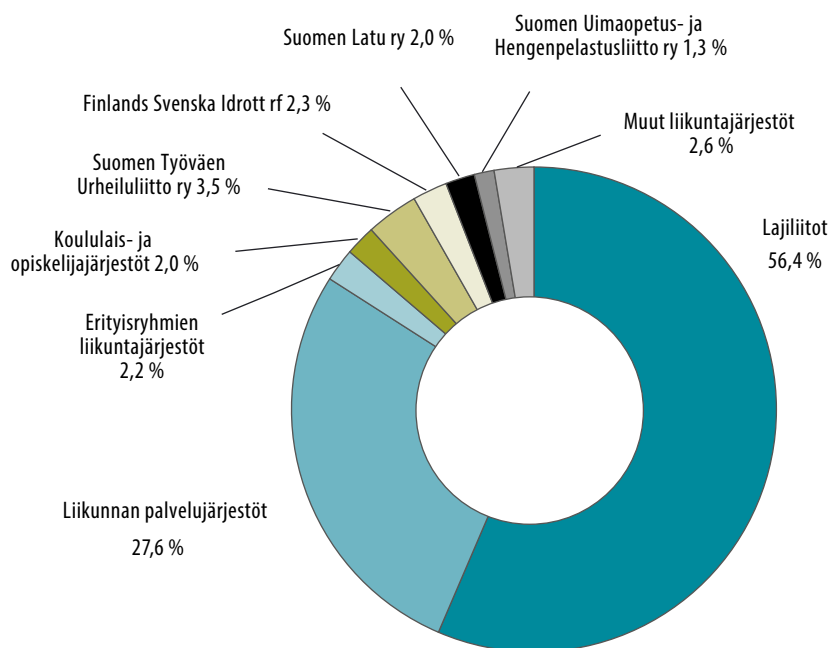
Vuosi	Valtionavustuksiin oikeuttavat menot	Valtionavustukset	Avustus %	Indeksikorjatut avustukset	Reaalimuutos ed. vuoteen
2008	106 907 384	28 960 000	27,1	32 022 079	0,0 %
2009	113 588 864	32 250 000	28,4	35 093 915	9,6 %
2010	116 324 692	34 000 000	29,2	36 388 552	3,7 %
2011	119 786 897	34 870 000	29,1	36 281 265	-0,3 %
2012	121 551 991	35 970 000	29,6	36 352 973	0,2 %
2013	126 324 501	33 223 000	26,3	33 115 656	-8,9 %
2014	131 256 701	33 620 000	25,6	33 083 796	-0,1 %
2015	134 119 639	34 936 000	26,0	34 296 757	3,7 %
2016	139 960 835	34 269 000	24,5	33 668 747	-1,8 %
2017	176 239 953	35 110 000	19,9	35 110 000	4,3 %

Lähteet: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017 SALAMA

Taulukko 30. Liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöryhmittäin vuosina 2015–2017, indeksikorjaamaton.

Järjestöryhmä	Avustus					
	2015		2016		2017	
	euroa	%	euroa	%	euroa	%
Liikuntaa edistävät järjestöt						
Lajiliitot	22 686 000	55,6	22 273 000	55,3	22 862 000	56,4
Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	929 000	2,3	885 000	2,2	895 000	2,2
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	862 000	2,1	770 000	1,9	820 000	2,0
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 585 000	3,9	1 515 000	3,8	1 410 000	3,5
Finlands Svenska Idrott rf	985 000	2,4	940 000	2,3	940 000	2,3
Suomen Latu ry	760 000	1,9	770 000	1,9	790 000	2,0
Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry	520 000	1,3	520 000	1,3	535 000	1,3
Muut liikuntajärjestöt	873 000	2,1	966 000	2,4	1 068 000	2,6
Liikunnan palvelujärjestöt						
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	7 927 000	19,4	7 850 000	19,5	7 288 000	18,0
Liikunnan aluejärjestöt	3 708 000	9,1	3 770 000	9,4	3 892 000	9,6
Yhteensä	40 835 000	100,0	40 259 000	100,0	40 500 000	100,0

Lähde: SALAMA



Kuvio 13. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöryhmittäin vuonna 2017.

Lähde: SALAMA

Taulukko 31. Valtionavustusta saaneet liikuntajärjestöt järjestöryhmittäin vuosina 2008–2017 (lkm).

Järjestöryhmä	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liikuntaa edistävät järjestöt										
Lajiliitot	74	74	74	73	73	69	70	70	65	70
Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	14	14	10	10	10	10	10	10	10	10
Koululais- ja opiskelijajärjestöt	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3
Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Finlands Svenska Idrott rf	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Latu ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomen Uimaopetus ja Hengenvastusliitto ry	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muut liikuntajärjestöt	14	14	14	14	14	14	15	16	19	21
Liikunnan palvelujärjestöt										
Valtakunnalliset palvelujärjestöt	5	5	6	6	6	4	4	4	4	3
Liikunnan aluejärjestöt	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Yhteensä	130	130	127	126	126	120	122	123	120	126

Lähde: SALAMA

Vuonna 2017 valtion yleisavustusta myönnettiin yhteensä 126 järjestölle, joista valtakunnallisia urheilun lajiliittoja oli 70, soveltavaa liikuntaa edistäviä järjestöjä 10, koululais- ja opiskelijajärjestöjä 3, varsinaisia liikuntajärjestöjä 4, valtakunnallisia palvelujärjestöjä 3, liikunnan aluejärjestöjä 15 ja muita liikuntajärjestöjä 21 kappaletta.

Jäljempänä esitetyissä taulukoissa käsitellään liikuntajärjestöjen talouden tunnuslukuja järjestöryhmittäin: (a) lajiliitot, (b) soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt, (c) koululais- ja opiskelijaliikuntajärjestöt, (d) omassa taulukossaan Suomen Työväen Urheiluliitto, Finlands Svenska Idrott rf, Suomen Latu ry ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry sekä (e) muut liikuntajärjestöt. Liikunnan palvelujärjestöistä omiin taulukoihinsa on eritelty (a) valtakunnalliset palvelujärjestöt sekä (b) liikunnan aluejärjestöt.

Avustettavien lajiliittojen määrä nousi viidellä vuodesta 2016. Avustussummissa tapahtui kasvua: edellisvuotta suurempaa avustusta sai yhteensä 40 lajiliittoa, mukaan luettuna uudet avustuksensaajat. Vain yhden liiton avustussumma pieneni. Muiden liittojen (29 kpl) avustukset pysyivät yhtä suurina kuin vuonna 2016. Myös soveltavaa liikuntaa edistävien järjestöjen, koululais- ja opiskelijajärjestöjen sekä liikunnan palvelujärjestöjen avustuksissa oli nähtävissä hienoista kasvua. Näissä kategorioissa vain yhden järjestön avustus pieneni. Muut järjestöt -kategoriassa oli kaksi uutta avustuksensaajaa, mutta yksikään vuonna 2016 avustusta saaneista järjestöistä ei tippunut pois vuoden 2017 avustuksensaajista.

Taulukoissa 32–38 on esitetty liikuntajärjestöille myönnettyt valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017.

Taulukko 32. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2016–2017 (€).
Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	2016	2017	%-muutos
1 AKK-Motorsport ry	250 000	260 000	3,8
2 IFBB Finland ry	10 000	15 000	33,3
3 Pyöräliitto ry	-	10 000	-
4 Sukeltajaliitto ry	170 000	175 000	2,9
5 Suomen Aikidoliitto ry	50 000	55 000	9,1
6 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	140 000	150 000	6,7
7 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	240 000	240 000	0,0
8 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	685 000	702 000	2,4
9 Suomen Biljardiliitto ry	75 000	75 000	0,0
10 Suomen Bridgeliitto ry	-	10 000	-
11 Suomen Cheerleadingliitto ry	90 000	119 000	24,4
12 Suomen Curlingliitto ry	100 000	100 000	0,0
13 Suomen Dartsliitto ry	27 000	27 000	0,0
14 Suomen Frisbeegolfliitto ry	50 000	60 000	16,7
15 Suomen Golfliitto ry	510 000	510 000	0,0
16 Suomen Hiihtoliitto ry	1 070 000	1 040 000	-2,9
17 Suomen Hockeyliitto ry	30 000	31 000	3,2
18 Suomen Ilmailuliitto ry	387 500	388 000	0,1
19 Suomen ITF Taekwon-Do ry	20 000	20 000	0,0
20 Suomen Jousiampujain Liitto ry	90 000	94 000	4,3
21 Suomen Judoliitto ry	320 000	330 000	3,0
22 Suomen Jääkiekkoliitto ry	1 480 000	1 480 000	0,0
23 Suomen Jääpalloliitto ry	130 000	140 000	7,1
24 Suomen Karateliitto ry	245 000	245 000	0,0
25 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	290 000	290 000	0,0
26 Suomen Keilailuliitto ry	250 000	258 000	3,1
27 Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	12 000	12 000	0,0
28 Suomen Kiipeilyliitto ry	70 000	77 000	9,1
29 Suomen Koripalloliitto ry	965 000	965 000	0,0
30 Suomen Krikettiliitto ry	40 000	45 000	11,1
31 Suomen Kyykkäliitto ry	7 000	7 000	0,0
32 Suomen Käsipalloliitto ry	270 000	270 000	0,0
33 Suomen Lentopalloliitto ry	960 000	960 000	0,0
34 Suomen Liitokiekkoliitto ry	25 000	30 000	16,7
35 Suomen Luisteluliitto ry	296 000	296 000	0,0
36 Suomen Lumilautaliitto ry	190 000	196 000	3,1
37 Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	410 000	425 000	3,5
38 Suomen Miekka- ja 5-otteluliittoliitto ry	155 000	160 000	3,1

Lajiliitot	2016	2017	%-muutos
39 Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry	-	10 000	-
40 Suomen Moottoriliitto ry	175 000	180 000	2,8
41 Suomen Muay Thai-Liitto ry	8 000	8 000	0,0
42 Suomen Nyrkkeilyliitto ry	185 000	195 000	5,1
43 Suomen Painiliitto ry	325 000	325 000	0,0
44 Suomen Painonnostoliitto ry	200 000	200 000	0,0
45 Suomen Palloliitto ry	2 025 000	2 025 000	0,0
46 Suomen Pesäpalloliitto ry	580 000	605 000	4,1
47 Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	25 000	25 000	0,0
48 Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	-	35 000	-
49 Suomen Purjehdus ja Veneily ry	560 000	594 000	5,7
50 Suomen Pyöräilyunioni ry	170 000	175 000	2,9
51 Suomen Pöytätennisliitto ry	120 000	130 000	7,7
52 Suomen Ratsastajainliitto ry	680 000	715 000	4,9
53 Suomen Rugbyliitto ry	20 000	20 000	0,0
54 Suomen Salibandyliitto ry	1 000 000	1 130 000	11,5
55 Suomen Shakkiliitto ry	50 000	50 000	0,0
56 Suomen Squashliitto ry	160 000	160 000	0,0
57 Suomen Sulkapalloliitto ry	320 000	320 000	0,0
58 Suomen Suunnistusliitto ry	850 000	850 000	0,0
59 Suomen Taekwondoliitto ry	165 000	176 000	6,3
60 Suomen Taitoluisteluliitto ry	360 000	360 000	0,0
61 Suomen Tanssieurheiluliitto ry	330 000	338 000	2,4
62 Suomen Tennisliitto ry	300 000	310 000	3,2
63 Suomen Tikkaurheiluliitto STURL ry	20 000	20 000	0,0
64 Suomen Triathlonliitto ry	-	47 000	-
65 Suomen Uimaliitto ry	725 000	756 000	4,1
66 Suomen Urheiluliitto ry	1 035 000	1 050 000	1,4
67 Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	25 000	25 000	0,0
68 Suomen Vesihiihtourheilu ry	5 500	6 000	8,3
69 Suomen Voimannostoliitto ry	55 000	55 000	0,0
70 Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	1 690 000	1 700 000	0,6
Yhteensä	21 948 000	22 273 000	101,4

Lähde: SALAMA

Taulukko 33. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).
Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt.

Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 Epilepsialiitto ry	14 000	14 000	12 000	12 000	0,0
2 Hengitysliitto Heli ry	52 000	52 000	57 000	57 000	0,0
3 Mielenterveyden Keskusliitto ry	79 000	79 000	64 000	64 000	0,0
4 Neuroliitto Ry	0	46 000	43 000	43 000	0,0
5 Soveltava Liikunta SoveLi ry	227 000	227 000	215 000	215 000	0,0
6 Suomen CP-liitto ry	50 000	50 000	45 000	45 000	0,0
7 Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	345 000	345 000	345 000	355 000	2,8
8 Suomen MS-liitto ry	46 000	-	-	-	-
9 Suomen Parkinson-liitto ry	18 000	18 000	16 000	16 000	0,0
10 Suomen Reumaliitto ry	46 000	46 000	41 000	41 000	0,0
11 Suomen Sydänliitto ry	52 000	52 000	47 000	47 000	0,0
Yhteensä	929 000	929 000	885 000	895 000	1,1

Lähde: SALAMA

Taulukko 34. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).
Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 Koululiikuntaliitto ry	320 000	320 000	310 000	316 000	1,9
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	390 000	390 000	300 000	320 000	6,3
3 Suomen ammat. koul. kultt.- ja urheiluliitto SAKU ry	150 000	150 000	160 000	184 000	13,0
4 Suomen Koulukotien Urheiluyhdistys ry	2 000	2 000	-	-	-
Yhteensä	862 000	862 000	770 000	820 000	6,1

Lähde: SALAMA

Taulukko 35. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu ja SUH.

TUL, CIF, Suomen Latu, SUH	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 Suomen Työväen Urheiluliitto ry	1 650 000	1 585 000	1 515 000	1 410 000	-7,4
2 Finlands Svenska Idrott CIF rf	985 000	985 000	940 000	940 000	0,0
3 Suomen Latu ry	710 000	760 000	770 000	790 000	2,5
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	520 000	520 000	520 000	535 000	2,8
Yhteensä	3 865 000	3 850 000	3 745 000	3 675 000	-1,9

Lähde: SALAMA

Taulukko 36. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).**Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt (€), indeksikorjaamaton.**

Muut liikuntajärjestöt	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 Barents Urheilu ry (ent. Kalottiturheilu ry)	50 000	50 000	40 000	40 000	0,0
2 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	90 000	90 000	90 000	92 000	2,2
3 Reserviläisurheiluliitto ry	50 000	50 000	50 000	50 000	0,0
4 Suomen Agilityliitto ry	-	-	30 000	60 000	50,0
5 Suomen Aikuisurheiluliitto	-	75 000	75 000	75 000	0,0
6 Suomen Erotuomarien Liitto ry	27 000	27 000	24 000	24 000	0,0
7 Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	170 000	170 000	152 000	152 000	0,0
8 Suomen Metsästäjälähti ry	20 000	20 000	10 000	10 000	0,0
9 Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	45 000	45 000	60 000	77 000	22,1
10 Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	80 000	80 000	80 000	68 000	-17,6
11 Suomen Sotilasurheiluliitto ry	54 000	54 000	60 000	60 000	0,0
12 Suomen Työpaikkaurheilu ry	4 000	4 000	-	-	-
13 Suomen Urheilufysioterapeutit ry	-	-	20 000	24 000	16,7
14 Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	-	10 000	12 000	16,7
15 Suomen Urheilumanagerit ry	-	-	10 000	10 000	0,0
16 Suomen Urheilupsykologinen yhdistys ry	-	-	-	10 000	-
17 Suomen Valmentajat ry	150 000	150 000	145 000	164 000	11,6
18 Suomen Vapaaotteliitto	-	15 000	-	17 000	-
19 Suomen Veteraaniturheilu ry	75 000	-	-	-	-
20 Työväen Retkeilyliitto ry	21 000	18 000	18 000	18 000	0,0
21 Urheiluopistojen Yhdistys ry	-	-	40 000	40 000	-
22 Urheilutoimittajain liitto ry	5 000	5 000	12 000	15 000	20,0
23 WAU ry	20 000	20 000	40 000	50 000	20,0
Yhteensä	841 000	873 000	966 000	1 068 000	9,6

Lähde: SALAMA

Taulukko 37. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 VALO RY*	3 360 000	4 802 000	4 690 000	—	—
2 Suomen Olympiakomitea	1 100 000	1 300 000	1 300 000	5 390 000	75,9
3 Suomen Paralympiakomitea	270 000	300 000	300 000	338 000	11,2
4 Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAMU ry	1 525 000	1 525 000	1 560 000	1 560 000	0,0
Yhteensä	6 255 000	7 927 000	7 850 000	7 288 000	-7,7

Lähde: SALAMA

Taulukko 38. Liikuntajärjestöjen valtionavustukset järjestöittäin vuosina 2014–2017.
Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt (€), indeksikorjaamaton.

Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt	2014	2015	2016	2017	% -muutos edellisvuoteen
1 Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	160 000	160 000	166 000	171 000	2,9
2 Etelä-Savon Liikunta ry	190 000	190 000	200 000	206 000	2,9
3 Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	470 000	470 000	450 000	463 500	2,9
4 Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	351 000	351 000	375 000	386 500	3,0
5 Kainuun Liikunta ry	192 000	192 000	198 000	209 000	5,3
6 Keski-Pohjanmaan liikunta ry	159 000	159 000	162 000	170 000	4,7
7 Keski-Suomen Liikunta ry	208 000	208 000	200 000	210 000	4,8
8 Kymenlaakson Liikunta ry	150 000	150 000	154 000	159 000	3,1
9 Lapin Liikunta ry	178 000	178 000	162 000	167 000	3,0
10 Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	546 000	546 000	560 000	577 000	2,9
11 Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	302 000	302 000	302 000	315 000	4,1
12 Pohjois-Karjalan Liikunta ry	193 000	193 000	202 000	208 000	2,9
13 Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	236 000	236 000	221 000	227 000	2,6
14 Pohjois-Savon Liikunta ry	182 000	182 000	221 000	221 000	0,0
15 Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	191 000	191 000	197 000	202 000	2,5
Yhteensä	3 708 000	3 708 000	3 770 000	3 892 000	3,2

Lähde: SALAMA

6.2 Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset vuonna 2017

Taulukoissa 39–46 on esitetty liikuntajärjestöjen varsinaisen toiminnan kulut, myönnetty yleisavustus, myönnetty erityisavustukset, avustukset yhteensä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien tukien osuus varsinaisen toiminnan kuluista vuonna 2017. Taulukot on koottu liikuntajärjestöjen omien selvitysten perusteella. Taulukossa 40 esitetyistä luvuista on huomioitava, että opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustus kohdistuu vain kyseisten järjestöjen liikuntatoimintaan.

Liikuntalain (390/2015) mukaan valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ei pidetä liiketoiminnasta aiheutuneita menoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön käytännön mukaan valtionavun ulkopuolelle jäävät myös välitystoiminnasta, varainhankinnasta, sijoitustoiminnasta, järjestön työntekijälle rahapalkan lisäksi antamista työsuhde-eduista, tietyistä palkkausmenoista, lainojen lyhennyksistä ja koroista, vuokratuloista, poistoista ja varauksista sekä keskinäisistä avustuksista aiheutuvat menot. Kilpailujen järjestämisestä

ja julkaisutoiminnasta aiheutuvat menot on mahdollista hyväksyttää tappiota lukuun ottamatta haettaessa valtionavustusta. Järjestön toiselle myymistä tavaroista tai hallinto- ja tietohallintopalveluista saaduilla tuloilla katettuja menoja pidetään myös valtionavustukseen hyväksyttävänä toimintamenoina ja ne on mahdollista hyväksyttää. Hyväksyttäviin menoihin ei lasketa erikseen määriteltyjä irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoja. Taulukoissa 39–46 esitetyistä järjestöjen varsinaisen toiminnan kuluista ei ole vähennetty edellä listattuja hyväksyttävien kulujen ulkopuolisia kuluja.

Kaikkien järjestöjen keskimääräinen julkisen tuen osuus varsinaisen toiminnan menoista oli noin 29 prosenttia. Lajiliittojen kohdalla vastaava luku oli noin 20 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustukset -sarake koskee nimenomaan vuonna 2017 myönnettyjä avustuksia. On huomioitava, että joidenkin järjestöjen osalta tiedot tilinpäätöksessä esitettävistä varsinaisen toiminnan kuluista puuttuvat.

Taulukko 39. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€). Liikuntajärjestöt: Lajiliitot.

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 AKK-Motorsport ry	1 930 217	260 000	75 000	335 000	17,36 %
2 IFBB Finland ry	-	15 000	0	15 000	-
3 Pyöräliitto ry	-	10 000	0	10 000	-
4 Sukeltajaliitto ry	601 111	175 000	10 000	185 000	30,78 %
5 Suomen Aikidoliitto ry	143 031	55 000	0	55 000	38,45 %
6 Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto ry	1 247 248	150 000	0	150 000	12,03 %
7 Suomen Ampumahiihtoliitto ry	1 676 689	240 000	0	240 000	14,31 %
8 Suomen Ampumaurheiluliitto ry	2 130 643	702 000	0	702 000	32,95 %
9 Suomen Biljardiliitto ry	253 962	75 000	0	75 000	29,53 %
10 Suomen Bridgeliitto ry	-	10 000	0	10 000	-
11 Suomen Cheerleadingliitto ry	1 258 447	119 000	20 000	139 000	11,05 %
12 Suomen Curlingliitto ry	-	100 000	19 000	119 000	-
13 Suomen Dartsliitto ry	196 300	27 000	0	27 000	13,75 %
14 Suomen Frisbeegolfliitto ry	208 709	60 000	0	60 000	28,75 %
15 Suomen Golfliitto ry	4 913 830	510 000	88 000	598 000	12,17 %
16 Suomen Hiihtoliitto ry	7 899 350	1 040 000	515 000	1 555 000	19,69 %
17 Suomen Hockeyliitto ry	76 571	31 000	0	31 000	40,49 %
18 Suomen Ilmailuliitto ry	1 399 775	388 000	0	388 000	27,72 %
19 Suomen ITF Taekwon-Do ry	89 235	20 000	0	20 000	22,41 %
20 Suomen Jousiampujain Liitto ry	314 605	94 000	0	94 000	29,88 %
21 Suomen Judoliitto ry	1 028 126	330 000	80 000	410 000	39,88 %
22 Suomen Jääkiekkoliitto ry	18 236 785	1 480 000	90 000	1 570 000	8,61 %
23 Suomen Jääpalloliitto ry	447 245	140 000	0	140 000	31,30 %
24 Suomen Karateliitto ry	496 809	245 000	0	245 000	49,31 %
25 Suomen Kaukalopalloliitto ja ringetteliitto	757 453	290 000	0	290 000	38,29 %

Lajiliitot	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
26 Suomen Keilailuliitto ry	912 004	258 000	8 000	266 000	29,17 %
27 Suomen Kendoseurojen Keskusliitto ry	17 912	12 000	25 000	12 000	66,99 %
28 Suomen Kiipeilyliitto ry	385 107	77 000	430 000	102 000	26,49 %
29 Suomen Koripalloliitto ry	6 746 159	965 000	0	1 395 000	20,68 %
30 Suomen Krikettiliitto ry	183 952	45 000		45 000	24,46 %
31 Suomen Kyykkäiliitto ry	-	7 000	0	7 000	-
32 Suomen Käsipalloliitto ry	1 368 971	270 000	0	270 000	19,72 %
33 Suomen Lentopalloliitto ry	-	960 000	0	960 000	-
34 Suomen Liitokiekkoliitto ry	137 957	30 000	0	30 000	21,75 %
35 Suomen Luisteluliitto ry	1 156 557	296 000	0	296 000	25,59 %
36 Suomen Lumilautaliitto ry	905 402	196 000	25 000	221 000	24,41 %
37 Suomen Melonta- ja Soutuliitto ry	800 001	425 000	21 000	446 000	55,75 %
38 Suomen Miekkaile- ja 5-otteliittoliitto ry	382 194	160 000	0	160 000	41,86 %
39 Suomen Moottorikelkkailijat Yhdistys ry	71 162	10 000	0	10 000	14,05 %
40 Suomen Moottoriliitto ry	886 732	180 000	0	180 000	20,30 %
41 Suomen Muay Thai-Liitto ry	29 602	8 000	0	8 000	27,03 %
42 Suomen Nyrkkeilyliitto ry	461 519	195 000	0	195 000	42,25 %
43 Suomen Painiliitto ry	1 558 528	325 000	40 000	365 000	23,42 %
44 Suomen Painonnostoliitto ry	372 691	200 000	10 000	210 000	56,35 %
45 Suomen Palloliitto ry	18 750 809	2 025 000	263 000	2 288 000	12,20 %
46 Suomen Pesäpalloliitto ry	2 356 880	605 000	48 000	653 000	27,71 %
47 Suomen Pétanque-Liitto SP-L ry	108 769	25 000	0	25 000	22,98 %
48 Suomen Potkunyrkkeilyliitto ry	40 597	35 000	0	35 000	86,21 %
49 Suomen Purjehdus ja Veneily ry	1 949 930	594 000	0	594 000	30,46 %
50 Suomen Pyöräilyunioni ry	432 996	175 000	0	175 000	40,42 %
51 Suomen Pöytätennisliitto ry	433 994	130 000	0	130 000	29,95 %
52 Suomen Ratsastajainliitto ry	3 822 492	715 000	75 000	790 000	20,67 %
53 Suomen Rugbyliitto ry	179 801	20 000	0	20 000	11,12 %
54 Suomen Salibandyliitto ry	9 261 840	1 130 000	60 000	1 190 000	12,85 %
55 Suomen Shakkiliitto ry	287 682	50 000	20 000	70 000	24,33 %
56 Suomen Squashliitto ry	448 291	160 000	15 000	175 000	39,04 %
57 Suomen Sulkapalloliitto ry	726 676	320 000	15 000	335 000	46,10 %
58 Suomen Suunnistusliitto ry	2 397 498	850 000	49 000	899 000	37,50 %
59 Suomen Taekwondoliitto ry	483 326	176 000	0	176 000	36,41 %
60 Suomen Taitoluisteluliitto ry	6 615 732	360 000	0	360 000	5,44 %
61 Suomen Tanssiruheiluliitto ry	607 032	338 000	35 000	373 000	61,45 %
62 Suomen Tennisliitto ry	1 783 612	310 000	50 000	360 000	20,18 %
63 Suomen Tikkaaruheiluliitto STURL ry	43 005	20 000	0	20 000	46,51 %
64 Suomen Triathlonliitto ry	140 626	47 000	0	47 000	33,42 %
65 Suomen Uimaliitto ry	2 329 413	756 000	53 000	809 000	34,73 %
66 Suomen Urheiluliitto ry	5 065 435	1 050 000	0	1 050 000	20,73 %
67 Suomen Valjakkourheilijoiden Liitto ry	53 885	25 000	0	25 000	46,40 %
68 Suomen Vesihiihtourheilu ry	8 935	6 000	0	6 000	-
69 Suomen Voimannostoliitto ry	214 321	55 000	10 000	65 000	30,33 %
70 Suomen Voimisteluliitto Svoli ry	5 991 250	1 700 000	0	1 700 000	28,37 %
Yhteensä	126 217 418	22 862 000	2 149 000	25 011 000	19,82 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 40. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).**Liikuntajärjestöt: Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt.**

Soveltavaa liikuntaa edistävät järjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty yleis-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Epilepsialiitto ry	629 907	12 000	0	12 000	2 %
2 Hengitysliitto Heli ry	170 795	57 000	46 000	103 000	60 %
3 Mielenterveyden Keskusliitto ry	87 526	64 000	6 000	70 000	80 %
4 Neuroliitto Ry	102 848	43 000	0	43 000	42 %
5 Soveltava Liikunta SoveLi ry	217 064	215 000	0	215 000	99 %
6 Suomen CP-liitto ry	53 124	45 000	0	45 000	85 %
7 Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry	-	355 000	65 000	420 000	-
8 Suomen Parkinson-liitto ry	21 140	16 000	0	16 000	76 %
9 Suomen Reumaliitto ry	107 340	41 000	28 000	69 000	64 %
11 Suomen Sydänliitto ry	69 795	47 000	26 000	73 000	105 %
Yhteensä	1 459 539	895 000	171 000	1 066 000	73 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 41. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).**Liikuntajärjestöt: Koululais- ja opiskelijajärjestöt.**

Koululais- ja opiskelijajärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion-avustus	OKM:n erityis-avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Koululiikuntaliitto ry	606 331	316 000	54 000	370 000	61,02 %
2 Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry	472 423	320 000	63 000	383 000	81,07 %
3 Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto ry	704 195	184 000	30 000	214 000	30,39 %
Yhteensä	1 782 949	820 000	147 000	967 000	54,24 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 42. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).
Liikuntajärjestöt: TUL, FSI, Suomen Latu, SUH.

TUL, FSI, Suomen Latu, SUH	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Suomen Työväen Urheiluliitto TUL ry	1 994 916	1 410 000	45 000	1 455 000	72,94 %
2 Finlands Svenska Idrott rf	1 701 198	940 000	25 500	965 500	56,75 %
3 Suomen Latu ry	2 259 693	790 000	50 000	840 000	37,17 %
4 Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry	1 072 868	535 000	0	535 000	49,87 %
Yhteensä	7 028 675	3 675 000	120 500	3 795 500	54,00 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 43. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).
Liikuntajärjestöt: Muut liikuntajärjestöt.

Muut liikuntajärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset"	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Barents Urheilu ry (ent. Kalottuurheilu ry)	62 502	40 000	21 000	61 000	97,60 %
2 Liikunnan ja Terveystiedon Opettajat	257 385	92 000	0	92 000	35,74 %
3 Reserviläisurheiluliitto ry	132 490	50 000	15 000	65 000	-
4 Suomen Agilityliitto ry	631 287	60 000	0	60 000	9,50 %
5 Suomen Aikuisurheiluliitto	281 821	75 000	0	75 000	26,61 %
6 Suomen Erotuomarien Liitto ry	40 855	24 000	0	24 000	58,74 %
7 Suomen Liikunnan Ammattilaiset ry	333 141	152 000	21 000	173 000	51,93 %
8 Suomen Metsästäjäliitto ry	2 575 128	10 000	0	10 000	0,39 %
9 Suomen Monikulttuurinen Liikuntaliitto FIMU ry	-	77 000	105 000	182 000	-
10 Suomen NMKY:n Urheiluliitto ry	-	68 000	12 000	80 000	-
11 Suomen Sotilasurheiluliitto ry	209 569	60 000	0	60 000	28,63 %
12 Suomen Urheilufysioterapeutit	196 042	24 000	0	24 000	12,24 %
13 Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	-	12 000	0	12 000	-
14 Suomen Urheilumanagerit ry	22 554	10 000	0	10 000	44,34 %
15 Suomen Urheilupsykologinen yhdistys ry	-	10 000	0	10 000	-
16 Suomen Valmentajat ry	406 107	164 000	0	164 000	40,38 %
17 Suomen Vapaaotteliitto	52 989	17 000	0	17 000	32,08 %
18 Työväen Retkeilyliitto ry	69 560	18 000	0	18 000	25,88 %
19 Urheiluoipistojen Yhdistys ry	112 201	40 000	0	40 000	35,65 %
20 Urheilutoimittajain liitto ry	-	15 000	0	15 000	-
21 WAU ry	1 280 878	50 000	25 000	75 000	5,86 %
Yhteensä	6 664 509	1 068 000	199 000	1 119 000	16,79 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 44. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Valtakunnalliset palvelujärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: valtakunnalliset palvelujärjestöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavus- tus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Suomen Olympiakomitea ry	16 151 000	5 390 000	7 815 250	13 205 250	81,76 %
2 Suomen Paralympiakomitea ry	685 258	338 000	82 000	420 000	61,29 %
3 Suomen Vammaisurheilu ja Liikunta VAU ry	2 684 754	1 560 000	46 000	1 606 000	59,82 %
Yhteensä	19 521 012	7 288 000	7 943 250	15 231 250	78,02 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 45. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset järjestöittäin vuonna 2017 (€).**Liikunnan palvelujärjestöt: Liikunnan aluejärjestöt.**

Liikunnan palvelujärjestöt: alueelliset yhteisöt	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtion- avustus	OKM:n erityis- avustukset	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
1 Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu ry	494 371	171 000	5 000	176 000	35,60 %
2 Etelä-Savon Liikunta ry	798 869	206 000	50 000	256 000	32,05 %
3 Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	783 352	463 500	0	463 500	59,17 %
4 Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	2 090 359	386 500	443 000	829 500	39,68 %
5 Kainuun Liikunta ry	795 037	209 000	16 000	225 000	28,30 %
6 Keski-Pohjanmaan liikunta ry	595 001	170 000	0	170 000	28,57 %
7 Keski-Suomen Liikunta ry	508 372	210 000	0	210 000	41,31 %
8 Kymenlaakson Liikunta ry	541 323	159 000	20 000	179 000	33,07 %
9 Lapin Liikunta ry	328 705	167 000	0	167 000	50,81 %
10 Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry	1 979 738	577 000	271 000	848 000	42,83 %
11 Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry	952 141	315 000	30 000	345 000	36,23 %
12 Pohjois-Karjalan Liikunta ry	1 151 788	208 000	0	208 000	18,06 %
13 Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ry	579 610	227 000	0	227 000	39,16 %
14 Pohjois-Savon Liikunta ry	722 440	221 000	0	221 000	30,59 %
15 Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry	1 244 745	202 000	0	202 000	16,23 %
Yhteensä	13 565 851	3 892 000	835 000	4 727 000	34,84 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

Taulukko 46. Liikuntajärjestöjen toimintamenot ja valtionavustukset yhteensä vuonna 2017 (€).

Järjestöryhmä	Varsinaisen toiminnan kulut	Myönnetty valtionavustus	OKM:n erityisavustukset"	OKM:n avustukset yhteensä	OKM avustusten osuus varsinaisen toiminnan kuluista
Varsinaiset liikuntajärjestöt	143 153 090	29 320 000	2 786 500	32 106 500	22,43 %
Liikunnan palvelujärjestöt	33 086 863	11 180 000	8 778 250	19 958 250	60,32 %
Kaikki liikuntajärjestöt yhteensä	176 239 953	40 500 000	11 564 750	52 064 750	29,54 %

Lähde: Liikuntajärjestöjen selvitykset valtionavustuksen käyttämisestä vuonna 2017

6.3 Liikuntajärjestöille myönnetty erityisavustukset vuonna 2017

Yleisten toiminta-avustusten lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikuntajärjestöille vuosittain erityisavustuksia erilaisiin liikuntaa edistäviin tarkoituksiin. Tyypillisesti nämä erityisavustusten kohteet ovat hankemuotoisia. Erityisavustuksia myönnetään tilijaoittelun eri momenteilta sen mukaan, mihin osa-alueeseen hanke kuuluu. Niitä voidaan myöntää myös muille kuin valtakunnallisille tai alueellisille liikuntajärjestöille. On huomioitava, että joidenkin järjestöjen erityisavustukset-kohtaan voi kuulua aikaisempina vuosina useammalle vuodelle tarkoitettuja tukia.

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi liikuntajärjestöille kaikkiaan reilut 11,5 miljoonaa euroa erityisavustuksia. Eniten erityisavustuksia, noin 7,8 miljoonaa euroa, myönnettiin Suomen Olympiakomitealle. Summa on yli puolet kaikista erityisavustuksista ja se koostuu pääosin huippu-urheiluyksikölle myönnetystä 7,2 miljoonan euron avustuksesta. Huippu-urheilun avustuksia tarkastellaan myös luvussa 9. Erityisavustuksia myönnettiin lisäksi muun muassa kilpailujen ja tapahtumien järjestämiseen, erilaisiin hankkeisiin ja ohjelmiin, julkaisujen ja historiikkien tekemiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön, kongresseihin ja kokouksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön osoitetusta määrärahasta (momentti 14) on myös jaettu erityisavustuksia liikuntajärjestöjen erilaisille yksittäisille hankkeille. Koska erityisavustuksia myönnetään vaihtelevasti budjetin eri momenteilta, ne esiintyvät myös monissa muissa tämän kirjan kappaleissa.

6.4 Liikunta- ja urheiluseuroille myönnetty erityisavustukset vuonna 2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt tukea liikunta- ja urheiluseuroille rahapelitoiminnan tuotoista vuodesta 1999 lähtien. Kokonaisuutena tukea on myönnetty 18 vuoden aikana lähes 38 miljoonaa euroa. Aikaisemmin seuratuki oli delegoitu myönnettäväksi

keskusjärjestöjen kautta, mutta järjestömuutosten seurauksena vuodesta 2013 eteenpäin seuratoiminnan kehittämistuki on myönnetty suoraan opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Seuratoiminnan kehittämistuki (seuratuki) on tarkoitettu liikunta- ja urheiluseurojen perustoiminnan kehittämiseen. Tuen avulla vahvistetaan seuratoiminnan laatua, kehitetään ja uudistetaan perustoimintaa ja mahdollistetaan liikunnan harrastaminen taloudellisesti erityisesti lapsille ja nuorille. Sen kautta edistetään myös yhteisöllisyyttä ja seurojen tekemää vapaaehtoistyötä sekä monimuotoisen liikunnan kansalaistoiminnan toteutumista.

Seuratukea myönnetään lasten ja nuorten liikuntaan sekä perheliikuntaan liikuntalain (390/2015) 14 §:n nojalla. Liikuntalain yhtenä tarkoituksena on tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Seuratuen avulla toteutetaan hallitusohjelman linjauksia erityisesti lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä edistetään matalan kynnyksen seuratoiminnan kehittämistä ja toimenpiteitä.

Seuratoiminnan kehittämistukeen myönnettiin vuonna 2017 yhteensä neljä miljoonaa euroa. Myönteisen tukipäätöksen sai 425 hakijaa, mikä on 55 prosenttia kaikista hakijoista. Taulukossa 47 esitetään haettujen ja myönnettyjen seuratukien määrät vuonna 2017.

Taulukko 47. Seuratukihakemukset ja myönnettyt tuet vuosina 2013–2017.

Vuosi	Hakemukset, kpl	Myönnöt, kpl	Hakumäärä, €	Myönnöt, €	Seuroja tuen piirissä	Toiminnalliset	Palkkaus	Jatko-hankkeet
2013	1 205	309	19 300 000	3 850 000	388	188	121	0
2014	1 162	378	19 900 000	5 000 000	478	157	55	166
2015	981	409	12 800 000	4 500 000	478	148	47	213
2016	848	398	9 400 000	4 000 000	496	203	114	81
2017	772	425	8 300 000	4 000 000	560	193	101	130

Lähde: Esittelymuistiot

Lähteitä

Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>
SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä
Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla:

http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/.

Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheiluseuroissa.

Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2013:6. Saatavilla:

http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalaistoiminta_tietopohja.pdf.

Liikunta-asetus 30.04.2015/550. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150550>.

Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi.

7 Liikuntatiede

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee vuosittain liikuntatieteellistä toimintaa rahoittamalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja sekä liikuntatieteellisten ja tiedonvälitysyhteisöjen toimintaa. Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustuksia liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille, liikuntatieteellisille tutkimusyhteisöille, kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen, liikuntapaikkarakentamisen tutkimukseen sekä tiede- ja tiedonvälitysyhteisöjen muihin hankkeisiin yhteensä noin 6,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2013 julkaistiin liikuntatutkimuksen rahoitusta linjaava asiakirja: Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017 – Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:15). Ministeriön rahoitus liikuntatieteelliseen tutkimukseen on suunnattu asiakirjan linjausten mukaisesti vuodesta 2014 alkaen. Tuettava liikuntatieteellinen tutkimus painottuu eduskunnan linjaamiin liikuntatoiminnan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteisiin, jotka liittyvät koko väestön liikunnan edistämiseen, liikunnan saavutettavuuteen sekä liikunta- ja urheilukulttuurin erityispiirteisiin. Lisäksi tietoa tarvitaan liikuntapolitiikan eri teema-alueita poikkileikkaavista kokonaisuuksista kuten liikunnan edistämistoimien vaikuttavuudesta ja poikkihallinnollisuudesta. Rahoitettavien tutkimushankkeiden tulee keskeisiltä osiltaan käsitellä liikuntaa ja noudattaa julkaisun linjauksia. Rahoitettavan tutkimuksen tulee lisäksi olla liikuntatieteellisesti korkeatasoista ja innovatiivista sekä sovellettavuusarvoltaan korkeaa.

Edellä mainittujen avustuskohdeiden lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää valtionavustuksia myös liikuntapaikkojen rakentamista, ylläpitoa tai käyttöä palvelemaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Näitä asioita on käsitelty tarkemmin luvussa 4. Kansainvälisten tieteellisten kongressien järjestämiseen myönnettyjä valtionavustuksia puolestaan tarkastellaan luvussa 8.

7.1 Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit

Ministeriöön tulee vuosittain noin 25–30 uutta tutkimusprojektihakemusta. Avustusta liikuntatieteen tutkimusprojekteihin voivat hakea yliopistot, tutkimuslaitokset ja yksittäiset tutkijat. Suurin osa tutkimusprojektien avustushakemuksista tulee yliopistojen kautta. Vuonna 2017 rahoitusta haki yhteensä 42 tutkimusprojektia. Näistä opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi valtionavustusta 27 projektille, yhteensä 2 475 000 euroa.

Hakemusten tieteellinen taso arvioidaan Suomen Akatemian kansainvälisessä arviointipaneelissa. Valtion liikuntaneuvosto antaa lausunnon liikuntatieteellisten tutkimusprojektien liikuntapoliittisesta relevanssista.

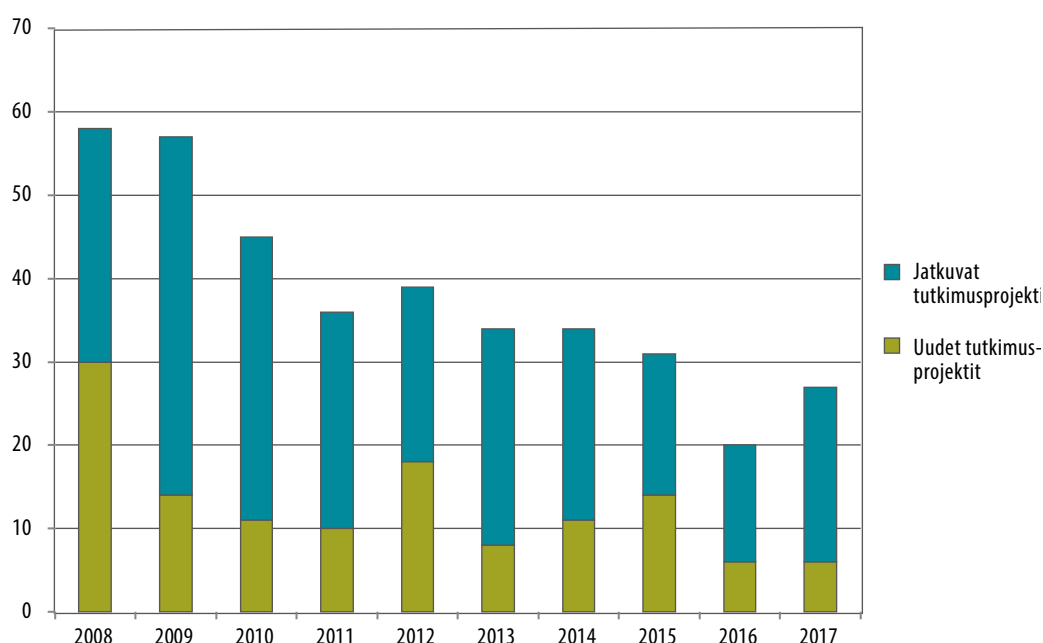
Valtion liikuntaneuvoston tutkimus- ja arviointijaosto (entinen liikuntatieteen jaosto) on esittänyt, että rahoituksen painopistettä olisi suunnattava aikaisempaa harvemmille hankkeille suuremmalla keskimääräisellä avustusprosentilla, jotta projektien toteutumisesta voidaan varmistua. Biolääketieteellisten tutkimusprojektien osuus rahoitettavista hankkeista on vähennetty suunta-asiakirjan mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön lisäksi liikuntatutkimusta rahoittavat muun muassa Suomen Akademia, TEKES, Euroopan unioni, Kansaneläkelaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, entinen Raha-automaattiyhdistys eli nykyinen STEA sekä lukuisat säätiöt.

Taulukko 48. Valtionavustukset liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosina 2015–2017.

Projektit	2015					2016					2017				
	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %	Haettu kpl	Haettu €	Myönnetty kpl	Myönnetty €	Myönnetty %
Biolääketieteelliset projektit	12	952 613	5	294 000	30,9	7	764 685	2	225 000	29,4	9	854 419	4	370 000	43,3
Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteelliset projektit	29	2 553 417	23	1 825 700	71,5	27	2 399 714	14	1 328 000	55,3	23	2 418 704	17	1 605 000	66,4
Monitieteelliset projektit	5	412 724	5	379 400	91,9	11	933 762	4	325 000	34,8	10	946 046	6	500 000	52,9
Yhteensä	46	3 918 754	33	2 499 100	63,8	45	4 098 161	20	1 878 000	39,9	42	4 219 169	27	2 475 000	54,2

Taulukossa 48 on esitetty liikuntatieteellisten tutkimusprojektien avustushakemusten ja myönnettyjen avustusten lukumäärä, myöntöprosentit sekä myönnetty avustussummat tieteenaloittain vuosina 2015–2017.

Vuonna 2007 ministeriössä otettiin käyttöön ehdolliset, pidempiaikaiset rahoituspäätökset, joiden myötä liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille voidaan myöntää ehdollinen tuki pääsääntöisesti enintään kolmelle vuodelle. Edellytyksenä on, että hanke etenee suunnitelmansa mukaisesti ja että eduskunta osoittaa liikuntatieteellisille tutkimusprojekteille vuosittain riittävät määrärahat. Kuviossa 14 on esitetty valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien lukumäärä vuosina 2008–2017. Vuonna 2017 valtionavustusta saaneista 27 tutkimusprojektista 21 oli jatkuvia tutkimusprojekteja.



Kuvio 14. Valtionavustusta saaneiden uusien ja jatkuvien liikuntatieteellisten tutkimusprojektien määrät vuosina 2008–2017.

7.2 Liikuntalääketieteen keskuskeskukset

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa kuuden liikuntalääketieteen keskuksen toimintaa. Liikuntalääketieteen keskusten saaman valtionavustuksen yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä perusteena on pidetty keskusten toteuttamaa liikuntatieteellistä tutkimustyötä, koulutustoimintaa ja tiedonvälitystä sekä liikuntalääketieteen erikoislääkärikoulutusta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana yleisavustusten määrärahojen kokonaismäärä on ollut kasvujohteinen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynyt keskusten kanssa vuosittaiset tavoiteohjauskustelut vuodesta 2012 lähtien. Tavoiteohjauksen tarkoituksena on lisätä keskusten toiminnan tuloksellisuutta sekä liikunnan edistämiseen liittyvän tiedon, asiantuntemuksen ja osaamisen vaikuttavuutta liikuntakulttuurissa. Kullakin keskuksella on oma liikunta- tai liikuntalääketieteellisen tutkimuksen painopistealueensa. Tavoiteohjausasiakirjat uusittiin vuonna 2017 ja ne ovat voimassa vuosina 2017–2019.

7.3 Liikuntatieteellinen tiedonvälitystoiminta

Suomessa liikuntatieteellisestä tiedonvälityksestä vastaavat useat eri yksiköt. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki kohdistuu pääasiassa Liikuntatieteelliselle Seuralle (LTS ry), jonka tehtäviin on perinteisesti kuulunut tieteellisen tiedon popularisointi ja sen saattaminen liikuntaelämän toimijoiden käyttöön. Muita liikunnan tiedonvälitysyksiköitä ovat mm. Suomen Urheilukirjaston tietopalvelu ja Suomen Urheiluarkisto Helsingissä, UKK-instituutin kirjasto Tampereella ja Jyväskylän yliopiston kirjaston tietopalvelu.

Liikuntalääketieteen keskusten ja Liikuntatieteellisen Seuran ohella liikuntatieteellisille yhteisöille tarkoitettua toiminta-avustusta saivat vuonna 2017 Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry, Suomen Urheilupsykologinen yhdistys ry, Suomen Urheilulääkärit yhdistys ry ja Suomen Urheilufysioterapeutit ry.

Liikuntatieteellisten yhteisöjen vuosina 2013–2017 saamat valtionavustukset on esitetty taulukossa 49. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) toiminnasta kerrotaan tarkemmin luvussa 9, sillä KIHU:n toiminta-avustus myönnetään kilpa- ja huippu-urheilun kehittämisen momentilta valtion talousarviossa.

Taulukko 49. Liikuntatieteellisten yhteisöjen valtionavustukset vuosina 2013–2017.

1. Liikuntalääketieteen keskus	2013	2014	2015	2016	2017
Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö	645 000	645 000	545 000	545 000	600 000
Urheilulääketieteen säätiö / Helsingin urheilulääkäriasema	360 000	360 000	360 000	350 000	350 000
Terveysliikunnan ja ravinnon tutkimussäätiö / Kuopion liikuntalääketieteen tutkimuslaitos	415 000	415 000	415 000	800 000	400 000
Paavo Nurmi -keskuksen kannatusyhdistys ry / Paavo Nurmi -keskus	325 000	325 000	325 000	315 000	360 000
Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiö / Tampereen Urheilulääkäriasema	350 000	350 000	350 000	340 000	360 000
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö / Oulun Liikuntalääketieteellinen Klinikka	325 000	325 000	325 000	630 000	360 000
Yhteensä	2 420 000	2 420 000	2 320 000	2 982 016	2 430 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	55,5 %	50,7 %	49,5 %	56,4 %	50,0 %
2. Liikuntatieteelliset tiedonvälitysyksiköt					
Liikuntatieteellinen Seura ry	680 000	680 000	680 000	650 000	660 000
Yhteensä	680 000	680 000	680 000	650 000	660 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	15,6 %	14,3 %	14,5 %	12,3 %	13,6 %
3. Muut					
Suomen Urheiluhistoriallinen Seura ry	7 000	7 500	7 500	10 000	10 000
Suomen Urheilulääkäriyhdistys ry	7 000	7 000	0	10 000	12 000
Suomen Urheilupsykologinen Yhdistys ry	7 000	7 000	10 000	0	10 000
Suomen Urheilufysioterapeutit ry	7 000	35 000	55 000	20 000	24 000
Yhteensä	28 000	56 500	72 500	40 000	56 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	0,6 %	1,2 %	1,5 %	0,8 %	1,2 %
4. KIHU-tutkimuskeskus					
Yhteensä	1 230 000	1 615 000	1 615 000	1 615 000	1 715 000
% osuus yhteisöjen valtionavustuksista	28,2 %	33,8 %	34,5 %	30,5 %	35,3 %
Kaikki yhteensä	4 358 000	4 771 500	4 687 500	5 287 016	4 861 000

Lähde: SALAMA

7.4 Liikunta-alan tiedolla johtaminen

Valtion talousarvion mukaisesti liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalla arvioinnilla. Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualue on viime vuosien aikana vahvistanut tiedolla johtamisen kokonaisuutta usein eri keinoin.

Valtion liikuntatoimen talousarvioissa on vuodesta 2012 alkaen osoitettu määräraha liikunta-alan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja tietopohjan vahvistamiseen. Määrärahan

tarkoituksena on osaltaan edesauttaa liikuntapolitiikan ja -alan eheän strategisen tasoon tiedollisen kokonaisuuden rakentamista. Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi yhteensä 500 000 euroa seitsemälle liikunta-alan tiedolla johtamisen hankkeelle.

Myönnetty summat olivat 15 000–175 000 euron välillä. Suurin summa (175 000 euroa) myönnettiin UKK terveystietokannalle Suomi 100 Kunnan kartta -väestötutkimukselle 18-75-vuotiaiden fyysisestä kunnosta. Avustuksia jaettiin myös erilaisten indikaattoritietojen tietokantojen kehittämiseen sekä seuranta- ja tutkimusten ja -järjestelmien tekemiseen.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.okm.fi/OPM/Liikunta>.
Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja.
Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
Liikunta-alan tiedolla johtamisen hankeavustukset 2017. Muistio. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö / tiedote
Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.

8 Liikunta-alan kansainvälinen ja EU-toiminta

Suomi osallistuu liikunta-alan kansainväliseen toimintaan eri maiden kahdenvälisen ja monenkeskisen hallitusten välisen yhteistyön sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Euroopan unionilla on ollut toimivalta liikunnan ja urheilun alalla vuodesta 2009. EU:n liikuntapolitiikan tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia liikunnan ja urheilun alalla. Käytännössä unionin tason yhteistyötä ohjaa kolmivuotinen työsuunnitelma. Lisäksi liikunnan ja urheilun ala on voinut saada rahoitusta Erasmus+ -ohjelmasta vuoden 2014 alusta. Ohjelman tavoitteena on tukea erityisesti ruohonjuuritason liikuntaa ja urheilua. EU:n urheiluministerit kokoontuvat vuosittain kahdesti urheiluneuvostossa. Muita liikunnan ja urheilun kannalta merkittäviä kansainvälisiä yhteistyöjärjestöjä ovat Euroopan neuvosto, YK:n kasvatustiede- ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Maailman antidopingtoimisto WADA.

Suomen tavoitteena on vaikuttaa kansainväliseen liikuntapolitiikkaan ja EU:n liikunnan alan yhteistyöhön suomalaisen liikunnan ja urheilun kannalta merkittävien asioiden edistämiseksi. Kansainvälisen yhteistyön painoalueita ovat muun muassa urheilun eettiset kysymykset, hyvän hallinnon periaatteiden ja osallisuuden edistäminen sekä terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen ja tukeminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kansainväliseen toimintaan ohjautuvat valtionavustukset myönnettiin vuonna 2017 kahteen eri tarkoitukseen. Tieteellisten seuran valtuuskunta jakoi opetus- ja kulttuuriministeriön sille myöntämällä määrärahalla avustuksia Suomessa järjestettävien kansainvälisten liikuntatieteellisten kongressien tukemiseen. Lisäksi valtionavustuksia myönnettiin erilaisille liikunta-alan yhteisöille erityisiin kansainvälisiin hankkeisiin. Pääosin kansainvälinen toiminta nähdään osaksi liikuntaa edistävien järjestöjen perustoimintaa.

8.1 Kahdenvälinen, monenkeskinen ja pohjoismainen yhteistyö

Suomen ja eri maiden kahdenvälinen yhteistyö on perinteisesti perustunut kulttuurivaihtosopimuksiin tai muihin yhteistyöjärjestelyihin. Kahdenvälinen yhteistyö liikunnan alalla on nykyään vähäistä, sillä yhteistyötä tehdään pitkälti alueellisen, EU- ja monenkeskisen yhteistyön puitteissa.

Monenkeskisessä yhteistyössä Suomi on mukana erityisesti UNESCO:n ja Euroopan neuvoston kautta. Euroopan neuvosto järjestää joka toinen vuosi eurooppalaisen urheiluministerikokouksen.

Suomi on liittynyt kahteen Euroopan neuvoston urheilualan yleissopimukseen, jotka ovat Dopingin vastainen yleissopimus (1990) sekä Eurooppalainen yleissopimus katsojien väkivallasta ja epäsovivasta käyttäytymisestä urheilutilaisuuksissa (1985). Jälkimmäinen sopimus uudistui vuonna 2016 ja uusi Euroopan neuvoston katsomoturvallisuusyleissopimus astui voimaan 2017. Suomi ei ole ratifioinut sopimusta. Vuonna 2014 Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi myös Urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen, jonka Suomi on allekirjoittanut. Näitä yleissopimuksia tarkkailevien valvontaryhmien toimintaan Suomi osallistuu aktiivisesti. Euroopan neuvoston puitteissa koordinoidaan myös Euroopan kannat WADA:n hallintoelimissä. Järjestön liikuntapoliittinen yhteistyö järjestetään osallistujamaiden erillisrahoituksella toimivalla osittaissopimuksella (EPAS).

Suomi ottaa aktiivisesti osaa UNESCO:n antidopingyhteistyöhön. Kansainvälisen dopingin vastaisen yleissopimuksen (2005) puitteissa Suomi osallistuu UNESCO:n kahden vuoden välein järjestämiin sopimusmaiden kokouksiin. Suomi oli Unescon antidopingrahaston valintakomitean Länsi-Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueen edustajana kaudella 2013–2015 ja edelleen 2015–2017. Kansainvälisen antidopingtyön osalta Suomi on mukana myös edistyneimpien antidopingmaiden International Antidoping Arrangement IADA-yhteistyön puitteissa järjestetyissä kokouksissa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston rakenteissa liikunnalla ei ole virallista asemaa, mutta hallitustenvälinen yhteistyö on aktiivista. Yhteistyö perustuu vuonna 2008 uudistettuun urheiluministereiden julistukseen Pohjoismaiden hallitusten yhteistyöstä urheilun alueella. Erityisesti Pohjoismaita yhdistää liikunnan kansalaistoiminnan merkitys sekä valtion roolin edistäjänä.

8.2 Yhteistyö Euroopan unionissa

Euroopan unionin neuvoston urheilutyöryhmä valmistelee liikuntaa ja urheilua koskevat päätökset kaksi kertaa vuodessa kokoontuvan urheiluministerineuvoston päätettäväksi. Urheilun ja liikunnan painopisteistä ja prioriteeteista unionin tason yhteistyössä on sovittu urheilualan työsuunnitelmassa 2017–2020.

Työsuunnitelman mukaan EU-yhteistyön työsuunnitelmakauden painopistealueet ovat:

1. urheilun integriteetti, erityisesti hyvän hallinnon edistäminen mukaan lukien alaikäisten suojelu, urheilun erityispiirteet, manipuloinnin ja korruption torjuminen sekä dopingin vastaiset toimet;
2. urheilun taloudellinen ulottuvuus, erityisesti urheilun innovaatiot sekä digitaaliset sisämarkkinat;
3. urheilu ja yhteiskunta, erityisesti sosiaalinen inklusio, valmentajien rooli, koulutus, urheilu ja terveys, ympäristö ja media sekä urheiludiplomatia.

Painopistealueiden mukaisia tehtävänantoja valmistelemaan on perustettu kaksi asiantuntijatyöryhmää, jotka koostuvat jäsenvaltioiden edustajista. Lisäksi urheilujärjestöt ovat edustettuina niissä tarkkailijoina. Lisäksi painopisteaiheista järjestetään ryhmätapaamisia ja vertaisoppimistilaisuuksia.

Käytännössä keskeisiä välineitä unionin liikunta- ja urheilupolitiikan toteutuksessa ovat unionin rahoitusvälineet ja erityisesti Erasmus+ -ohjelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu Erasmus+ -ohjelman vuosittaisen rahoitus suunnitelmien ja painopistealueiden valmisteluun ja hyväksymiseen ohjelmakomiteassa.

8.3 Valtionavustukset kansainvälisille liikuntatieteellisille ja muille kongresseille

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain valtionavustusta Tieteellisten seurain valtuuskunnalle edelleen jaettavaksi Suomessa järjestettävälle kansainvälisille liikuntatieteellisille kongresseille. Vuonna 2017 määräraha oli 150 000 euroa. Kongresseja järjestettiin yhteensä kuusi. Suurimman, 57 500 euron, tuen sai Helsingissä järjestetty WADAn Therapeutic Use Exemption –konferenssi. Seuraavaksi suurimmat avustukset saivat Jyväskylän yliopiston, KIHUn ja Kisakallion yhteistyössä järjestämä Scientific Conference on Motor Skill Acquisition –konferenssi (13 000 €) ja Liikuntatieteellisen seuran järjestämät Kuntotestauspäivät 2017 (11 500 €).

8.4 Valtionavustukset kansainvälisille lajiliitoille, kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksiin ja hallinnollisiin kuluihin

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain harkinnanvaraisia valtionavustuksia myös liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainvälisen toiminnan menoihin, Suomessa toimivien kansainvälisten lajiliittojen toimintamenoihin sekä kansainvälisten urheilujärjestöjen puheenjohtajuuksista aiheutuviin hallinnollisiin kuluihin. Vuonna 2017 näitä valtionavustuksia myönnettiin yhteensä 373 730 euroa. Se on 151 230 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Taulukossa 50 on esitetty avustusten kokonaismäärä vuosina 2008–2017.

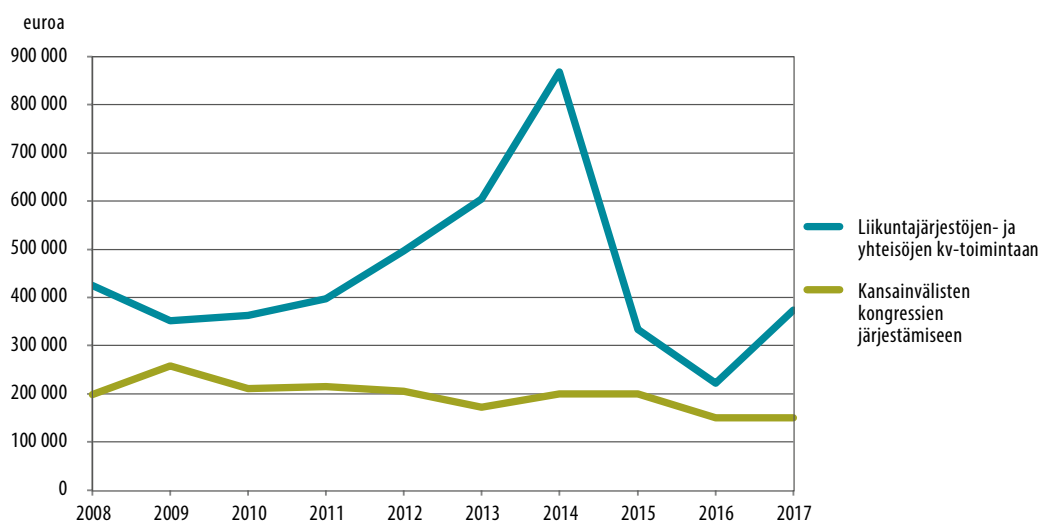
Taulukko 50. Harkinnanvaraiset valtionavustukset liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan, hallintokuluihin sekä kansainvälisten liikuntajärjestöjen puheenjohtajuudesta aiheutuviin menoihin vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Avustukset, €	Indeksikorjatut avustukset, €
2008	377 500	417 415
2009	318 000	346 042
2010	334 200	357 678
2011	375 500	390 697
2012	483 700	488 850
2013	596 900	594 971
2014	868 000	854 156
2015	334 500	328 379
2016	222 500	218 603
2017	373 730	373 730

Lähde: SALAMA

Merkittävin valtionavustus, 60 000 euroa, myönnettiin Suomen Salibandyliitto ry:lle Kansainvälisen Salibandyliiton (IFF) päätoimipaikan Suomeen sijoittumiseen. Toiseksi merkittävin avustussumma 53 000 euroa myönnettiin Ikäinstituutin säätiölle Pohjoismaisen senioritanssikongressin järjestämiseen.

Kuviossa 15 on esitetty sekä kongressien järjestämiseen, että liikuntajärjestöjen ja yhteisöjen kansainväliseen toiminnan kuluihin myönnettyjen harkinnanvaraisten avustusten kehitys vuosina 2008–2017.



Kuvio 15. Harkinnanvaraiset valtionavustukset Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin kongresseihin sekä liikuntajärjestöjen ja -yhteisöjen kansainväliseen toimintaan vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähteitä

European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>.
 SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä.
 International Floorball Federation Saatavilla: <http://www.floorball.org/>.
 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
 The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>.
 Tieteellisten seurain valtuuskunta. Kansainvälisten liikunta-alan konferenssien ja kokousten järjestämiseen myönnetty avustukset. Saatavilla: <https://tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.

9 Huippu-urheilu

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on osaltaan edistää myös kilpa- ja huippu-urheilua sekä luoda sille menestymisen edellytyksiä. Huippu-urheilulla tarkoitetaan tässä tarkastelussa määrätietoista kansainväliseen menestykseen tähtäävää, eettisesti kestäväää yksilö- ja joukkueurheilua. Keskeisiä huippu-urheilun kehittämiskeinoja ovat (a) valmennuksen tehostaminen, (b) valmentajakoulutus, (c) urheilijoiden henkilökohtaiset tuet, (d) antidopingtoiminta sekä (e) huippu-urheilun koordinaatio. Valtio ei kuitenkaan tue taloudellista voittoa tavoittelevaa ammattilaisurheilua, kuten kansallisten ammattilaissarjojen järjestämiskustannuksia.

Suomen Olympiakomitea johtaa ja kehittää eettisesti kestäväää ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää suomalaista huippu-urheilua. Olympiakomitean huippu-urheilun toiminnan ydin on vuonna 2013 perustettu huippu-urheiluyksikkö. Sen tehtävänä on johtaa ja koordinaoida huippu-urheiluverkoston toimintaa Suomessa vammaishuippu-urheilu mukaan lukien ja vastata yhdessä lajiliittojen kanssa pitkän aikavälin huippu-urheilumenestyksestä. Huippu-urheiluyksikön kautta kohdistetaan asiantuntija-apua ja muita resursseja urheilijoiden, valmentajien ja muiden verkoston toimijoiden arjen tukemiseen kolmen ohjelman kautta. Ohjelmat ovat huippuvaiheen ohjelma, osaamisohjelma ja urheiluakatemiaohjelma.

Suomen Paralympiakomitea vastaa yhteistyössä Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön kanssa vammaishuippu-urheilun valmennustoiminnasta ja valmennustuen tulosperusteisesta suuntaamisesta. Huippu-urheiluyksikön avustuksesta 600 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi Suomen Paralympiakomitea ry:n huippu-urheiluyksikössä työskentelevien henkilöiden palkkaukseen sekä paralympiaurheilun kehittämiseen. Paralympiakomitea vastaa lisäksi vammaishuippu-urheilun kansainvälisestä vaikuttamisesta sekä sen viestinnästä ja mielikuvista Suomessa. Vammaishuippu-urheilua ja sen rahoitusta käsitellään myös kappaleessa 13, soveltava liikunta.

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU vastaa osaltaan alan soveltavasta tutkimus- ja kehitystyöstä sekä tutkimustiedon välityksestä. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry puolestaan koordinoi antidopingtoimintaa ja toteuttaa dopingtestit. Urheilun eettistä ja antidopingtoimintaa tarkastellaan laajemmin luvussa 10.

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö oli budjetoinut huippu-urheiluun 13 615 000 euroa. Todellisuudessa huippu-urheilun kokonaisrahoitus on suurempi, sillä suomalaiseen huippu-urheiluun kohdistuu valtion tukea myös muista kuin budjetissa suoraan kohdennetuista tuista. Huippu-urheilun valtionavustukset jakautuvat usealle eri toimijalle, joista merkittävimmän avustuksen sai Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö. Toimintaa on keskitetty huippu-urheiluyksikköön, joka saa aiemmin Olympia- ja Paralympiakomitean kautta lajiliitoille maksetut valmennuksen kehittämistuet ja nuorten valmennukseen ja joukkuepalloiluprojekteihin osoitetut avustukset.

Taulukossa 51 on esitetty opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät määrärahat ja niiden jakautuminen vuosina 2013–2017. Vuonna 2017 kokonaissumma oli noin 21,1 miljoonaa euroa. Lähes kuuden miljoonan euron nousu edellisvuoteen nähden selittyy suurimmaksi osaksi uuden Olympiakomitean perustamisella, jonka myötä aiemmin Valo ry:lle osoitettu yleisavustus tuli osaksi Olympiakomitean avustusta. Taulukkoa tarkastellessa on tärkeää huomioida, että Olympiakomitean yleisavustuksesta suuri osa menee muuhunkin kuin huippu-urheiluun. Tarkkaa avustuksesta huippu-urheilulle menevää summaa on haastavaa erotella, minkä vuoksi yleisavustus on taulukossa kokonaisuudessaan. Huomattavaa on, että osa taulukossa esitetyistä rahoista on esillä myös muissa kappaleissa, kuten Olympiakomitean ja Paralympiakomitean yleisavustukset kansalaistoimintaa käsittelevässä kappaleessa 6.

Kuviossa 16 on esitetty huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017. Kuvioista on nähtävissä, että huippu-urheilun määrärahoissa on tapahtunut merkittävää kasvua viimeisen kymmenen vuoden aikana. Ennen vuotta 2012 myönnettyjä huippu-urheilun valtionavustuksia voi tarkastella tarkemmin esimerkiksi aiempien vuosien tilastokirjoista.

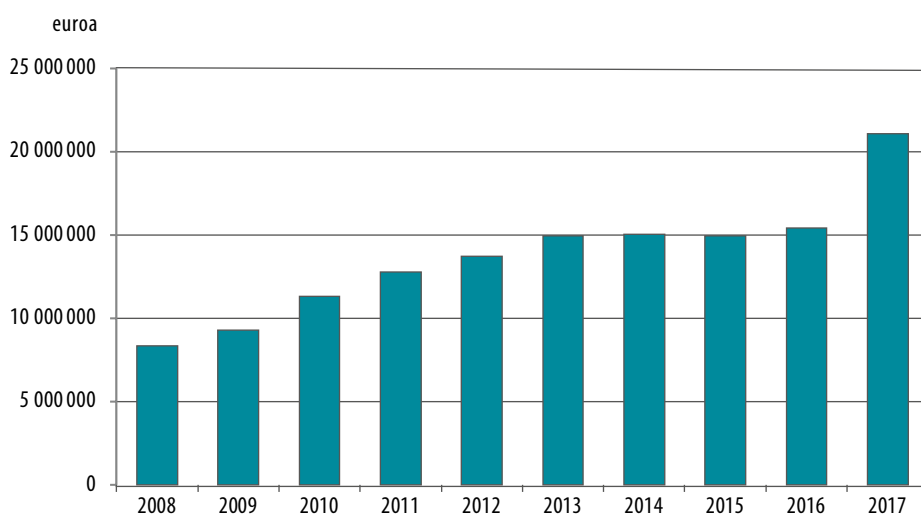
Taulukko 51. Opetus- ja kulttuuriministeriön huippu-urheilun tukemiseen myöntämät valtionavustukset vuosina 2013–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Olympia-komitea	Olympiakomitean Huippu-urheiluyksikkö	Paralympia-komitea	Urheilijoiden ja valmentajien apurahat *	Urheilu-akatemit	URA-säätiö
2013	1 100 000	6 860 000	270 000	1 700 000	800 000	135 000
2014	1 100 000	6 860 000	270 000	1 700 000	850 000	135 000
2015	1 300 000	6 860 000	300 000	1 700 000	850 000	135 000
2016	1 300 000	6 860 000	300 000	1 675 000	950 000	135 000
2017	5 390 000	7 200 000	338 000	2 200 000	1 900 000	300 000
Vuosi	Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU	Arvokisat ja kisojen tappiontakeut	Muut/valmentajien apurahat**	Yhteensä	Yhteensä, indeksi-korjattu	
2013	1 550 000	1 700 000	620 000	14 735 000	14 687 391	
2014	1 615 000	1 700 000	787 000	15 017 000	14 777 494	
2015	1 615 000	1 700 000	515 000	14 975 000	14 700 994	
2016	1 615 000	1 700 000	899 500	15 434 500	15 164 150	
2017	1 715 000	1 900 000	153 250	21 096 250	21 096 250	

Lähde: SALAMA.

*Vuodesta 2016 eteenpäin sisältää vain urheilijoiden apurahat

**2017 vain henk.koht. valmentajien tuet; ohjaaja- ja valmennuskoulutuksen määrärahat osaksi huippu-urheiluyksikköä (370 000 e)



Kuvio 16. Huippu-urheilun valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017, indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Lähde: SALAMA

Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) määräraha nousi 100 000 eurolla vuonna 2017 edellisvuoteen verrattuna. Avustussumma oli 1 715 000 euroa. Ministeriön tuki huippu-urheilututkimukselle koostuu suurelta osin Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen (KIHU) yleisavustuksista. KIHU:n toimenkuvaan kuuluvat keskeisesti kilpa- ja huippu-urheilua tukevan monitieteisen tutkimuksen tekeminen sekä soveltavan palvelutoiminnan harjoittaminen. Jatkossakin huippu-urheilun kehittämistoiminnan tulee pohjautua tieteellisesti päteväksi todistetuille menetelmille.

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi urheiluakatemiatoiminnan kehittämiseksi 1 900 000 euron määrärahan. Avustus on tarkoitettu urheiluakatemioiden valtakunnalliseen koordinointiin ja kehittämiseen. Urheiluakatemit ovat alueellisia yhteistyöverkostoja, joiden perustehtävänä on mahdollistaa huippu-urheilu-uran ja opintojen yhteensovittaminen. Urheiluakatemioiden kautta tuetaan valmentautumisen, opiskelun ja muun elämän integrointia sekä edistetään laadukkaaseen valmentautumiseen ja urheilijan elämään liittyvien tukipalvelujen saatavuutta. Vuonna 2017 Suomessa toimi 20 urheiluakatemiaa, jotka olivat mukana Suomen Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön urheiluakatemiohjelmassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt vuosittain valtionavustusta Urheilijoiden ammattienedistämissätiölle (URA). Vuonna 2017 säätiö sai avustusta 300 000 euroa. Urheilijoiden ammatinedistämissätiö tukee sekä aktiivisesti valmentautuvien että uransa jo päättäneiden urheilijoiden koulutusta apurahoin.

Taulukon kohdassa ”urheilijoiden ja valmentajien apurahat” on huomioitava, että vuodesta 2016 eteenpäin se sisältää vain urheilijoiden saamat apurahat. Taulukon ”muut”-kohtaan sisältyvät vuonna 2017 Suomen Olympiakomitealle kesä- ja talvilajien henkilökohtaisten valmentajien apurahat. Aiemmin ”muut”-kohtaan kuuluneet valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseen myönnetyt määrärahat sen sijaan siirtyivät vuonna 2017 huippu-urheiluyksikön avustuksen yhteyteen.

Ministeriö on myöntänyt lisäksi Pro Urheilu -tunnustuspalkintoja suomalaisille urheilijoille tunnustuksena merkittävästä urheilu-urasta tai huomattavasta urheilusaavutuksesta. Ensimmäiset Pro Urheilu -palkinnot jaettiin vuonna 2000. Vuodesta 2013 Pro Urheilu-tunnustuspalkinto myönnettiin vuosittain olympiavoittajille ottaen huomioon heidän toimeentulomahdollisuutensa. Sitä ei ilman erityistä syytä myönnetä alle 60-vuotiaille. Muutoksella olympiavoittajat halutaan rinnastaa taiteen alan toimijoihin, jotka voivat saada taiteilijaeläkettä. Pro Urheilu -tunnustuspalkinto oli vuoteen 2015 asti 20 000 euroa, kunnes 1.2.2015 astui voimaan uusi urheilijaeläkelaki. Sen puitteissa jatkossa myönnetään kuukausittaista urheilijaeläkettä sosiaalisin perustein kertaluonteisen tunnustuksen sijaan. Eläkkeeseen ovat oikeutettuja muutkin ansioituneet urheilijat, kuin ainoastaan olympiavoittajat. Vuonna 2017 täysimääräistä urheilijaeläkettä (1332,20 euroa kuukaudessa), ei

myönnetty yhdellekään urheilijalle. Osaeläke, joka on puolet täysimääräisestä eläkkeestä (666,10 euroa kuukaudessa), sen sijaan myönnettiin kuudelle urheilijalle. Urheilijaeläkkeet eivät näy taulukossa.

9.1 Urheilijoiden apurahat

Opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa urheilijoille vuosittain valmennus- ja harjoitteluapurahoja, joilla pyritään turvaamaan urheilijan mahdollisuus täysipainoiseen harjoitteluun. Apurahat on tarkoitettu urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen ja joilla arvioidaan olevan menestymismahdollisuuksia tulevaisuuden kansainvälisissä arvokilpailuissa. Vuonna 2017 urheilijoiden harjoitteluapurahoja myönnettiin yhteensä 2,2 miljoonaa euroa. Urheilija-apurahojen ohella ministeriö myöntää avustuksia Olympiakomitealle urheilija-apurahan saaneiden urheilijoiden henkilökohtaisten valmentajien tukemiseen. Vuonna 2017 tähän tarkoitukseen myönnettiin 153 250 euroa.

Suuret 20 000 euron urheilija-apurahat on tarkoitettu kansainvälisellä huipulla oleville yksilöurheilijoille. Arvioinnin perustana on se, että urheilijat ovat olleet viimeisimmissä olympialaisissa tai paralympialaisissa lajiensa finaaleissa ja ei-olympialajeissa MM-kisoissa mitaleilla.

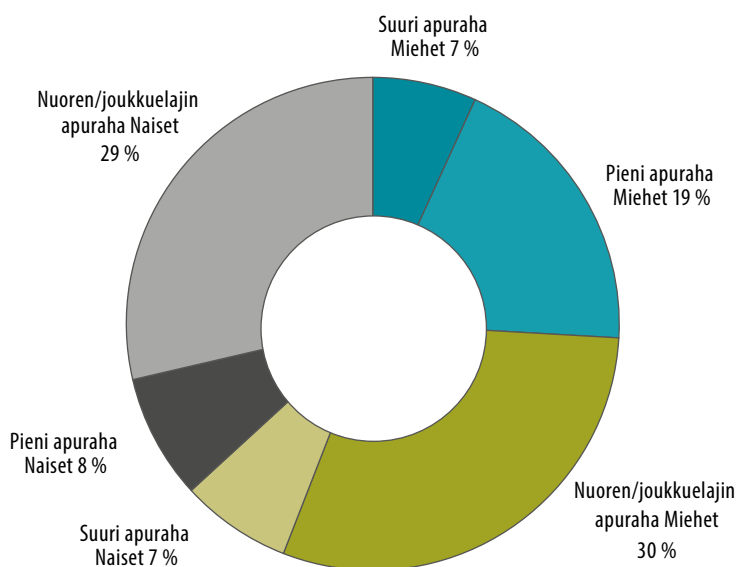
Pienet 10 000 euron apurahat suunnattiin erityisesti lahjakkaille yksilölajien nuorille urheilijoille, jotka ovat jo menestyneet kansainvälisissä arvokilpailuissa ja jotka arvioidaan tulevaisuuden mitaliehdokkaiksi. Apuraha voidaan myöntää myös erityisen lahjakkaille nuorille urheilijoille, vaikka heillä ei vielä olisikaan menestystä aikuisten kansainvälisissä arvokilpailuissa.

Vuodesta 2014 lähtien on jaettu nuorten urheilijoiden apurahaa, joka on suuruudeltaan 5 000 euroa. Apuraha on tarkoitettu sellaisille nuorille urheilijoille, jotka myös muiden kuin yllä mainittujen kansainvälisten näyttöjen sekä urheilu-uran kehityksen perusteella arvioidaan tulevaisuuden arvokilpailumenestyjiksi. Vuodesta 2016 lähtien uutena apurahan saajien ryhmänä ovat joukkuelajien urheilijat, joiden avustuksen suuruus voi olla 5 000 tai 10 000 euroa.

Apurahoja harkittaessa on tavoitteena ollut myös nykyistä pitkäjänteisempi tukijärjestelmä urheilijoille. Lisäksi harkinnassa on kiinnitetty huomiota urheilijan valmentautumisen kokonaisuuteen. Arviointi tapahtuu lajikohtaisesti ottaen huomioon lajin erityispiirteet. Apurahoja myönnettäessä otetaan huomioon sekä naisten että miesten menestymismahdollisuudet lajeittain, tavoitteena sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen huippu-urheilussa. Apurahoja myönnettäessä on käytetty myös tarveharkintaa niiden

urheilijoiden osalta, joiden kilpailu- tai muut verotettavat tulot ovat erityisen korkeita. Vuonna 2017 apuraha myönnettiin kaikkiaan 220 urheilijalle, kun vuonna 2016 tukea sai 167 urheilijaa.

Kuviossa 17 on esitetty urheilija-apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2017. Suuria 20 000 euron apurahoja myönnettiin yhteensä 31 kappaletta, joista 16 naisurheilijoille ja 15 miesurheilijoille. Pieniä 10 000 euron apurahoja vuonna 2017 myönnettiin 60 kappaletta, joista 18 naisurheilijoille ja 42 miesurheilijoille. Nuorten ja joukkueurheilulajien apurahoja jaettiin yhteensä 129 kappaletta, joista 63 naisurheilijoille ja 66 miesurheilijoille. Kaikista apurahan saaneista urheilijoista naisia oli 44 prosenttia ja miehiä 56 prosenttia.



Kuvio 17. Urheilijoiden apurahojen jakautuminen sukupuolittain vuonna 2017

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>. Suomen Olympiakomitea. Saatavilla <https://www.olympiakomitea.fi/> Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla <https://www.paralympia.fi/> Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/> Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Saatavilla <https://www.kihu.fi/>

10 Liikunnan ja urheilun eettinen toiminta

Opetus- ja kulttuuriministeriö edistää liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa liikunnassa kaikessa toiminnassaan, kuten esimerkiksi liikuntaa edistävien järjestöjen valtionapukelpoisuutta ja valtionavustuksen määrää harkittaessa. Valtion liikuntapolitiikkaa ohjaavan liikuntalain (390/2015) yhtenä tavoitteena on edistää liikunnan ja huippu-urheilun rehellisyyttä ja eettisiä periaatteita. Lain 10 § mukaan valtionapukelpoiseksi järjestöksi voidaan hyväksyä sellainen rekisteröity yhdistys, jonka tarkoituksena on liikunnan edistäminen ja joka toimii 2 §:ssä säädetyn tavoitteen mukaisesti. Valtionavustuksen määrää harkittaessa otetaan huomioon, kuinka liikuntaa edistävä järjestö toteuttaa muun muassa liikunnan ja urheilun eettisiä periaatteita ja edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lain tavoitteiden toteuttamisessa läpileikkaavina lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, monikulttuurisuus, terveet elämäntavat ja kestävä kehitys.

Liikunnan ja urheilun yksi tärkeimmistä ja näkyvimmistä eettisistä osa-alueista on dopingvalvonta. Urheilun dopingvalvonta perustuu Suomessa lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan sekä urheilun itsesääntelyn yhdistelmään. Dopingvalvonnan tarkoituksena on estää urheilijoiden terveydelle vaarallisten sekä suorituskykyä parantavien aineiden tai menetelmien käyttö. Antidopingtyön tehokkuuden perustana on eri tahojen välinen yhteistyö. Lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan toimet keskittyvät ehkäisemään dopingaineiden saatavuutta ja levittämistä sekä ohjaamaan urheilujärjestöjä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa antidopingtoiminnan edistämisestä ja tukemisesta Suomessa sekä hallitusten välisestä antidopingyhteistyöstä. Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan vastaa lääkelakiin liittyvästä säädöstyöstä ja oikeusministeriö rikoslain kehittämisestä. Urheilun itsesääntelytoimet kohdistuvat pääasiassa dopingaineiden ja -menetelmien käytön estämiseen.

Vuonna 2016 perustettiin Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry, joka vastaa antidopingyleissopimusten sekä urheilun osalta kilpailumanipulaatioyleissopimuksen ja katso-moturvallisuusyleissopimuksen toimeenpanosta Suomessa. Tätä ennen dopingvalvon-nasta vastasi Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry, joka toimii nykyään SUEK ry:n apu-toiminimenä. SUEK:n toiminta ja säännöstö pohjautuvat Maailman antidopingsäännöstöön, jonka kanssa Suomen antidopingsäännöstö on yhdenmukainen. Valvonnan lisäksi SUEK:n toiminta-alueita ovat koulutus, kansainvälinen toiminta, alan tutkimustyön edistäminen,

viestintä- ja julkaisutoiminnan edistäminen sekä toiminnassa tarvittavien sopimusten tekeminen ja niiden valvonta ja toteuttaminen.

Liikunnan ja urheilun eettisen toiminnan parissa toimii myös eettisten asioiden neuvottelukunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö asetti vuosiksi 2015–2018. Neuvottelukunta toimii eri hallinnonalojen ja urheilun toimijoiden välisenä koordinaatio- ja yhteistyöelimenä. Sen tavoitteena on edistää urheilun eettisyyttä ja siihen liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa. Sen tehtävänä on toimia urheiluliikkeen ja julkisen vallan yhteistoiminnan seuraajana ja kehittäjänä urheilun eettisissä kysymyksissä, seurata kansainvälistä yhteistyötä urheilun eettisten ongelmien ratkaisemiseksi, tehdä ehdotuksia urheilun eettisistä kysymyksistä, toimia kansallisena yhteistyö- ja koordinaatioelimenä urheilujärjestöjen, julkisen vallan ja rahapelisektorin kesken urheilukilpailujen manipuloinnin estämistä koskevissa kysymyksissä ja toimia urheilukilpailujen manipuloinnin vastaisen yleissopimuksen mukaisena kansallisena toimintaryhmänä.

Lajiliitoilla on vastuu kunkin lajin antidopingtyöstä ja eettisestä toiminnasta. Antidopingsäännösten noudattaminen on yksi järjestöjen valtionapuperuste. Urheilijat ovat velvollisia noudattamaan SUEK:n vahvistamaa antidopingsäännöstöä, lajiliiton ja kansainvälisen lajiliiton antidopingsäännöstöjä sekä olympiakisoissa Kansainvälisen Olympiakomitean antidopingsäännöstöjä.

Suomi osallistuu urheilun eettisyyttä koskevaan kansainväliseen toimintaan aktiivisesti. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat YK:n kasvatusta, tiede ja kulttuurijärjestö UNESCO sekä Euroopan neuvosto. Suomi osallistuu myös Euroopan unionissa ja Pohjoismaissa tehtävään eettiseen yhteistyöhön, Maailman antidopingtoimiston (WADA) kautta tehtävään yhteistyöhön ja kehittyneiden antidopingmaiden International Antidoping Arrangement -yhteistyöhön (IADA).

10.1 Valtionavustukset eettiseen toimintaan

Taulukossa 52 ja kuviossa 18 on esitetty eettiseen ja antidopingtoimintaan myönnettyjen valtionavustusten kehitys vuosina 2008–2017. SUEK ry:lle (entiselle ADT ry:lle) myönnetty vuosittainen toiminta-avustus on kasvanut kaksinkertaiseksi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2008 indeksikorjattu toiminta-avustus oli noin 1,7 miljoonaa euroa, kun se vuonna 2017 oli jo 3,5 miljoonaa euroa. Lukuja tarkasteltaessa on otettava huomioon SUEK:n perustamisesta aiheutuneet muutokset avustusten käyttötarkoituksessa. Vuoteen 2015 asti avustukset osoitettiin kokonaisuudessaan antidopingtoiminnalle. SUEK:n toimialan kattaessa muutkin liikunnan ja urheilun eettisen toiminnan osa-alueet, kohdentuvat myös avustukset laajemmin.

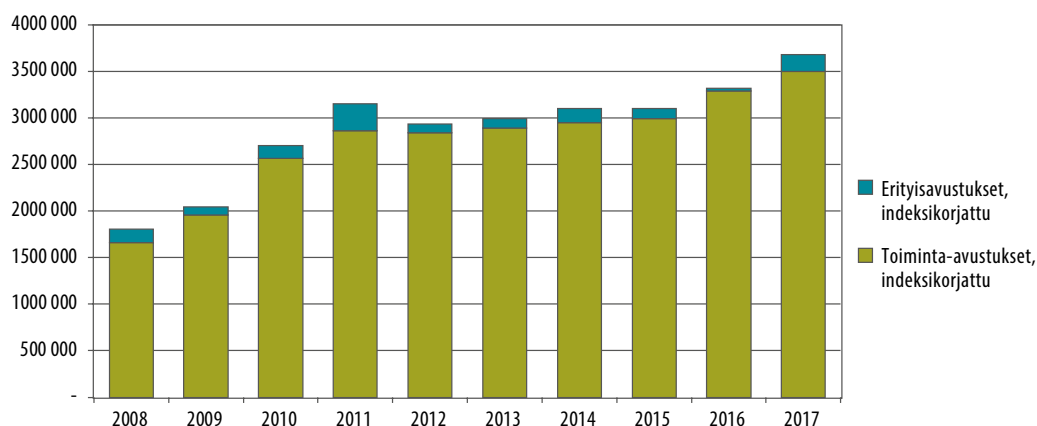
Toiminta-avustuksensa lisäksi SUEK on vuosittain saanut erityisavustuksia esimerkiksi testauslaitteiden hankintoihin, tiedotustyöhön ja erilaisiin projekteihin. Vuonna 2017 SUEK:lle osoitettiin 181 000 euron erityisavustus ISMR-laboratoriolaitetta varten.

Myös muille järjestöille voidaan osoittaa erityisavustuksia erilaisiin eettistä toimintaa edistäviin hankkeisiin. Vuonna 2017 tällainen avustus myönnettiin Suomen Olympiakomitealle, joka sai 50 000 euroa Ekokompassi tapahtuma -hankkeelle. Hanke sai avustusta myös vuosina 2015 ja 2016. Tämä avustus ei näy tämän kappaleen taulukoissa, mutta on huomioitu kappaleen 6 taulukoissa Olympiakomitean erityisavustusten kohdassa. Ekokompassi tapahtuma on kymmeneen kriteeriin ja jatkuvaan kehitykseen perustuva ympäristöjärjestelmä ja -sertifikaatti, joka myönnetään auditoinnin läpäiseville tapahtumille ja tapahtumapaikoille. Hankkeen tavoitteena oli luoda Ekokompassi tapahtuma -järjestelmästä valtakunnallisesti käytettävä työkalu rakentamalla ympäristöjärjestelmä merkittäville suomalaisille yleisötapahtumille ja tapahtumapaikoille.

Taulukko 52. Liikunnan ja urheilun eettiseen toimintaan myönnetyt määrärahat vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Vuosi	Toiminta-avustukset	Toiminta-avustukset, indeksikorjattu	Erityis-avustukset	Erityis-avustukset, indeksikorjattu	Yhteensä	Yhteensä, indeksikorjattu
2008	1 500 000	1 658 602	134 000	148 168	1 634 000	1 806 771
2009	1 800 000	1 958 730	80 000	87 055	1 880 000	2 045 785
2010	2 400 000	2 568 604	125 000	133 781	2 525 000	2 702 385
2011	2 750 000	2 861 298	278 000	289 251	3 028 000	3 150 550
2012	2 800 000	2 840 890	90 000	91 314	2 890 000	2 930 204
2013	2 900 000	2 890 630	100 000	99 677	3 000 000	2 990 307
2014	3 000 000	2 952 153	155 000	152 528	3 155 000	3 104 681
2015	3 050 000	2 994 193	110 000	107 987	3 160 000	3 102 180
2016	3 350 000	3 291 322	29 500	28 983	3 379 500	3 320 305
2017	3 500 000	3 500 000	181 000	181 000	3 681 000	3 681 000

Lähde: SALAMA



Kuvio 18. Antidopingtoimintaan myönnettyjen määrärahojen kehitys vuosina 2008–2017 (€), indeksikorjattu JMHI 2005=100.

Dopingvalvonta on prosessi, johon sisältyvät testauksen suunnittelu, näytteenotto ja näytteiden käsittely, laboratorioanalyysi, tulosten käsittely, dopingrikkomuksen käsittely ja seuraamusten määrääminen sekä mahdollinen muutoksenhaku. SUEK, WADA ja kansainväliset lajiliitot tekivät vuonna 2017 dopingtestejä Suomessa ja ulkomailla yhteensä 3370 kappaletta, joka oli vajaat 300 testiä enemmän kuin edellisvuonna. Testeistä 2 716 oli SUEK:n kansallisen testausohjelman testejä, kaksi kansallisen lajiliiton pyynnöstä tehtyä dopingtestiä ja 652 kansainvälisen lajiliiton tai WADAn tilaamaa testiä. Lisäksi SUEK otti 293 verinäytettä osana kansallista Urheilijan biologista passia. Taulukossa 53 esitetään vuoden 2017 SUEK ry:n, kansallisten lajiliittojen, kansainvälisten lajiliittojen ja WADAn tekemät dopingtestien määrät. Taulukossa 54 esitetään SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit vuonna 2017 lajeittain jaoteltuna.

SUEK:n testimäärät ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvaneet noin 71 prosentilla ja ministeriön myöntämä avustus noin 90 prosentilla. Dopingrikkomusten määrä on vaihdellut viimeisen kymmenen vuoden aikana viiden ja kolmentoista välillä. Vuonna 2017 SUEK:n kansallisessa dopingtestausohjelmassa dopingrikkomuksia havaittiin yhdeksän kappaletta. Kuviossa 19 esitetään Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön avustuksen kehittyminen vuosina 2008–2017.

Taulukko 53. SUEK ry:n, lajiliittojen ja WADAn dopingtestit vuonna 2017.

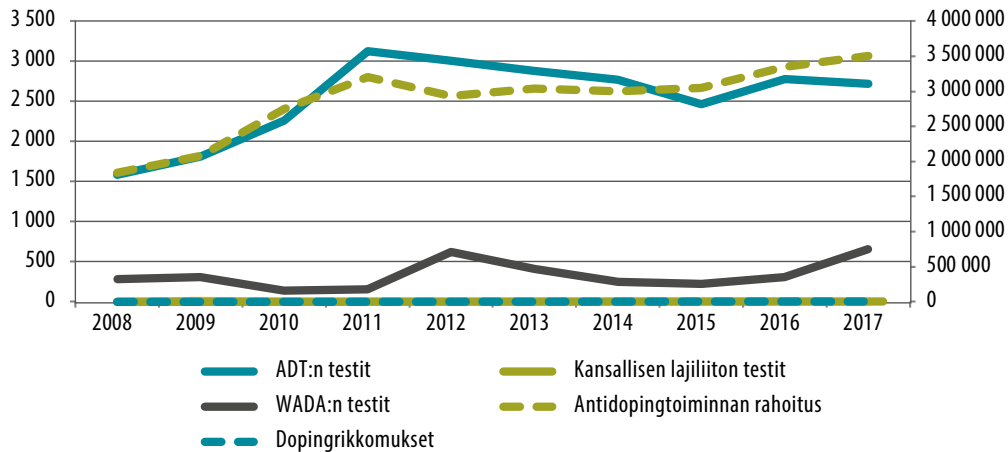
	SUEK/ADT	Kansallinen la- jiliitto	Kv. lajiliitto/ WADA	Testejä yhteensä
Kilpailun ulkopuoliset	1 511	0	170	1 681
Kilpailutestit	1 205	2	482	1 689
Testejä yhteensä	2 716	2	652	3 370

Lähde: SUEK ry

Taulukko 54. SUEK ry:n kansallisen testausohjelman puitteissa tekemät virtsa- ja veritestit lajeittain vuonna 2017.

Laji	Testimäärä
Alppihiihto	23
Amerikkalainen jalkapallo	108
Ampumahiihto	55
Fitness	71
Jalkapallo	157
Jääkiekko	208
Koripallo	96
Käsipallo	92
Lentopallo	98
Maantiepyöräily	33
Maastohiihto	167
Nyrkkeily	31
Paini	65
Painonnosto	71
Pesäpallo	25
Pikaluistelu	54
Ratamelonta	33
Salibandy	101
Soutu	28
Suunnistus	40
Telinevoimistelu	29
Triathlon	43
Uinti	60
Vammaisurheilu	33
Vapaaottelu	22
Voimalajit	32
Voimanosto	156
Voimapunnerrus	38
Yhdistetty	36
Yleisurheilu	247
Yhteensä	2 252
Muut joukkuelajit	106
Muut yksilölajit	358
Kaikki yhteensä	2 716

Lähde: SUEK ry



Kuvio 19. Suomessa tehtyjen dopingtestien ja ministeriön antidopingtoiminnan avustusten kehitys vuosina 2008–2017. Indeksikorjattu JMHI 2005=100.

10.2 Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping

Opetusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö perustivat vuonna 2009 yhteisrahoitteisen, lääketieteelliseen ja päihdevalistukselliseen osaamiseen perustuvan terveysneuvontapalvelun Dopinglinkin, jota toteuttaa A-klinikkasäätiö. Dopinglinkki-palvelulla pyritään ehkäisemään dopingaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveyshaittoja jakamalla puolueetonta ja tieteellisesti tutkittua tietoa dopingaineista muun muassa verkkosivuston tietosisällön, neuvontapalvelun ja koulutusten avulla. Palvelun käyttö on kasvanut vuosi vuodelta.

Järjestäytyneen urheilun ulkopuolinen doping on noussut keskusteluun myös kansainvälisen antidopingyhteistyön piirissä. Dopingtutkimuksen tukeminen, tutkimustiedosta ammentaminen sekä säännöllinen keskustelu muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa ovat ministeriön toimia dopingin vastaisessa taistelussa.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitteilyjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>. Suomen urheilun eettinen keskus SUEK Ry. Saatavilla: <https://www.suek.fi>. Dopinglinkki -verkkopalvelu. www.dopinglinkki.fi. A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013. Ekokompassi tapahtuma –hanke 2015-2017. Saatavilla: <https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi/ekokompassi-tapahtuma-hanke-2015-2017/>.

11 Liikunnallinen elämäntapa

Liikuntapolitiikan keskeinen tavoite on väestön toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla. Aiempina vuosina aikuisten terveyttä edistävän liikunnan ja lasten ja nuorten liikunnan kehittämisavustuksille on ollut omat valtionavustushakunsa. Vuodesta 2015 alkaen nämä yhdistettiin yhdeksi yhteiseksi liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustusten hauksi. Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustuksia voi hakea valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin liikuntahankkeisiin koko elämänsäajan, kaikissa ikäryhmissä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää liikunnallisen elämäntavan avustuksia liikuntalain (390/2015) 14 § nojalla.

Valtakunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin voi hakea avustusta opetus- ja kulttuuriministeriöstä, ja paikallisiin kuntien hankkeisiin aluehallintovirastoista (AVI). Paikallisiin järjestöjen ja yhteisöjen hankkeisiin myönnetään avustuksia Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelman, ja liikuntaseurojen toteuttamiin lasten ja nuorten hankkeisiin opetus- ja kulttuuriministeriön seuratoiminnan kehittämistuen kautta.

Liikunnallisen elämäntavan kehittämisavustusten tarkoituksena on lisätä suomalaisen väestön liikuntaa liikuntasuosittelun mukaisesti ja liikunnallisen elämäntavan omaksumista osaksi arkea. Hanke voi kohdistua yksittäisiin kohderyhmiin tai vaihtoehtoisesti yhdistää eri ikä- ja kohderyhmiä. Keskeisinä periaatteina ovat poikkisektoriaalinen, -hallinnollinen ja -ammattillinen yhteistyö sekä liikunnan läpäisyperiaate suomalaisessa yhteiskunnassa. Eri-tyisesti painotetaan useiden toimijoiden yhteishankkeita.

Taulukko 55 esittää nykyiset, vuodesta 2015 lähtien liikunnallinen elämäntapa -momenttiin kuuluvat osa-alueet ja avustusten jakautumisen kullekin kokonaisuudelle. Vuonna 2017 liikunnallisen elämäntavan edistämiseen myönnettiin yhteensä 8,8 miljoonaa euroa. Tästä summasta suurin osa kohdistui liikunnallisen elämäntavan hankkeille, niiden saadessa yhteensä 3,8 miljoonaa euroa. Kunnossa kaiken ikää -ohjelmaan kohdistui 2,3 miljoonaa euroa ja Liikkuva koulu -ohjelmaan 2,28 miljoonaa euroa. Viimeisen 10 vuoden aikana liikunnalliseen elämäntapaan kohdennetut määrärahat ovat noin nelinkertaistuneet.

Taulukko 55. Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmiin sekä liikunnallisen elämäntavan kehittämishankkeille myönnetty määrärahat vuosina 2015–2017.

Hanke	2015	2016	2017
	Myönnetty	Myönnetty	Myönnetty
Liikkuva koulu	1 770 600	2 670 000	2 280 000
Liikunnallinen elämäntapa	3 800 000	3 800 000	3 800 000
Kunnossa Kaiken Ikää	2 300 000	2 300 000	2 300 000
Yhteensä	7 870 600	8 770 000	8 380 000

Lähde: SALAMA.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö julkaisivat syksyllä 2013 "Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020." Linjauksissa terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan kehittämiseksi valittiin neljä painopistealuetta:

1. Arjen istumisen vähentäminen elämäntavassa
2. Liikunnan lisääminen elämäntavassa
3. Liikunnan nostaminen keskeiseksi osaksi terveyden edistämistä sekä sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta
4. Liikunnan aseman vahvistaminen suomalaisessa yhteiskunnassa

Muutosta liikkeellä -linjaukset kohdistuvat kaikkiin ikäryhmiin. Keskeisiä ohjelman toteuttajia ovat muun muassa järjestöt ja valtakunnalliset liikunnan edistämishankkeet: Ilo kasvaa liikkuen (alle kouluikäiset), Liikkuva koulu (kouluikäiset) ja Kunnossa Kaiken Ikää (työikäiset) -ohjelmat sekä Voimaa vanhuuteen ja Liikkeellä voimaa vuosiin -ohjelmat (ikäntyneet).

Liikkuva koulu -ohjelma on yksi hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeista. Hallitusohjelman tavoitteena on, että jokainen peruskoululainen liikkuu tunnin päivässä. Liikkuva koulu -ohjelmaa rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö ja se toteutetaan laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä Opetushallituksen, eri ministeriöiden, aluehallintoviranomaisten ja järjestöjen kesken. Ohjelman käytännön toteutuksesta ja koordinoinnista vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Liikkuvan koulun tavoitteena on aktiivisempi ja viihtyisämpi koulupäivä kaikissa peruskouluissa. Jokainen koulu toteuttaa liikkuvampaa koulupäivää omalla tavallaan. Toiminnassa on keskeistä oppilaiden osallisuus, oppiminen sekä liikkeen lisääminen ja istumisen vähentäminen. Tavoitteena on laaja-alainen toimintakulttuurin muutos koko kouluyhteisössä.

Ohjelma käynnistyi pilottihankevaiheella (2010–2012), jonka päättyessä liikkuvia kouluja oli yhteensä 45 kappaletta. Ohjelma on laajentunut voimakkaasti ja syksyllä 2018

ohjelmassa oli mukana 89 prosenttia Suomen peruskouluista, 91 prosenttia Suomen kunnista ja 92 prosenttia oppilaista. Vuonna 2017 ohjelmaa laajennettiin toisen asteen oppilaitoksiin. Vuosina 2017–2019 toteutettiin onnistuneesti 49 pilottihanketta, joissa oli mukana yhteensä 127 lukiota ja ammatillista oppilaitosta sekä 95 000 opiskelijaa.

Vuodesta 1995 lähtien käynnissä ollut Kunnossa kaiken ikää (KKI) -ohjelma on valtakunnallinen opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama toimintaohjelma, jossa mukana ovat liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, Metsähallitus sekä vuodesta 2015 alkaen työ- ja elinkeinoministeriö. Ohjelman toteuttamisesta vastaa Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES, mutta paikallisella tasolla toimintaa toteuttavat muun muassa kuntien liikunta- ja terveystoimet, työnantajat, työterveyshuolto, liikuntaseurat sekä muut järjestöt.

KKI-ohjelman tavoitteena on arkisen liikkumisen, liikunnan harrastamisen ja terveellisten ruokailutottumusten sekä arkiliikkumista suosivan ympäristön avulla lisätä työikäisten ja juuri eläkkeelle siirtyneiden terveyttä ja hyvinvointia. KKI-ohjelma tukee näitä tavoitteita muun muassa jakamalla taloudellista tukea liikunnan paikallishankkeille, järjestämällä tapahtumia, koulutuksia ja kampanjoita sekä julkaisemalla materiaaleja. Ohjelma toimii aktiivisesti laajassa verkostossa, joka tukee työyhteisöjen hyvinvointiohjelmien kehittämistä niin, että niissä huomioidaan terveelliset elämäntavat, kuten riittävä liikunta ja oikeat ravitsemustottumukset. KKI-ohjelma jakaa taloudellista tukea hanke-, kehittämishanke- ja koulutustukien muodossa. Uudistetun hakukäytännön myötä kunnat ovat vuodesta 2014 alkaen hakeneet hanketukea KKI-ohjelman sijaan aluehallintovirastoista.

Vuonna 2017 suurin liikunnallisen elämäntavan valtakunnallisille ja alueellisille kehittämishankkeille myönnetty avustussumma oli 150 000 euroa, joka myönnettiin UKK-instituutille ”Vaikuttavaa liikuntaneuvontaa hallintorajat ylittäen”-hankkeelle. Muut avustussummat olivat 6 000 eurosta 90 000 euroon. UKK-instituutille myönnettiin myös 90 000 euron avustus liikuntaneuvonnan verkkokoulutuksen kehittämishankkeelle. Kolmanneksi suurin, 78 000 euron avustus, myönnettiin UKK-instituutin ja Tampereen urheilulääkäriaseman yhteishankkeelle ”TEKO – terve koululainen”. Lisäksi 70 000 euron avustuksia myönnettiin kahdelle eri Ikäinstituutin hankkeelle: ”Voimaa vanhuuteen – hyvien terveysliikunnan toimintatapojen juurrutus” ja ”Ikäihmisten liikunnan kansallisen toimenpideohjelman koordinointi: Liikunta tutuksi ja tavaksi – eläkevuodet edessä”. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES:lle myönnettiin 1,6 miljoonaa euroa Liikkuva koulu -ohjelman toimeenpanoon ja koordinointiin.

Lähteitä

SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä.

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma.

Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.

Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>.

Liikkuva koulu –ohjelman nykytilan arviointi. Saatavilla: <https://liikkuvakoulu.fi/nykytila>.

Liikkuva koulu –ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti.

Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.

Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10

12 Liikunnan yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo koskettavat kaikkia yhteiskunnan osa-alueita, myös liikuntaa ja urheilua. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanaarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Yhdenvertaisuuden periaate on kirjattu Suomen perustuslakiin (731/1999) ja syrjinnän kiellosta on säädetty tarkemmin muun muassa yhdenvertaisuuslailla (1325/2014) ja lailla naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986). Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee liikuntajärjestöjen erilaisia yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita. Yhdenvertaisuuden tukemiseen on varattu liikuntabudjetista oma määrärahasa.

Vuonna 2017 liikunnan yhdenvertaisuutta edistäviä hankkeita tuettiin yhteensä noin 1,7 miljoonalla eurolla. Avustuksista suurin osa, hieman yli 1,2 miljoonaa euroa, osoitettiin maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan, jota on tuettu valtion liikuntabudjetissa vuodesta 2011 alkaen. Näitä avustuksia käsitellään tarkemmin omassa alaluvussaan. Muiden avustettavien yhdenvertaisuushankkeiden määrä ja avustusten kokonaissumma kasvoivat selvästi edellisvuodesta. Vuonna 2016 muita avustettavia hankkeita oli kaksi, avustussumman ollen yhteensä 27 000 euroa. Vuonna 2017 muita hankkeita oli yhdeksän ja avustuksia myönnettiin yhteensä 477 000 euroa.

Suurin avustus, 105 000 euroa, myönnettiin Suomen Monikulttuuriselle Liikuntaliitolle Punainen kortti rasismille -hankkeeseen. Yhteensä viiden hankkeen avustussummat olivat 50 000 ja 100 000 euron väliltä. Näiden joukossa olivat muun muassa Suomen Jääkiekkoliiton epäasiallisen käyttäytymisen ennaltaehkäisyä varten suunnitellun raportointijärjestelmän luominen, lanseeraus, viestintä ja ylläpito -hanke, Suomen Olympiakomitean Johtaa kuin nainen -hanke ja Jyväskylän yliopiston hanke ”vammainen ja pitkäaikais-sairaiden koululaisten osallistuminen toimintakykyä ja liikuntakäyttämistä mittaaviin seurantatutkimuksiin”. Pienemmät yhdenvertaisuutta edistävät hankeavustukset olivat 4 000–17 000 euroa.

Liikunnan yhdenvertaisuutta edistävien hankkeiden avustukset osoitetaan hyvin monipuolisesti erilaisille saajille, kuten järjestöille, korkeakouluille ja kunnille. Yhdenvertaisuus on laaja kokonaisuus, joka näkyy myös avustettavien hankkeiden monimuotoisuudessa ja erilaisissa teemoissa. On myös huomioitava, että osa avustuksista esiintyy myös muissa tämän tilastokirjan luvuissa.

12.1 Maahanmuuttajien kotouttava liikunta

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana huomattavasti ja maahanmuuttajien kotoutumisesta on siten tullut merkittävä yhteiskunnallinen kysymys.

Suuri osa maahanmuuttajista on lapsia ja nuoria. Kuten kantaväestön, myös maahanmuuttajataustaisten keskuudessa liikunta on suosittu harrastus. Liikunnan positiiviset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset vaikutukset tukevat kotoutumisprosessia sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Maahanmuuttajataustaisten liikuntatottumukset eroavat tutkimusten mukaan kantasuomalaisten liikkumisesta etenkin maahanmuuttajataustaisten tyttöjen ja naisten liikunta-aktiivisuuden osalta.

Vuonna 2010 laadittu opetus- ja kulttuuriministeriön kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi korostaa maahanmuuttajien osallistumista liikuntatoimintaan yhdenvertaisesti muun väestön kanssa inkluusioperiaatteen mukaisesti. Tällöin maahanmuuttajien liikunnan edistäminen tulee huomioida muuhun liikuntajärjestelmään integroituneena toimintana. Ohjelman tavoitteina ovat yhteisen ja kaikille avoimen liikuntakulttuurin edistäminen, yhdenvertaisuus liikuntapalvelujen saatavuudessa sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. Näitä tavoitteita toteutetaan osana muuta liikuntapolitiikkaa sekä erityistoimenpitein.

Kuntien liikuntapalveluiden tulisi tavoittaa eri-ikäiset maahanmuuttajaryhmät riippumatta kieli- ja kulttuurieroista johtuvista kynnyksistä osallistua toimintaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö on jakanut kunnille kehittämisavustusta maahanmuuttajien kotouttavaan liikuntaan vuodesta 2011 asti. Vuonna 2017 avustusta saivat hakea myös vastaanottokeskustoiminnan järjestäjät. OKM myönsi vuodelle 2016 0,5 miljoonan euron edestä avustuksia, joiden tarkoituksena oli tukea turvapaikanhakijoiden henkistä ja fyysistä hyvinvointia edistävän liikunnallisen toiminnan luomista ja kehittämistä vastaanottokeskuksissa. Vuonna 2017 nämä avustukset sulautettiin liikunnan kotoutumisavustuksiin. Aluehallintovirastot vastaavat kaikista maahanmuuttajien kotouttavan liikunnan avustusten myöntämisestä. Avustuksilla tuetaan toimintaa, jonka päätavoitteena on lisätä maahanmuuttajaväestön

aktiivista osallistumista liikuntatoimintaan. Erityiskohderyhmänä ovat naiset ja tytöt sekä vaikeimmin tavoitettavat maahanmuuttajaryhmät.

Aluehallintovirastojen kautta jaettavaa kehittämisavustusta on myönnetty vuosien 2011–2017 aikana yhteensä noin 7 700 000 euroa. Hankekokonaisuuden seuranta on tehty LIKES-tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi avustusta yhteensä 1,27 miljoonaa euroa. Avustus jakautui yhteensä 43 hankkeelle. Aluehallintovirastoista suurin tuensaaja oli Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jolle myönnettiin 818 730 euron avustus kunnille eteenpäin jaettavaksi.

Taulukossa 56 on esitetty Aluehallintovirastojen kautta jaettavaan Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnettyt avustukset vuosina 2013–2017.

Taulukko 56. Aluehallintovirastojen kautta jaettavaan Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla -kehittämishankkeisiin myönnettyt avustukset vuosina 2013–2017, indeksikorjaamaton.

	2013	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Haettu avustus, €	1 100 000	1 212 700	2 364 420	1 480 000	1 410 345	7 567 465
Myönnetty avustus, €	1 100 000	1 200 000	1 313 000	1 430 000	1 262 430	6 305 430
Hakemukset, kpl	34	32	36	54	48	204
Avustusta saaneet hankkeet, kpl	33	31	35	49	43	191
Uudet hankkeet	11	3	8	22	-	44

Lähde: SALAMA.

Lähteet

Kehittämisavustus kunnille maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Hakemustietoa vuonna 2015 ja 2016 aloittaneista hankkeista. Janne Pyykkönen, Likes-tutkimuskeskus 2016.

Kehittämisohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16.
Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. 609/1986.
Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013.
Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf

Monikulttuuriset liikuntahankkeet. Vuosien 2015–2016 hankeseurannan tuloksia.
Sanna Pasanen & Kaarlo Laine. Likes-tutkimuskeskus 2017.

Suomen perustuslaki. 731/1999. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5B-type%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

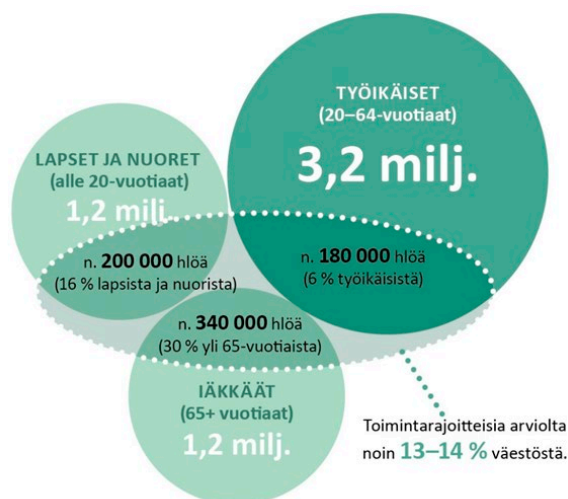
Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka

Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014.
Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325> <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>

13 Soveltava liikunta ja vammaisurheilu

Soveltavalla liikunnalla (erityisliikunta) tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista sekä erityisosaamista. Perinteisesti määritelmällä on tarkoitettu vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja toimintakyvyltään heikentyneiden iäkkäiden liikuntaa. Vammaisurheilulla tarkoitetaan vammaisten henkilöiden urheilua ja liikuntaa.

Vähintään noin 15 prosentilla Suomen väestöstä eli noin 800 000 henkilöllä on toimintakyvyn rajoitteita, kun huomioidaan toimintakyky kaikessa laajuudessaan (fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen ja sosiaalinen). Osalla heistä liikunnan harrastaminen vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Väestön ikääntymisen myötä soveltavan liikunnan palveluiden merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Kuviossa 20 on esitetty toimintarajoitteisten määrä koko Suomen väestöstä vuonna 2016. Määrän voidaan olettaa pysyneen pitkälti samana vuonna 2017.



Kuvio 20. Arvio toimintarajoitteisten määrästä fyysisen ja kognitiivisen toimintakyvyn perusteella vuonna 2016.

Lähde: Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä -selvityksen taustamateriaali

Merkittävimmät soveltavan liikunnan järjestäjät ovat kuntien liikuntapalvelut, järjestöt, sosiaali- ja terveyshuollon palvelut sekä koulut. Vajaassa kolmanneksessa lajiliitoissa (noin kaksikymmentä liittoa) on keskitytty vammaiskilpaurheiluun tai on sovellettu palveluja toimintarajoitteisille henkilöille. Arviolta noin joka kymmenes urheiluseura järjestää toimintaa toimintarajoitteisille henkilöille. Ohjatussa soveltavassa liikunnassa on arvioitu olevan mukana noin 250 000 henkilöä. Omatoiminen liikunta on kuitenkin ohjattua liikuntaa suositumpaa myös toimintarajoitteisilla henkilöillä.

Taulukossa 57 on esitelty opetus- ja kulttuuriministeriön jakamat soveltavaa liikuntaa ja vammaisurheilua edistävät määrärahat. Suoraan soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdennetut määrärahat olivat noin 4,9 miljoonaa euroa vuonna 2017. Tämä oli noin 2,8 prosenttia valtion liikunnan kokonaisbudjetista (179 milj. euroa). Kohdennetut avustukset jakautuivat suurin piirtein tasan vammaisurheilun ja soveltavan liikunnan välillä.

On huomioitava, että soveltavalla liikunnalla ja vammaisurheilulla ei ole valtion liikunta-budjetissa omaa momenttiaan, vaan niiden edistämisen määrärahoja sisältyy useisiin tilijaoittelun kohtiin. Tämän vuoksi tarkkoja avustumääriä on haastavaa esittää ja taulukossa esitetyt luvut ovat saatavilla olevan tiedon pohjalta tehtyjä arvioita. Esimerkiksi seuratu-esta avustettiin soveltavaa liikuntaa sisältäviä hankkeita yhteensä 128 800 eurolla, mutta ei tiedetä, kuinka suuri osuus summasta kohdentui lopulta soveltavalle liikunnalle. Soveltavan liikunnan, ikääntyneiden liikunnan ja vammaisurheilun edistäminen oli mukana myös valtaosassa muita liikunnan vastuualueen jakamia määrärahoja ja avustuksia, joita on käsitelty tämän kirjan muissa luvuissa. Niistä on kuitenkin vaikea arvioida tarkasti, mikä osuus avustuksesta on kohdistunut toimintarajoitteisten liikuntaan ja urheiluun.

Yli puolet kohdennetuista avustuksista, noin 2,8 miljoonaa euroa, oli liikuntajärjestöjen yleisavustuksia (kansanterveys- ja vammaisjärjestöt sekä soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun järjestöt). Näitä avustuksia käsitellään myös tämän kirjan luvussa 6. Olympiakomitean huippu-urheiluyksikön avustuksesta 600 000 euroa on osoitettu vammaishuippu-urheiluun. Muita merkittäviä avustuksia olivat soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun tutkimushankkeiden avustukset (503 000 euroa), hankeavustukset (yhteensä noin 400 000 euroa) ja vammaisurheilijoiden apurahat (220 000 euroa).

Taulukko 57. OKM:n soveltavaan liikuntaan, ikääntyneiden liikuntaan ja vammaisurheiluun kohdentamat määrärahat vuonna 2017.

Hakija	2016	2017
Soveltavan liikunnan järjestöt	2 800 000	2 793 000
Seuratuki*	100 000	128 800
Vammaisurheilun osuus huippu-urheiluyksikön avustuksesta	665 000	600 000
Urheilija-apurahat	210 000	220 000
URA-säätiö	6 000	6 000
Urheilijaeläkkeet	16 000	0
Liikunta elämäntapa -hanketuet	368 000	276 000
Liikunnallinen elämäntapa	83 000	77 958
Liikuntatieteelliset tutkimusprojektit	420 000	503 000
KKI-hanketuet	54 000	46 400
Liikuntapaikkarakentaminen	17 000	31 880
Koulutuskeskukset	20 000	20 000
Suurtapahtumat	160 000	66 000
Kansainvälinen toiminta	30 000	30 000
Yleiset projektit	177 000	142 000
Yhteensä	5 126 000	4 941 038

Lähde: Soveltavan liikunnan kokonaisrahoitus vuosina 2016–2017 -muistiot

Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä, Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2018:2

* arvioita; avustussummasta mennyt osa muuhunkin, kuin soveltavan liikunnan edistämiseen

Kohdennetuista avustuksista suurin osa myönnettiin valtakunnallisille järjestöille ja paikallisyhdistyksille. Vain tutkimus- ja kehittämisavustuksista osa kohdentui kunnille, oppilaitoksille tai muille julkisoikeudellisille yhteisöille. Lisäksi apurahat myönnettiin suoraan vammaisurheilijoille.

Valtion liikuntahallinnon lisäksi kunnat ovat keskeisessä asemassa suomalaisten liikuttamisessa. Kuntien soveltavan liikunnan ja ikääntyneiden liikunnan palvelut sekä erilaiset tukitoimet (kuten avustaja- ja kuljetuspalvelut) ovat keskeisessä asemassa takaamassa yhdenvertaiset liikuntamahdollisuudet kaikille kuntalaisille. Kunnat kohdentavat soveltavaan liikuntaan resursseja yhteensä arviolta noin 8–9,5 miljoonaa euroa. Keskimäärin kunnat käyttävät soveltavaan liikuntaan reilusta eurosta kahteen euroa asukasta kohden. Kuntien asukaslukuun suhteutetut soveltavan liikunnan määrärahat ovat laskeneet vuodesta 2005 lähtien.

Lähteitä

- Ala-Vähälä, Timo: Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 2017. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:3. Liikuntatieteellinen Seura ry. Soveltava liikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>
- Pyykkönen, Teijo & Rikala, Saku (2018): Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:4.
- Rikala, Saku (2018): Valtio soveltavan liikunnan ja vammaisurheilun edistäjänä –selvityksen taustamateriaali. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2018:4.
- Saari, Aija (2015): Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoissa. (Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry). Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2015:1.
- Saari, Aija (2015): Erityisliikunta ja vammaisurheilu seuroissa. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry 29.10.2015.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsittelyjärjestelmä. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry. Terminologiaa. Saatavilla <http://www.vammaisurheilu.fi>.

14 Valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on liikuntalaissa (390/2015) määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, jonka valtioneuvosto asettaa eduskunnan toimikaudeksi. Liikuntaneuvosto käsittelee periaatteellisesti tärkeitä liikuntaan liittyviä kysymyksiä, tekee esityksiä ja aloitteita liikunnan tukemiseksi sekä arvioi valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella.

Uuden liikuntalain (390/2015) myötä liikuntaneuvostolla ei ole laissa nimettyjä jaostoja, vaan jaostot asetetaan ajankohtaiset ja pitkäjänteistä suunnittelua vaativat tarpeet huomioiden. Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa jaostot kuultuaan liikuntaneuvostoa. Toimikaudelle 2015–2019 asetettiin tutkimus- ja arviointi-, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo- sekä ennakkointijaostot. Jaostoissa on puheenjohtaja ja enintään kahdeksan muuta jäsentä. Jaostojen puheenjohtajien tulee olla liikuntaneuvoston jäseniä.

Tutkimus- ja arviointijaosto keskittyy liikuntaneuvoston arviointitehtävän koordinointiin ja liikuntaa koskevan tutkimustiedon hyödyntämiseen liikuntapolitiikan suunnittelussa ja toimenpiteiden arvioinnissa. Ennakkointijaoston tehtävänä on valmistella neuvostolle aloitteita ja esityksiä strategisesti merkittävässä ja laajakantoisissa liikuntapoliittisissa kysymyksissä. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvojaostoa koskevat laajakantaisesti liikuntakulttuurin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymykset, siten että nämä integroituvat vahvasti osaksi yleistä liikuntapoliittista keskustelua.

Vuonna 2017 valtion liikuntaneuvoston toimintaan osoitettiin 480 000 euroa rahapelitoiminnan tuotoista. Toimikaudella 2015–2019 liikuntaneuvostolla ja sen jaostoilla on neljä strategista ydintavoitetta:

- Liikunnan ja urheilun painoarvo yhteiskunnallisessa päätöksenteossa vahvistuu.
- Liikunnan ja urheilun päätöksenteko pohjautuu relevanttiin ja monipuoliseen tietoon.
- Valtionavustusten haku-, ohjaus-, ja jakoprosessit ovat läpinäkyvät ja avustuspolitiikan vaikuttavuus lisääntyy.

- Liikunta- ja urheilukulttuuri on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen.

Vuoden 2017 aikana neuvosto kutsui kokouksiinsa kuultavaksi kolme ministeriä ja antoi lausunnot muun muassa vammaispalvelulaista, kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmasta sekä valtakunnallisesta nuorisotyön ja -politiikan ohjelmasta.

Valtion liikuntaneuvosto julkaisi huippu-urheilun ulkoisen arvioinnin tammikuussa 2017 (toteuttajana toimitusjohtaja Kimmo J. Lipponen). Lisäksi liikuntaneuvosto käynnisti yhdessä valtion nuorisoneuvoston kanssa selvitystyön valtionhallinnon toimenpiteistä lasten ja nuorten harrastustoiminnan edistämiseksi.

Syksyllä 2017 toteutettiin toista kertaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjatut fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaukset. Mittaukset suoritettiin 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille. Move!-mittaustulokset koottiin valtion liikuntaneuvoston hallinnoimaan ja Dimenteq Oy:n ylläpitämään tietojärjestelmään. Syksyllä 2017 järjestelmään syötettiin yhteensä noin 47 000 viidesluokkalaisen ja 47 000 kahdeksaluokkalaisen mittaustulokset.

Vuonna 2017 liikuntaneuvosto antoi lakisäätöiset lausuntonsa liikuntapaikkarakentamiseen, liikuntaa edistäville järjestöille sekä liikuntatieteelliseen toimintaan myönnettävistä valtionavustuksista ja teki esityksiä avustuspolitiikan kehittämiseksi. Neuvosto lausui valtiontalousarviosta vuodelle 2018 ja julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018–2021. Lisäksi liikuntaneuvosto vastasi kumppaneidensa kanssa Kansallisen liikuntafoorumin järjestämisestä Lahdessa.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo huomioitiin neuvoston toiminnassa läpileikkaavasti (arviointi, lausuminen, aloitteet, tietoperustan kehittäminen ja vaikuttaminen).

Liikuntaneuvoston internetsivuilla (www.liikuntaneuvosto.fi) vierailtiin yhteensä 13 102 kertaa ja sivujen katseluita oli 31 511

Lähteitä

- Aaltonen, Kimmo (toim.) (2016). Liikuntalakiopas. Tietosanoma.
 Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>
 Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.
 Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot. Saatavilla:
http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot
 Valtion liikuntaneuvosto. Menestyksen polulla – huippu-urheilun ulkoinen arviointi. Saatavilla:
http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/448/Huippu-urheilun_arviointi_2016_www1.pdf
 Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla:
http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto
 Valtion liikuntaneuvoston päivittyvä työsuunnitelma 2015–2019:
http://liikuntaneuvosto.fi/files/492/Valtion_liikuntaneuvoston_tyosuunnitelma_2015-2019.pdf

LÄHTEET

- Aaltonen, Kimmo (toim.) (2016). Liikuntalakiopas. Tietosanoma.
- Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus ATH. 2015. <http://www.terveytemme.fi/ath/>.
- A-klinikkasäätiön tuloksellisuus ja vaikutusselvitys Raha-automaattiyhdistykselle 2013
- Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
- Asetus raha-arpa- ja veikkauspuolien ylijäämän käyttämisestä 24.9.1982/725.
- Asetus vapaasta sivistystyöstä 6.11.1998/805.
- Avustusesitykset liikuntapaikkojen perustamishankkeisiin vuosina 2004–2013.
- Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Budjettitalouden talousarvio- ja liikekirjanpito. Valtionhallinnon internetraportointi. Valtiokonttori.
- Saatavilla: <http://www.netra.fi>.
- Dopinglinkki -verkkopalvelu. Saatavilla: www.dopinglinkki.fi.
- Ekokompassi tapahtuma -hanke 2015–2017. Saatavilla: <https://ekokompassi.fi/mika-ekokompassi/ekokompassi-tapahtuma-hanke-2015-2017/>.
- Erityisliikunnan jaoston työsuunnitelma vuosille 2011–2015. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/85/erli_tyosuunnitelma.pdf.
- Erityisliikunnan tilanne kunnissa 2013. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:5. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/valtion_liikuntaneuvoston_julkaisusarja/erityisliikunnan_tilanne_kunnissa_2013.620.news.
- European Non-Governmental Sports Organization. Saatavilla: <http://www.engso.eu/>.
- International Floorball Federation. Saatavilla: <http://www.floorball.org/>.
- Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Saatavilla: http://www.slu.fi/materiaalit/julkaisut_ja_oppaat/kansallinen-liikuntatutkimus/.
- Kasva urheilijaksi kokonaisuus. Saatavilla: <https://www.kasvaurheilijaksi.fi/>
- Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. TEM raportteja. 38/2013.
- Saatavilla: http://www.tem.fi/files/37758/TEMrap_38_2013_web_23102013.pdf.
- Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. Opetusministeriön julkaisu 2010:15.
- Helsinki: Opetusministeriö.
- Laki opetus- ja kulttuuritoiminnan rahoituksesta 29.12.2009/1705.
- Laki raha-arpajais- ja vedonlyöntipien tuoton käyttämisestä 23.11.2001/1054.
- Laki vapaasta sivistystyöstä 21.8.1998/632.
- Lehtonen, Kati & Harto Hakonen (2013). Liikunnan harrastaminen ja vapaaehtoistyö urheilu-seuroissa. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2013:6. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/278/kansalais-toiminta_tietopohja.pdf.
- Liikkuva koulu. Saatavilla: <http://www.edu.fi/liikkuvakoulu/>.
- Liikkuva koulu – ohjelman pilottivaiheen 2010–2012 loppuraportti. Saatavilla: http://www.liikkuvakoulu.fi/filebank/15-Liikkuvakoulu_loppuraportti_web.pdf.
- Liikkuva koulu – ohjelman väliraportti 2015–2016. Saatavilla https://liikkuvakoulu.fi/sites/default/files/lk_valiraportti_final_web.pdf.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelman hakujen yhteenvedot vuosilta 2012–2016.
- Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Kunnossa kaiken ikää -ohjelma. Saatavilla: <http://www.kki.likes.fi>.
- Liikunta-asetus 30.04.2015/550.
- Liikuntalaki 18.12.1998/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1998/19981054>.
- Liikuntalaki 10.04.2015/390. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150390>.
- Liikuntapaikkarakentamisen suunta-asiakirja. Valtion liikuntaneuvoston julkaisu 2014:4.
- Helsinki: Opetusministeriö.
- Liikuntapaikkarakentamisen rahoitussuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Liikuntatieteellinen Seura ry. Erityisliikunta. Saatavilla: <http://www.erityisliikunta.fi/>.
- LIKES -tutkimuskeskus. Hanna-Mari Maijala. Kehittämishankkeiden maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:16. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr16.pdf?lang=fi>.
- Linjaukset liikuntatutkimuksen tukemiseksi vuoteen 2017; Liikuntatutkimuksen suunta-asiakirja.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:15. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- LIPAS Suomalaisten liikuntapaikkojen tietopankki. Saatavilla: www.liikuntapaikat.fi.
- Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013

- Muutosta liikkeellä! Valtakunnalliset yhteiset linjaukset terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikuntaan 2020. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2013:10
- Opetushallitus. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. Saatavilla: www.vos.uta.fi/rap/.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Liikunta. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Linjaukset ja rahoitus. Veikkausvoittovarot. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Linjaukset_ja_rahoytus/veikkausvoittovarot/?lang=fi.
- Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2017. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/177459_opetus_ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2016.pdf.
- Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/148608_Opetus-_ja_kulttuuritoimen_rahoytus_2013.pdf.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, seuratoiminnan kehittämistuki. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/liikuntapolitiikka/avustukset/Avustukset_seuratoiminnan_kehittamiseen.html?lang=fi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Lasten ja nuorten liikunta. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Liikunta/kansalaistoiminta/lapset_ja_nuoret/?lang=fi.
- SALAMA. Opetus- ja kulttuuriministeriön harkinnanvaraisten valtionavustusten asiankäsitelyjärjestelmä. Suomen Olympiakomitea. Saatavilla <https://www.olympiakomitea.fi/>.
- Suomen Olympiakomitea. Vuosikertomus 2016. Saatavilla: <https://storage.googleapis.com/valo-production/2017/01/liite-2-suomen-olympiakomitean-vuosikertomus-ja-tilinpaatos-2016.pdf>.
- Suomen Paralympiakomitea. Saatavilla: <https://www.paralympia.fi/>.
- Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry. Saatavilla <https://www.suek.fi/>.
- The International Working Group on Women and Sport. Saatavilla: <http://www.iwg-gti.org/>.
- Tieteellisten seurain valtuuskunta. Kansainvälisten liikunta-alan konferenssien ja kokousten järjestämiseen myönnetty avustukset. Saatavilla: <https://tsv.fi/fi/avustukset/liikunta-alan-kansainvaliset-konferenssit-ja-kokoukset/my%C3%B6nnetyt-avustukset>.
- Tilastokeskus. Julkisten menojen hintaindeksi. Opetusministeriön hallinnonala. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/jmhi>.
- Tilastokeskus. Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta 2016. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/ktt/index.html>.
- Tilastokeskus. Kuntien talous ja toiminta. Julkinen talous. Julkaisut vuosilta 2007–2016. Helsinki.
- Tilastokeskus. Rakennuskustannusindeksi. Saatavilla: <http://www.stat.fi/til/rki>.
- Urheiluopistoverkosto 2010-luvulla. Urheiluopistojen koulutuksen ja verkostoyhteistyön kehittämislinjauksia. Opetusministeriön julkaisuja 2009:41. Helsinki: Opetusministeriö.
- Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen yleis- ja erityisavustuksiin liittyvät ehdot ja rajoitukset 2016. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Valtion kotouttamisohjelman luku 5.5 /liikuntapolitiikka
- Valtion liikuntaneuvosto. Saatavilla: www.liikuntaneuvosto.fi.
- Valtion liikuntaneuvosto. Erityisliikunta. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/jaostot/erityisryhmien_liikunnan_jaosto/yleista_erityisliikunnasta.
- Valtion liikuntaneuvosto. Kannanotot ja lausunnot. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/julkaisut/kannanotot_ja_lausunnot.
- Valtion liikuntaneuvosto. Menestyksen polulla – huippu-urheilun ulkoinen arviointi. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/448/Huippu-urheilun_arviointi_2016_www1.pdf.
- Valtion liikuntaneuvosto. Valtion liikuntaneuvoston tehtävät. Saatavilla: http://www.liikuntaneuvosto.fi/valtion_liikuntaneuvosto/mika_on_valtion_liikuntaneuvosto.
- Valtion talousarvioesitykset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: <http://budjetti.vm.fi>.
- Valtion talousarvion tilijaottelut vuosilta 2008–2018. Opetusministeriön hallinnonala. Valtiokonttori.
- Valtion tilinpäätöskertomukset. Valtiovarainministeriö. Saatavilla: http://www.valtiokonttori.fi/fi-FI/Tietoa_Valtiokonttorista/Julkaisut_ja_tilastot/Julkaisut/Talusojohtamisen_tukeminen/Valtion_tilinpaatos.
- Valtionavustuslaki 27.7.2001/688.
- Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma 2009–2012. Opetusministeriön asettaman työryhmän loppuraportti. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:12. Helsinki: Opetusministeriö.
- Yhdenvertaisuuslaki. 1325/2014. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>. <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>.
- Zacheus, Tuomas (2010). Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Kasvatus & Aika 4 (2) 2010, 203–235



Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-608-9 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)